

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

Program Osnovna šola s prilagojenim predmetnikom za
osnovno šolo z italijanskim učnim jezikom na narodno
mešanem območju slovenske Istre

SLOVENŠČINA KOT DRUGI JEZIK

Posodobljeni učni načrt

Razporeditev ur predmeta

Število ur	1. razred	2. razred	3. razred	4. razred	5. razred	6. razred	7. razred	8. razred	9. razred	Skupaj
Tedensko	3	4	3,5	3,5	3	3	3	3	3	
Letno	105	140	122,5	122,5	105	105	105	105	96	1006

Ljubljana, 2022

Program Osnovna šola s prilagojenim predmetnikom za osnovno šolo z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju slovenske Istre

Slovenščina kot drugi jezik

Posodobljeni učni načrt

Člani predmetne komisije, avtorji posodobljenega učnega načrta Slovenščina 2011:

- mag. **Mojca Poznanovič Jezeršek**, Zavod RS za šolstvo, OE Ljubljana (predsednica)
- **Mojca Cestnik**, Osnovna šola Polzela, Polzela
- **Milena Čuden**, Osnovna šola Matije Čopa, Kranj
- mag. **Vida Gomivnik Thuma**, Zavod RS za šolstvo, Ljubljana
- mag. **Mojca Honzak**, Osnovna šola Riharda Jakopiča, Ljubljana
- dr. **Martina Križaj Ortar**, samostojna raziskovalka
- mag. **Darinka Rosc Leskovec**, Zavod RS za šolstvo, OE Slovenj Gradec
- mag. **Marija Žveglič**, Zavod RS za šolstvo, OE Celje
- dr. **Kozma Ahačič**, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, Ljubljana (posodobitev jezikovnega dela UN 2018)

Recenzenti:

- dr. **Marja Bešter Turk**, Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta
- dr. **Sonja Pečjak**, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta
- dr. **Igor Saksida**, Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta

Recenzenti UN 2018 (UN za slovenščino v programu osnovna šola, določen na 191. seji SSSI, 26. 4. 2018)

- dr. **Marko Stabej**, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta
- dr. **Vida Medved Udovič**, Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta
- dr. **Simona Pulko**, Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta
- mag. **Mateja Hočevar Gregorič**, Osnovna šola Šempas

Prilagoditve:

- **Mira Hedžet Krkač**, Zavod RS za šolstvo, OE Koper
- mag. **Barbara Olenik**, OŠ Pier Paolo Vergerio il Vecchio, Koper – Capodistria
- **Mojca Železen Repe**, OŠ Vincenzo e Diego de Castro, Piran – Pirano

Recenzentki:

- dr. **Sonja Starc**, Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta
- mag. **Vesna Kralj Pribac**, OŠ Pier Paolo Vergerio il Vecchio, Koper – Capodistria

Jezikovni pregled: Mira Hedžet Krkač, mag. Darinka Rosc - Leskovec

Izdala: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Zavod RS za šolstvo

Za ministrstvo: **dr. Simona Kustec**

Za zavod: **dr. Vinko Logaj**

Prva spletna izdaja

Ljubljana, 2022

Posodobljeni Učni načrt Slovenščina kot drugi jezik v izobraževalnem programu osnovne šole z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju slovenske Istre je Strokovni svet RS za splošno izobraževanje določil na 217. seji, dne 21. oktobra 2021.

Način dostopa:

https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/Narodno-mesano-obmocje-Slovenske-Istre/S-italijanskim-ucnim-jezikom/UN_slo2J_OSII_posodobljeni.pdf

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

[COBISS.SI](https://cobiss.si)-ID [93464835](https://cobiss.si/93464835)

ISBN 978-961-03-0598-9 (Zavod RS za šolstvo, PDF)

Posodobljeni učni načrt za predmet Slovenščina kot drugi jezik v osnovni šoli s prilagojenim predmetnikom za osnovno šolo z italijanskim učnim jezikom slovenske Istre (2011) je pripravila Predmetna komisija za posodabljanje učnega načrta za slovenščino kot drugi jezik. Pri posodabljanju je izhajala iz učnega načrta za predmet slovenščina, določenega na 20. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje leta 1998. Posodobljeni učni načrt je Strokovni svet RS za splošno izobraževanje določil na 114. seji leta 2008 in se seznanil z vsebinskimi in redakcijskimi popravki tega učnega načrta na 140. seji 17. februarja 2011. Pri posodabljanju učnega načrta leta 2018 so sodelovali članice in člani Predmetne razvojne skupine za slovenščino na Zavodu RS za šolstvo, imenovani za obdobje 2016–2019.

Na podlagi sklepa (imenovanja) je skupina Mira Hedžet Krkač, Mojca Železen Repe in Barbara Olenik **opravila prilagoditve posodobljene izdaje Učnega načrta za slovenščino v programu osnovna šola**, ki ga je SSSI določil na 191. seji, 26. 4. 2018. Imenovana skupina je pri pripravi prilagoditev izhajala iz doslej veljavnega UN za SLD v OŠ s prilagojenim predmetnikom za osnovno šolo z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri.

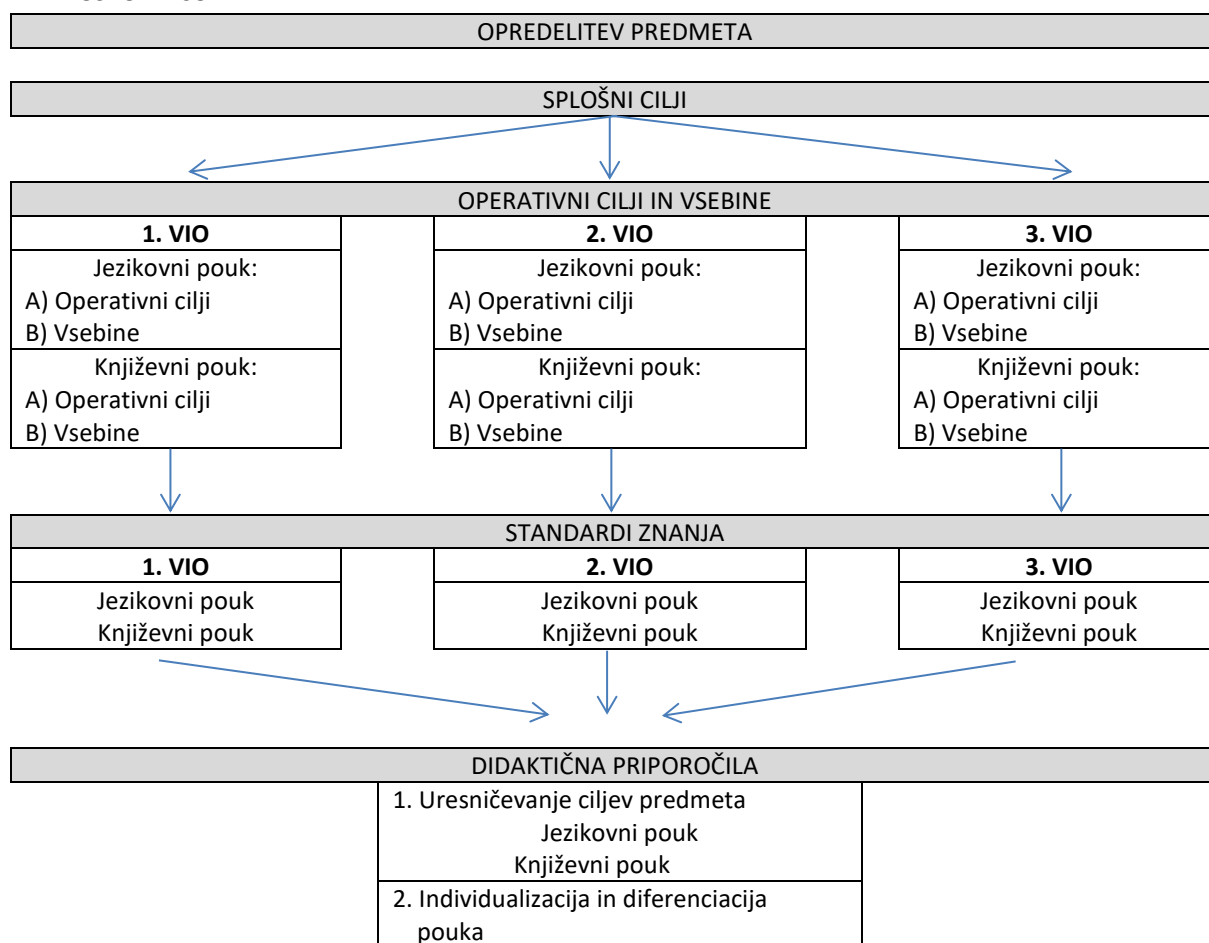
Pri posodabljanju učnega načrta za predmet Slovenščina kot drugi jezik v izobraževalnem programu osnovne šole s prilagojenim predmetnikom za osnovno šolo z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju slovenske Istre so sodelovali članice in člani Razvojne predmetne skupine za slovenščino na Zavodu RS za šolstvo, imenovani za obdobje 2020–2021.

KAZALO

VODNIK ZA BRANJE UČNEGA NAČRTA	4
1 OPREDELITEV PREDMETA	7
2 SPLOŠNI CILJI	8
3 OPERATIVNI CILJI IN VSEBINE	10
3.1 Prvo vzgojno-izobraževalno obdobje	10
3.1.1 Področje: Jezik	10
3.1.2 Področje: Književnost	13
3.2 Drugo vzgojno-izobraževalno obdobje	18
3.2.1 Področje: Jezik	18
3.2.2 Področje: Književnost	23
3.3 Tretje vzgojno-izobraževalno obdobje	29
3.3.1 Področje: Jezik	29
3.3.2 Področje: Književnost	35
4 STANDARDI ZNANJA	43
4.1 Prvo vzgojno-izobraževalno obdobje	43
4.2 Drugo vzgojno-izobraževalno obdobje	46
4.3 Tretje vzgojno-izobraževalno obdobje	51
5 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA	56
5.1 Uresničevanje ciljev predmeta	56
5.1.1 Jezik	57
5.1.2 Književnost	63
5.2 Individualizacija in diferenciacija pouka	66
5.3 Medpredmetne povezave	66
5.4 Preverjanje in ocenjevanje znanja	67
5.5 Informacijska tehnologija	68
6 ZNANJA IZVAJALCEV	69

VODNIK ZA BRANJE UČNEGA NAČRTA

- Učni načrt za predmet *SLOVENŠČINA KOT DRUGI JEZIK* je **strokovno besedilo**, namenjeno učiteljem in učiteljicam ter drugim strokovnjakom in strokovnjakinjam za pouk slovenščine kot drugega jezika v izobraževalnem programu osnovne šole s prilagojenim predmetnikom za osnovno šolo z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju slovenske Istre. Predvideva njihovo poznavanje jezikoslovnih, literarnovednih in didaktičnih strokovnih izrazov. **Ti strokovni izrazi niso namenjeni učencem in učenkam**; jezikoslovni in literarnovedni pojmi zanje so navedeni v učnem načrtu v podglavju Vsebine.
- Učni načrt je koherentno besedilo, ki **določa pouk z vsemi sestavinami**; te se med seboj **povezujejo in prepletajo**. Vsak posamezni element (*npr. zmožnost, dejavnost, operativni cilj, vsebino, standard znanja, učno strategijo ...*) je zato treba vključevati v pouk **kot sestavino oz. gradnik celote**, pri tem pa je v vseh treh vzgojno-izobraževalnih obdobjih izhodišče obravnave *besedilo*.
- Učni načrt za slovenščino kot drugi jezik je sestavljen tako kot učni načrti vseh drugih predmetov v osnovni šoli:**

3. Medpredmetne povezave
4. Preverjanje in ocenjevanje znanja
5. Informacijska tehnologija

- Poglavje OPREDELITEV PREDMETA predstavlja **mesto in vlogo predmeta *slovenščina kot drugi jezik* v prilagojenem predmetniku za osnovno šolo z italijanskim učnim jezikom** – to je **splošnoizobraževalni predmet**, ki (ob vseh drugih ciljih) z usposabljanjem učencev in učenk za **učinkovito govorno in pisno sporazumevanje v slovenskem jeziku** (predvsem v njegovi knjižni zvrsti) vpliva tudi na oblikovanje osebne identitete ter s tem omogoča učencu razumevanje samega sebe in okolja, v katerem živi. V predmetniku je določeno tudi število ur slovenščine kot drugega jezika v posameznem razredu – **razvrstitev ur v letni pripravi na pouk pa je zadeva strokovne avtonomije učiteljev in učiteljic**, toda ob upoštevanju *Didaktičnih priporočil* v tem učnem načrtu in organizacije pouka v letnem delovnem načrtu posamezne šole.
- V poglavju SPLOŠNI CILJI so navedeni **temeljni cilji predmeta *slovenščina kot drugi jezik*, ki veljajo za pouk po celotni vertikali v prilagojenem predmetniku za osnovno šolo z italijanskim učnim jezikom**. V šestih točkah je navedeno, **kaj, kako in čemu učenci in učenke razvijajo pri pouku v vseh vzgojno-izobraževalnih obdobjih in v vseh razredih**; poudarjeni sta medsebojna prepletenost vseh vlog in prvin jezika ter aktivna vloga učencev in učenk. Splošne cilje (npr. *branje nudi učencem in učenkam priložnost za oblikovanje osebne in narodne identitete, za širjenje obzorja ter za spoznavanje svoje kulture in kulture drugih v evropskem prostoru in širše*) je treba **upoštevati tudi kot načela** pri oblikovanju učnih sklopov v učiteljevi oz. učiteljičini letni pripravi ter pri izbiri didaktičnih sistemov in strategij.
- Podpoglavje Operativni cilji (v poglavju OPERATIVNI CILJI IN VSEBINE) je **učiteljem in učiteljicam namenjen strokovni zapis dejavnosti, ki jih učni načrt določa za razvijanje posamezne zmožnosti učencev in učenk** (prim. 2. VIO, razvijanje slogovne zmožnosti: *učenci in učenke vrednotijo vpljudnost izrečenega in to (po potrebi) zamenjajo z vpljudnejšo različico*). **Učitelji in učiteljice jih za pouk povežejo z Vsebinami v učne sklope (upoštevaje svoje učence in učenke ter učne okoliščine) in konkretizirajo z besedili, vprašanji, nalogami, primeri ...** (prim. 1. VIO, razvijanje zmožnosti poslušanja: *učenci in učenke povzamejo temo in bistvene podatke: O kom/čem govori besedilo; Kaj v besedilu izvemo o ...; Iz katerih besed ...*). **Učitelji in učiteljice naj pri oblikovanju vprašanj, nalog, navodil ... za učence in učenke uporabljajo samo tiste jezikoslovne in literarnovedne izraze, ki so v učnem načrtu navedeni v podpoglavju Vsebine** za posamezni razred (in seveda vse tiste, ki so jih učenci in učenke že spoznali v prejšnjih razredih). Pri razvijanju in vrednotenju zmožnosti in znanja je v vseh učnih sklopih pomembno upoštevati razmerje med posameznimi zmožnostmi in cilji ter taksonomskimi ravnmi znanja, določenimi v učnem načrtu.
- V podpoglavju Vsebine (v poglavju OPERATIVNI CILJI IN VSEBINE) so pri jezikovnem pouku navedene *Vrste besedil* in *Jezikoslovni izrazi*, pri književnem pouku pa *Literarnovedno znanje* – *strokovni izrazi in dela in avtorji* oz. *obvezna besedila*, ki jih učenci in učenke morajo poznati.

Povezovanje Operativnih ciljev in Vsebin v učne sklope v učiteljevi oz. učiteljičini letni pripravi in pripravi na pouk je zadeva strokovne avtonomije učiteljev in učiteljic.

- V poglavju STANDARDI ZNANJA so navedene prvine **vsebinskega in procesnega znanja**, ki se **ocenjujejo pri pouku slovenščine kot drugega jezika**. Učitelji in učiteljice jih konkretizirajo z **raznimi načini in oblikami ocenjevanja, z besedili, vprašanji, nalogami, primeri jezikovne rabe ...**, in to v skladu z določili poglavja *Preverjanja in ocenjevanja znanja* v učnem načrtu in *Pravilnika o preverjanju in ocenjevanju znanja ter napredovanju učencev v osnovni šoli*. Oblike in načine ocenjevanja ter število ocen načrtujejo učitelji in učiteljice v letni pripravi; pri ocenjevanju naj izhajajo iz besedila ter upoštevajo razmerje med posameznimi zmožnostmi, delež minimalnih in temeljnih standardov ter taksonomskih ravni znanja.
- Pri razumevanju in uresničevanju učnega načrta **je treba izhajati iz poglavja DIDAKTIČNA PRIPOROČILA**. V njem so navedeni predlogi za to, **kako naj se načrtuje in izvaja pouk slovenščine kot drugega jezika, da bodo doseženi cilji in standardi znanja**, ki jih določa učni načrt. Priporočila vključujejo didaktične sisteme, učne strategije, oblike in metode pouka ter dejavnosti učencev in učenk za razvijanje in vrednotenje zmožnosti in znanja. Poudarek je na povezovanju in poglobljanju vsebinskega in procesnega znanja po razredih in med vzgojno-izobraževalnimi obdobji, na zavedanju pomena in vloge jezika, na aktivni vlogi učencev in učenk, na njihovi zmožnosti samovrednotenja, na upoštevanju *individualizacije in diferenciacije* ter na zmožnosti vseživljenjskega učenja in zavestne in kritične rabe raznovrstne informacijske tehnologije.

1 OPREDELITEV PREDMETA

Slovenščina kot drugi jezik/jezik okolja je za nekatere učence in učenke na narodno mešanem območju slovenske Istre jezik, s katerim se že od zgodnjega otroštva srečujejo v svojem ožjem in širšem okolju, z vstopom v šolo pa splošnoizobraževalni predmet, pri katerem razvijajo zavest o dvojezičnosti in širijo obzorje za izkušenska območja v drugem jeziku, kar je podlaga za medsebojno razumevanje, sporazumevanje in sobivanje, pa tudi za izmenjavo med kulturami in strpno skupno življenje. Učenci in učenke se pri njem usposablja za učinkovito govorno in pisno sporazumevanje v slovenskem jeziku, razvijajo razumevanje, da je slovenščina državni in uradni jezik, spoznajo priložnosti za rabo prvega ali drugega jezika/jezika okolja in razvijajo jezikovno lojalnost ter zavest o položaju slovenščine v Evropski uniji in o njeni izrazni razvitosti v javnem in zasebnem življenju.

Cilji predmeta se uresničujejo z jezikovnim in književnim poukom v okviru vseh sporazumevalnih dejavnosti: pogovarjanja, dopisovanja, poslušanja, branja, govorjenja in pisanja. Namen jezikovnega pouka je razviti sporazumevalno zmožnost v slovenskem (knjižnem) jeziku, tj. praktično in ustvarjalno obvladovanje vseh sporazumevalnih dejavnosti pa tudi jezikovnosistemskih osnov. Pri književnem pouku pa se učenci in učenke srečujejo z umetnostnimi oz. književnimi besedili ter ob njih poleg sporazumevalne zmožnosti razvijajo tudi doživljajsko, domišljijско, ustvarjalno, vrednotenjsko in intelektualno zmožnost. Predmet ima tudi to pomembno nalogo, da posreduje tiste elemente kulture slovenskega naroda, ki se od italijanske kulture razlikujejo (književnost, zgodovina, zemljepis, etnologija, glasba ...). Tako zasnovan kulturno-književni pouk podaja zlasti kulturne, etične in duhovne razsežnosti slovenske kulture in slovenske književnosti.

Takšen smisel in namen predmeta se ob udejanjanju ciljev pouka slovenščine kot drugega jezika na vseh stopnjah šolanja prilagaja spoznavni zmožnosti oz. razvojni stopnji učencev in učenk. V vseh vzgojno-izobraževalnih obdobjih se predmet s cilji, z vsebinami in dejavnostmi učencev in učenk povezuje tudi z drugimi predmeti in pri njih prispeva k razvijanju sporazumevalne zmožnosti učencev in učenk. To velja tudi za t. i. začetno opismenjevanje, ki se izvaja pri italijanščini in vzporedno pri slovenščini kot drugem jeziku in traja celotno prvo vzgojno-izobraževalno obdobje. Poteka individualizirano, postopoma in sistematično; učenci in učenke v tem obdobju poleg vstopanja v svet branja in pisanja opravljajo tudi druge sporazumevalne dejavnosti, npr. se pogovarjajo, kritično sprejemajo oz. interpretirajo govornjena in zapisana besedila, se (po)ustvarjalno odzivajo nanje, govorno nastopajo, pišejo krajša besedila ter razvijajo svojo jezikovno (poimenovalno, skladijsko, pravorečno, pravopisno), slogovno in metajezikovno zmožnost v slovenščini. V 2. in 3. vzgojno-izobraževalnem obdobju pa sprejemajo, interpretirajo, vrednotijo in razčlenjujejo svoji starosti, sporazumevalni, spoznavni in domišljijски zmožnosti, izkušnjam in interesom ustrezna neumetnostna in umetnostna besedila, tvorijo govornjena in zapisana enogovorna besedila, se pogovarjajo in pišejo dopise raznih vrst; tako dejavno razvijajo svojo sporazumevalno, spoznavno in ustvarjalno zmožnost ter uzaveščajo temeljne podobnosti in razlike na ravni sprejemanja, razumevanja, doživljanja in

vrednotenja neumetnostnih in umetnostnih besedil, na ravni tvorjenja neumetnostnih in poustvarjalnih besedil, na ravni enosmernega in dvosmernega sporazumevanja, na ravni tvorjenja tiskanih in elektronskih sporočil, na ravni sprejemanja, razumevanja, doživljanja in vrednotenja prikazovalnih in oglasnih besedil ipd. Ob tem sistematično razvijajo vse sestavine sporazumevalne zmožnosti, torej tudi metajezikovno zmožnost, hkrati pa uzaveščajó znanje za uspešno tvorjenje, sprejemanje, razumevanje, doživljanje in vrednotenje besedil v novih, dolgoročno nepredvidljivih okoliščinah, tj. v različnih medijih ter v oblikah, ki jih prinaša elektronska doba.

2 SPLOŠNI CILJI

Predmet slovenščina kot drugi jezik omogoča oblikovanje osebne in državljanske identitete ter razvijanje ključnih zmožnosti vseživljenjskega učenja – predvsem sporazumevanje v slovenskem (knjižnem) jeziku, socialno, estetsko, kulturno in medkulturno zmožnost, učenje učenja, informacijsko in digitalno pismenost, samoiniciativnost, kritičnost, ustvarjalnost, podjetnost ipd.

1. Učenci in učenke si oblikujejo pozitivno čustveno in razumsko razmerje do slovenskega jezika ter se zavedajo pomembne vloge slovenščine v svojem osebnem in družbenem življenju. Tako si oblikujejo svojo jezikovno in državljansko zavest, ob tem pridobivajo tudi spoštovanje, strpnost in naklonjenost do drugih jezikov in narodov ter medkulturno in socialno zmožnost. Imajo jasno predstavo o razmerjih med jeziki ter o vlogi prvega in drugega jezika ter tujih jezikov, vedo, da je slovenščina lahko tudi prvi ali tuji jezik, in to tudi upoštevajo v vsakdanjem življenju. Spoznavajo tudi vlogo, ki jo je imela slovenščina v zgodovini slovenskega naroda in temeljne mejnike v razvoju slovenskega (knjižnega) jezika in slovenske pisave.

2. Učenci in učenke razvijajo zmožnost sprejemanja, razumevanja, doživljanja in vrednotenja ter tvorjenja besedil v slovenskem knjižnem jeziku. Hkrati si oblikujejo jezikovno in književno kulturo.

- Razmišljujoče in kritično sprejemajo raznovrstna neumetnostna besedila, objavljena v raznih medijih – iz njih pridobivajo stvarno znanje, tega pa uporabljajo v vsakdanjem življenju in ga širijo z uporabo raznih priročnikov; usvajajo in utrjujejo razne strategije in učne pristope za učinkovito pridobivanje informacij iz govorjenih in zapisanih neumetnostnih besedil ter s tem razvijajo svojo zmožnost učenja. Besedila tudi vrednotijo in nato utemeljijo svoje mnenje; v besedilih prepoznavajo manipulativne (npr. propagandne) prvine ter si oblikujejo kritično stališče do njih.
- Iz digitalnih besedil varno, ustvarjalno in kritično pridobivajo informacije, jih ustrezno uporabljajo in po potrebi tudi dopolnjujejo. Ozaveščajó in presojujejo tako svojo kot tudi širšo uporabo digitalne in druge tehnologije ter prek nje pridobljenih informacij – ob tem razvijajo svojo digitalno zmožnost.
- Razmišljujoče in kritično sprejemajo ter povzemajo, vrednotijo in primerjajo umetnostna besedila slovenskih avtorjev. Branje prepoznavajo kot užitek, prijetno doživetje in intelektualni izziv. Stopajo v dialog z umetnostnim besedilom in o njem razpravljajo. Branje jim nudi priložnost za oblikovanje osebne identitete, za širjenje obzorja ter za spoznavanje kulture v evropskem kulturnem prostoru in širše. S spoznavanjem druge kulture in skupnih kulturnih vrednot gradijo naklonjen odnos do drugih in drugačnih. Tako razvijajo svojo socialno, kulturno in medkulturno zmožnost.
- Razvijajo pripravljenost za pogovarjanje in dopisovanje ter za govorno nastopanje in pisanje. Tako

ubesedujejo svoje znanje, misli, stališča, hotenje, čustva in izkušnje, se pogajajo ter miroljubno rešujejo probleme v raznih življenjskih položajih. Zavedajo se raznih okoliščin, v katerih nastajajo besedila, raznih namenov, ki jih imajo tvorci besedil, ter raznih medijev, prek katerih so besedila lahko posredovana, zato so sposobni tvoriti ustrezna in učinkovita besedila raznih vrst. Ob tem razvijajo svojo empatično, socialno, kulturno in estetsko zmožnost. Razvijanje zmožnosti tvorjenja besedil ter usvajanje in utrjevanje strategij in načel za tvorjenje verodostojnih, razumljivih, ustreznih in učinkovitih besedil, skladnih z jezikovno in slogovno normo knjižne zvrsti, pa spodbuja tudi razvijanje zmožnosti učenja.

- Motivirani so za vse sporazumevalne dejavnosti; zavedajo se, da jim te omogočajo spoznavanje sebe in sveta ter zadovoljevanje svojih čustvenih in družbenih potreb. Ob izkušnjah s temi dejavnostmi spoznavajo, da njihovo obvladovanje povečuje zmožnost delovanja v družbenem okolju ter spoznavanja in ubesedovanja predmetnega, duhovnega in domišljjskega sveta. Tako se razvija njihova socialna, družbena in medkulturna zmožnost.

3. Učenci in učenke razvijajo in ohranjajo pozitiven odnos do branja neumetnostnih in umetnostnih besedil. Stik z besedili je zanje potreba in vrednota, zato tudi v prostem času berejo in poslušajo besedila (objavljena v raznih medijih), obiskujejo knjižnico, filmske in gledališke predstave, literarne prireditve ipd.

4. Učenci in učenke ob sprejemanju, razumevanju, doživljanju in vrednotenju ter tvorjenju besedil razvijajo svojo jezikovno (tj. poimenovalno, skladiščno, pravorečno, pravopisno) in slogovno zmožnost, in sicer zato da bi uporabljali slovenski knjižni jezik za svoje osebne, učne, interesne ipd. potrebe. V dostopnih knjižnih in elektronskih priročnikih ter jezikovnih svetovalnicah tudi v prostem času iščejo informacije o jezikovnih vprašanjih, ki si jih postavljajo sami ali na katere jih opozori kdo drug.

5. Učenci in učenke ob sprejemanju razumevanju, doživljanju in vrednotenju neumetnostnih besedil pridobljeno metajezikovno zmožnost pri prvem jeziku/italijanščini **povezujejo z metajezikovno zmožnostjo v slovenščini;** znanje o vlogah, značilnostih jezika primerjajo in uporabljajo pri drugem jeziku/slovenščini in pri tujih jezikih ter ga dopolnjujejo z uporabo raznih priročnikov ter osmišljajo z opazovanjem in prepoznavanjem vloge dane jezikovne prvine v neumetnostnih in umetnostnih besedilih.

6. Učenci in učenke ob sprejemanju, razumevanju, doživljanju in vrednotenju umetnostnih besedil pridobivajo tudi književno znanje. Umeščanje besedil v časovni in kulturni kontekst ter literarnovedno znanje jim omogočata globlje doživljanje, razumevanje in vrednotenje umetnostnih besedil. Literarno-estetsko doživetje, podprto z literarnovednim znanjem, omogoča poglobljeno spoznavanje besedne umetnosti in estetskih izraznih možnosti, povečuje užitek ob poslušanju oz. branju in prispeva k razvijanju pozitivnega odnosa do besedne umetnosti ter vedenju o pomenu in vlogi umetnostnih besedil v preteklosti in sedanjosti, do poslušanja oz. branja umetnostnih besedil, do ustvarjalnosti in do (samo)izražanja v raznih medijih.

3 OPERATIVNI CILJI IN VSEBINE

Cilji in vsebine v učnem načrtu so obvezni in izbirni. Izbirni cilji in vsebine so zapisani s poševnim tiskom. S poševnim tiskom so zaznamovane tudi izbirne besedilne vrste pri jezikovnem pouku.

3.1 Prvo vzgojno-izobraževalno obdobje

3.1.1 Področje: Jezik

A) OPERATIVNI CILJI

RAZVIJANJE JEZIKOVNE, NARODNE IN DRŽAVLJANSKE ZAVESTI
Učenci in učenke opazujejo, primerjajo, prepoznavajo in poimenujejo oz. opisujejo: – svoj prvi jezik in svoje razmerje do njega; – vzroke za učenje slovenščine; – svoje razmerje do slovenščine in do dvojezičnosti; – svojo sporazumevalno zmožnost v slovenščini in italijanščini; – tuje jezike in vzroke za njihovo učenje; – spoznavne, duševne in pragmatične prednosti prvega jezika pred drugim/tujim jezikom; – izgovorne in pisne podobnosti in razlike med slovenščino in italijanščino.

RAZVIJANJE ZMOŽNOSTI POGOVARJANJA
Učenci in učenke SI OGLEDAMO posnetek oz. SODELUJEJO v igri vlog -- pogovor določene vrste (gl. razdelek Vsebine): • <u>pred ogledom</u> posnetka oz. igre vlog se pogovarjajo o načelih ustreznega pogovarjanja; • <u>po ogledu</u> razčlenjujejo in vrednotijo pogovor (določijo družbeno vlogo sogovorcev, čustveno in družbeno razmerje med njima ter povedo, po čem so to prepoznali, določijo namen vodilnega sogovorca, povzamejo temo pogovora in vrednotijo vljudnost sogovorcev); • povedo, kako so se počutili med igranjem pogovora; • vrednotijo svojo zmožnost pogovarjanja in na podlagi povratnih informacij načrtujejo, kako bi jo izboljšali.

RAZVIJANJE ZMOŽNOSTI POSLUŠANJA
Učenci in učenke POSLUŠAMO (in gledajo) krajše neumetnostno besedilo določene vrste (gl. razdelek Vsebine): • <u>pred poslušanjem (in gledanjem)</u> se pogovarjajo o tem, čemu poslušamo besedila, kako pomembno je poslušanje v vsakdanjem življenju, kaj je potrebno za učinkovito poslušanje, kako se pripravimo na poslušanje, kaj delamo med njim in čemu to delamo; • <u>po poslušanju (in gledanju)</u>: – povzamejo temo in bistvene podatke ter obnovijo besedilo; – vrednotijo zanimivost, verodostojnost, razumljivost in uporabnost besedila ter utemeljijo svoje mnenje; – vrednotijo svojo zmožnost poslušanja (in gledanja) neumetnostnih besedil in na podlagi povratnih

informacij načrtujejo, kako bi jo izboljšali.

RAZVIJANJE ZMOŽNOSTI GOVORNEGA NASTOPANJA

Učenci in učenke

GOVORNO NASTOPAJO (z vnaprej napovedano temo in besedilno vrsto – gl. razdelek Vsebine), in sicer najprej ob učiteljevih vprašanjih in ob slikovnem gradivu/drugih ponazorilih, nato pa čim bolj samostojno:

- pred govornim nastopom se pogovarjajo o tem, kdaj in čemu govorno nastopamo, po čem se govorni nastop loči od pogovora, kako se pripravimo na govorni nastop, čemu to delamo in na kaj pazimo med govornim nastopom;
- po govornem nastopu:
 - povedo, kako so se počutili med nastopanjem;
 - vrednotijo svojo/sošolčevo zmožnost govornega nastopanja (zanimivost, verodostojnost, razumljivost in jezikovno ustreznost besedila ter ustreznost nebesednih spremljevalcev govorjenja) in na podlagi povratnih informacij načrtujejo, kako bi jo izboljšali.

RAZVIJANJE ZMOŽNOSTI BRANJA IN PISANJA

Učenci in učenke glede na svoje predznanje branja in pisanja (ki ga pridobivajo tudi pri italijanščini) ter glede na razvite veščine, spretnosti in zmožnosti prehajajo individualizirano, postopoma in sistematično skozi naslednje faze oz. dejavnosti začetnega opismenjevanja:

- razvijajo predopismenjevalne zmožnosti, npr. grafomotoriko, orientacijo na telesu, v prostoru in na papirju, držo telesa in pisala, slušno/glasovno razločevanje in razčlenjevanje (še posebej so pozorni na glasove, ki jih v italijanščini ni: *ž, h*), vidno razločevanje (pozorni so na tiste črke/črkovne sklope, ki jih v italijanščini ni ali se drugače berejo: *č, š, ž, k, j, g, c, z, s, lj, nj, ij, ji, če, či, ke*) ipd.;
 - razvijajo tehniko branja in pisanja besed ter enostavnih povedi z velikimi in malimi tiskanimi in pisanimi črkami (pozorni so na zapis glasov s črkami in črkovnimi sklopi, ki jih v italijanščini ni ali imajo drugačno glasovno vrednost);
 - razvijajo branje z razumevanjem in pisanje besedil, ustreznih svoji starosti, spoznavni, sporazumevalni in recepcijski zmožnosti (gl. razdelek Vsebine);
- Pred branjem in pred pisanjem se pogovarjajo o tem, čemu beremo oz. pišemo besedila, kako pomembno je branje oz. pisanje v vsakdanjem življenju, kaj je potrebno za učinkovito branje oz. pisanje, kako se pripravimo na branje oz. pisanje in na kaj pazimo med branjem oz. pisanjem.

Po branju (dopisa, seznama, pripovedi, opisa):

- razčlenjujejo, obnavljajo in vrednotijo prebrana besedila: določijo okoliščine njegovega nastanka (sporočevalca, naslovnika, kraj, čas) in sporočevalčev namen, povzamejo temo in bistvene podatke ter obnovijo besedilo;
- ustno vrednotijo svojo bralno zmožnost ter na podlagi povratnih informacij načrtujejo, kako bi jo izboljšali.

Po pisanju:

- vrednotijo svoje besedilo in svojo zmožnost pisanja besedil, utemeljijo svoje mnenje in na podlagi povratnih informacij načrtujejo, kako bi jo izboljšali.

RAZVIJANJE JEZIKOVNE IN SLOGOVNE ZMOŽNOSTI

Učenci in učenke razvijajo poimenovalno zmožnost:

- poimenujejo bitja, predmete, dejanja ... v svoji okolici ali na sliki s knjižnimi besedami in besednimi

zvezami; ● razlagajo dane besede oz. besedne zveze; ● navajajo besede iz istega tematskega polja, z nasprotnim, enakim, ožjim ali širšim pomenom; ● ob zgledu tvorijo manjšalnice in ljubkovalnice, ženski par moškemu in obratno, samostalniške izpeljanke iz glagolov (za živega in neživega vršilca dejanja, za dejanje in prostor dejanja) ter pridevniške izpeljanke iz samostalnikov (za svojino in snovnost) ipd.
Učenci in učenke razvijajo <u>skladenjsko zmožnost</u>: ● opazujejo bitja/predmete (na sliki) ter tvorijo pomensko ustrezne povedi; ● opazujejo, koliko je bitij ali predmetov, izražajo njihove količine z glavnimi števniki oz. prislovi mere, ob tem pa pravilno slovnično oblikujejo samostalnik in povedek ob količinskem izrazu; ● opazujejo bitja/predmete (na sliki), sprašujejo po njihovem položaju oziroma premikanju s pravilnim krajevnim vprašalnim prislovom ter izražajo njihov položaj s pravilnim predlogom in pravilno sklonsko obliko samostalnika za njim; ● opazujejo bitja/predmete (na sliki), določajo stopnjo lastnosti; ● opazujejo dogodke glede na njihovo časovno zaporedje (kaj je prej in kaj potem).
Učenci in učenke razvijajo <u>pravorečno zmožnost</u>: ● uporabljajo čim bolj knjižno, razločno in naravno izreko med govornim nastopanjem in pogovarjanjem z učiteljem; ● prepoznavajo neknjižne glasovne in naglasne prvine v svoji in tuji izreki ter odpravljajo napake.
Učenci in učenke razvijajo <u>pravopisno zmožnost</u> – individualizirano, postopoma in sistematično spoznavajo, usvajajo in utrjujejo: ● zapis besed z nekritičnimi glasovi; ● zapis besed s kritičnimi glasovi (npr. s polglasnikom, z u, z nezvočnikom na koncu ali sredi besede); ● zapis predloga in naslednje besede; ● zapis nikalnice pred glagolom; ● rabo velike začetnice na začetku povedi, v lastnih imenih bitij in v svojilnih pridevniki, izpeljanih iz njih, ter v zemljepisnih lastnih imenih; ● rabo končnih ločil (pike, vprašaja, klicaja); ● rabo vejice pri naštevanju.
Učenci in učenke razvijajo <u>slogovno zmožnost</u>: ● v svojih besedilih in v besedilih drugih prepoznavajo neustrezne (npr. neknjižne) besede in besedne zveze ter jih zamenjajo z ustrežnejšimi (npr. knjižnimi) sopomenkami; ● izrekajo isto govorno dejanje na različne načine, vrednotijo vljudnost vsakega izreka in navajajo zanj ustrezne okoliščine; ● osebe tikajo oz. vikajo v ustreznih okoliščinah; ● vrednotijo vljudnost izrečenega in odpravljajo napake.
Učenci in učenke sproti presojujejo učinek pridobljenega vsebinskega in procesnega znanja na svojo jezikovno in slogovno zmožnost, vrednotijo to svojo zmožnost in na podlagi povratnih informacij načrtujejo, kako bi jo izboljšali.
RAZVIJANJE METAJEZIKOVNE ZMOŽNOSTI
Učenci in učenke v svojem okolju in v besedilih opazujejo jezikovne pojave, spoznajo slovenske jezikoslovne izraze zanje (gl. razdelek <i>Vsebine</i>), te razumejo in uporabljajo ter jih povezujejo z italijanskimi.

B) VSEBINE

1. VRSTE BESEDIL

<u>Vrste pogovorov:</u> – osebni in telefonski pogovor sorodnikov, prijateljev, družbeno enakovrednih sogovorcev; – osebni in telefonski pogovor družbeno neenakovrednih sogovorcev.
<u>Vrste posnetih besedil (za poslušanje in gledanje):</u> – pripoved o življenju <i>vrstnika ali znane osebnosti</i>; – novica o <i>aktualnem ali zanimivem dogodku</i>; – opisi, povezani s temami spoznavanja okolja (npr. opis osebe, njenega <i>delovnika ali tedna</i>, živali, predmeta, prostora, zgradbe, poti).
<u>Vrste besedil za govorno nastopanje:</u> – pripoved o tem, kar so <i>doživeli, videli ali slišali</i>; – predstavitev svojih načrtov za <i>dani dan, konec tedna ali počitnice</i>; – obnova <i>knjige, risanke, filma</i>; – opis <i>sebe ali druge osebe, svojega delovnika ali delovnika druge osebe, predmeta ali igrače</i>, živali, prostora, zgradbe, <i>svoje poti v šolo ali katere druge poti</i>.
<u>Vrste besedil za branje:</u> – neuradni dopis (npr. pozdrav, voščilo, čestitka, vabilo); – seznam (npr. urnik, kazalo); – novica o <i>aktualnem ali zanimivem dogodku</i>; – pripoved o življenju <i>vrstnika ali znane osebnosti</i>; – opisi, povezani s temami spoznavanja okolja (npr. opis osebe in njenega delovnika, živali, predmeta, prostora, zgradbe, poti).
<u>Vrste besedil za pisanje:</u> – vezana besedila (npr. narek, prepis, nadaljevanje prebranega besedila, pripoved ob neurejenem nizu slik); – povedi ali krajša besedila o sebi, svojem okolju, o tem, kar so doživeli, videli ali slišali; – besedila tiste vrste, ki so jo pred tem že prebrali, tj. neuradni dopis (npr. pozdrav, voščilo, čestitka, vabilo); – opisi (npr. opis osebe in njenega delovnika, živali, predmeta, prostora, zgradbe, poti).

2. JEZIKOSLOVNI IZRAZI

Učenci in učenke razumejo in uporabljajo naslednje slovenske izraze za jezikovne pojave, ki so jih obravnavali tudi pri pouku italijanščine kot prvega jezika: – prvi/materni jezik, drugi jezik/jezik okolja, tuji jezik; – besedilo, poved, beseda, zlog, glas, črka, – velika in mala začetnica, – pika, vprašaj, klicaj, vejica, – pozdrav, voščilo, čestitka, vabilo.

3.1.2 Področje: Književnost

A) OPERATIVNI CILJI

RAZVIJANJE RECEPCIJSKE ZMOŽNOSTI Z BRANJEM/POSLUŠANJEM/GLEDANJEM UPRIZORITEV UMETNOSTNIH BESEDIL IN Z GOVORJENJEM/PISANJEM O NJIH

1. KNJIŽEVNA BESEDILA

Učenci in učenke:

- se pri poslušanju/branju umetnostnih besedil primerno odzivajo; umetnostna besedila sprejemajo drugače od neumetnostnih;
- oblikujejo obzorje pričakovanj – to izvira iz njihove zunajliterarne in medbesedilne izkušnosti;
- izražajo in primerjajo svoje doživljanje, čustva, predstave in misli, ki se jim vzbudijo pri poslušanju/branju;
- ugotavljajo razlike v doživljanju in razumevanju istega besedila in različnost na ravni opažanja sestavin besedila; ob ponovnem branju/poslušanju zaznavajo sprva prezrte/preslišane sestavine;
- poglobljajo prvotno doživljanje in razumevanje (večkratno podrobno poslušanje/branje) ter izražajo mnenje o besedilu (predvsem govorno, tretješolci in tretješolke lahko tudi pisno);
- posamezna besedila primerjajo in vrednotijo (ustrezno njihovi razvojni stopnji, medbesedilni izkušnosti in spoznavni zmožnosti).

KNJIŽEVNE ZVRSTI IN VRSTE

1. Poezija

Učenci in učenke:

- v *poslušani/prebrani* pesmi naslov povežejo z besedilom;
- prepoznajo kitico kot zgradbeno in pomensko enoto;
- izražajo svoje razumevanje pesmi in ga primerjajo z razumevanjem sošolcev;
- doživljajo zvočnost pesmi, zlasti ritem in rimo;
- ritem pesmi povezujejo s sporočilnostjo;
- se odzivajo na čustvene sestavine besedila (npr. vesela, žalostna pesem);
- primerjajo tematsko sorodne pesmi;
- razvijajo asociativne zmožnosti: iščejo tematsko (osrednjo) besedo v pesmi *ter nizajo svoje asociacije*;
- zaznavajo rabo čustveno obarvanih besed.

2. Proza

Učenci in učenke:

1.
 - doživljajo interpretativno prebrano pravljico;
 - poskušajo brati zgodbo/dele zgodbe ob znani slikanici s pomočjo ilustracij in delov besedila, ki jih znajo že na pamet;
 2.
 - tiho (poltiho) berejo še neznano krajše besedilo (slikanico);
 - berejo:
 - bogato ilustrirane pravljice,
 - pravljice, ki jih že poznajo,
 - dvo- in tridelne pravljice, tj. take, v katerih se dogajanje dvakrat ali trikrat ponovi;
 3.
 - tiho in poltiho berejo neznano umetnostno besedilo (pravljice in pripovedi);
 - zbrano in tekoče berejo daljša besedila;
- ob besedilih spoznavajo in opazujejo razlike med svetom, v katerem živijo, in domišljajskim

svetom v umetnostnem besedilu;

- prepoznavajo prvine pravljice: formalni začetek in konec, preteklik, za pravljico značilni pripovedni ton, značilne književne osebe, čudeže in pravljичno dogajanje, nedoločenost kraja in časa dogajanja;
 - ločujejo pravljico in pripoved (besedilni svet je/ni oblikovan v skladu z zakonitostmi realnega).
- *izražajo mnenja o umetnostnem besedilu.*

Po metodi dolgega branja doživijo skupaj vsaj tri besedila vsako leto.

2.1 Književna oseba

Učenci in učenke:

- razvijajo zmožnost predstavljanja književne osebe, vživljanja vanjo, »poistovetenja« z njo ter privzemanja njene vloge, in sicer:
 1. • poiščejo podobnosti med književno osebo in seboj, povedo, kako bi ravnali sami, če bi bili v podobnem položaju kot književna oseba;
 2. • ugotavljajo, po čem se književna oseba od njih razlikuje (ravnanje, čustva);
 3. • vživljajo se v književno osebo, ki je sicer drugačna od njih, a jim je še vedno zelo podobna – predstavljajo podobnosti in razlike ter presegajo naivno identifikacijo s književno osebo;
- prepoznavajo glavno književno osebo;
- prepoznavajo »dobre« in »slabe« književne osebe in povedo, zakaj se jim zdijo take;
- dopolnijo podatke o književni osebi iz besedila s podobami iz vsakdanje izkušnje *ter domišljjskimi predstavami, ki izvirajo iz poslušanja oz. gledanja drugih umetnostnih del (medbesedilna izkušnost)*;
- izluščijo tiste motive za ravnanje književnih oseb, ki jih poznajo iz svoje izkušnje;
 - ubesedujejo čustva in razpoloženje književnih oseb, ugotovitve ponazarjajo s podatki iz besedila;
- narišejo svojo domišljjsko predstavo književne osebe;
- domišljjsko predstavo književne osebe izrazijo s kombinacijo risbe in zapisa (strip);
- svoje predstave književnih oseb primerjajo s predstavami sošolcev.

2.2 Književni prostor in čas

Učenci in učenke:

- razvijajo zmožnost doživljanja in razumevanja književnega prostora in časa tako, da:
 - ubesedujejo svojo predstavo književnega prostora v obravnavanem umetnostnem besedilu (risba/zapis) in jo primerjajo s predstavami sošolcev in sošolk; ob ponovnem branju svojo predstavo dopolnjujejo;
 - *domišljjsko predstavo dogajalnega prostora in časa povezujejo s svojimi izkušnjami iz vsakdanjega sveta in iz drugih umetnostnih del (književnost, ilustracija, film, risanka, virtualni svet)*;
 - ločujejo realni in domišljjski svet, razlikujejo pravljичni in realni dogajalni prostor in čas (nekoč, danes).

2.3 Dogajanje in tema

Učenci in učenke:

- zaznavajo in doživljajo posamezne dogodke v umetnostnem besedilu kot zaokrožene celote;
- sledijo zaporednemu toku dogodkov in povezujejo dogajanje s svojimi izkušnjami;
- dogodke iz umetnostnega besedila razvrščajo časovno in vzročno-posledično;

- obnavljajo zgodbo tako, da dogajanje prikazujejo s pomočjo sličic/niza sličic oz. s kombinacijo sličic in zapisa;
- upovedujejo temo/*sporočilo* besedila z učiteljevo pomočjo.

2.4 Avtor in pripovedovalec

Učenci in učenke:

- razumejo, da avtor besedila ni tisti, ki jim besedilo pripoveduje (npr. učitelj/učiteljica ...);
- *tvorijo govorjena besedila z raznimi pripovedovalci (npr. kako bi isto besedilo povedali različno stari ljudje).*

2. GLEDALIŠČE, RADIJSKA IGRA, RISANKA IN FILM

Učenci in učenke:

- prepoznajo značilnosti glavne književne osebe in drugih pomembnih oseb, zaznavajo in doživljajo dogajalni prostor in druge prvine gledališkega dogodka (radijske igre, risanke filma); ozaveščajo podobnost/različnost uprizoritve dogodka in že znane pravljice;
- utemeljujejo svoj odnos do predstave (radijske igre, risanke, filma);
- izražajo svoje doživljanje, razumevanje in vrednotenje predstave (radijske igre, risanke, filma) in ga primerjajo z doživljanjem, razumevanjem in vrednotenjem sošolcev.

RAZVIJANJE RECEPCIJSKE ZMOŽNOSTI S TVORJENJEM/(PO)USTVARJANJEM OB UMETNOSTNIH BESEDILIH (PISANJE/INTERPRETATIVNO BRANJE/GOVORJENJE)

1. GOVORJENJE/PISANJE – KNJIŽEVNE ZVRSTI IN VRSTE

1.1 Poezija

Učenci in učenke:

- ustvarjajo zvoke z jezikovnimi in nejezikovnimi sredstvi;
- tvorijo ritmična besedila;
- iščejo besede, ki se rimajo;
- tvorijo rimane verze tako, da dopolnjujejo manjkajoče rime na koncu verza;
- ob koncu vzgojno-izobraževalnega obdobja skušajo tvoriti enokitične pesmi;
- zapisujejo asociacije ob besedi (tematski besedni asociogram).

1.2 Proza

Učenci in učenke:

- razvijajo zmožnost vživljanja v književno osebo, »poistovetenja« z njo/privzemanja njene vloge – *domišljjski svet ubesedujejo tako, da postavijo sebe za osrednjo književno osebo oz. o književni osebi govorijo in pišejo kot o sebi;*
1. • narišejo književno osebo iz svojega besedila;
 2. • izrazijo domišljjsko predstavo književne osebe iz svojega besedila s kombinacijo risbe in zapisa;
 3. • kot avtorji besedila razlagajo ravnanje svojih književnih oseb;
- razvijajo zmožnost razumevanja in prepoznavanja književnih zvrsti/vrst – pri tvorjenju upoštevajo značilnosti pripovednih vrst, in sicer:
 - tvorijo pravljice in pri tem upoštevajo značilnosti te literarne vrste;
 - na začetku vzgojno-izobraževalnega obdobja »pišejo« pravljice tako, da nizajo sličice, ki upodabljajo dogajanje;
 - kasneje kombinirajo sliko in besedo (izdelujejo slikanice);

– ob koncu vzgojno-izobraževalnega obdobja tvorijo narobe pravljice oz. povezujejo več pravljic; – <i>ob koncu vzgojno-izobraževalnega obdobja tvorijo pripoved;</i> – naredijo sezname pravljic, ki so jih v otroštvu poslušali/brali njihovi starši in/ali stari starši, ter jih primerjajo z besedili, ki jih poslušajo/berejo sami.
1.3 Dramatika Učenci in učenke: • dramatizirajo pravljico; <i>izdelajo lutke;</i> • v skupini dramatizirajo pesem ali prozno besedilo; • <i>ob koncu vzgojno-izobraževalnega obdobja pišejo dvogovore po vzorcu dramskih prizorov.</i>
2. GLASNO INTERPRETATIVNO BRANJE KNJIŽEVNIH BESEDIL Učenci in učenke glasno berejo pesmi, prozo in dramatiko: • berejo pesmi; s posebno govorico izražajo razpoloženje (doživeto recitirajo); • pri pripovedovanju/branju pravljic uporabljajo t. i. »pravljичni ton«; • pri pripovedovanju/branju pripovedi s posebno govorico označijo osebe; • samostojno in tekoče berejo krajše dramsko besedilo po vlogah; • za dramsko osebo poiščejo primeren glas in ga spreminjajo glede na spreminjajoče se lastnosti oseb; • ob branju krajšega dramskega prizora razlikujejo navedbo osebe od njenega dramskega govora; • v razredu uprizorijo dramsko besedilo – dramatizirajo književno besedilo in ga nadgradijo z gledališkimi izraznimi sredstvi (z igro vlog, izdelavo lutk, nakazovanjem scene, kostumov).
3. GOVORNI NASTOPI Učenci in učenke v 3. razredu • predstavijo svojo bralno izkušnjo: – obnovijo umetnostno besedilo in povedo, zakaj so si izbrali to besedilo; – vživljajo se v književno osebo, ubesedujejo svojo domišljjsko predstavo te osebe, predstavijo njeno razpoloženje in vrednotijo njeno ravnanje; – izrazijo svoje mnenje o prebranem; – deklamirajo/recitirajo pesem in predstavijo ustvarjalca/pesniško zbirko ipd.; • predstavijo svoje (po)ustvarjalno besedilo: – predstavijo narobe pravljico, nadaljevanje zgodbe ipd.; – preberejo svojo pesem, povedo, zakaj so jo napisali oz. katero književno delu jih je spodbudilo k pisanju te pesmi.

B) VSEBINE

Učenci in učenke ob razvijanju zmožnosti doživljanja, razumevanja in vrednotenja umetnostnih besedil pridobivajo tudi literarnovedno znanje.	
1. Razumejo in uporabljajo naslednje izraze:	
1.	– pesem, pravljica, – naslov, – pesnik, pesnica, pisatelj, pisateljica, – ilustrator, ilustratorica,

2.	– slikanica,
	– rima,
3.	– kitica,
	– igralec, igralka,
	– oder, igra (lutkovna),
	– odlomek,
	– pripoved,
	– književna oseba,
	– književno dogajanje
	– strip.
2. Spoznavajo dela naslednjih avtorjev in avtoric mladinske književnosti: Nika Grafenauerja, Otona Župančiča, Toneta Pavčka, Srečka Kosovela, Kajetana Koviča (poezijo in/ali prozo), Ele Peroci, Svetlane Makarovič, Lile Prap. Poleg teh spoznajo: – vsaj še enega sodobnega avtorja/eno sodobno avtorico po izbiri učitelja/učiteljice ter učencev in učenek (npr. Ferija Lainščka, Anjo Štefan, Primoža Suhodolčana, Petra Svetino, Frana Milčinskega), – vsaj eno celovito kakovostno slikanico na posamezni razred, – slovenske ljudske pesmi in pravljice ter pravljice bratov Grimm, – vsaj eno kakovostno dramsko besedilo (lahko tudi kot predstavo).	

3.2 Drugo vzgojno-izobraževalno obdobje

3.2.1 Področje: Jezik

A) OPERATIVNI CILJI

RAZVIJANJE JEZIKOVNE, NARODNE IN DRŽAVLJANSKE ZAVESTI
Učenci in učenke opazujejo, primerjajo, prepoznavajo in poimenujejo oz. opisujejo: – svoj prvi jezik, okoliščine njegove rabe in svoje razmerje do njega; – vlogo slovenščine v svojem življenju, okoliščine njene rabe in svoje razmerje do nje; – svojo sporazumevalno zmožnost v slovenskem in italijanskem jeziku ter razloge za te razlike; – prednosti in slabosti rabe dveh materinščin/prvih jezikov; – izgovorne, pisne in poimenovalne podobnosti in razlike med slovenščino in italijanščino; – jezike v Republiki Sloveniji ter posebni status slovenščine v Republiki Sloveniji, italijanščine na dvojezičnem območju slovenske Istre in madžarščine na dvojezičnem območju Prekmurja; – status slovenščine zunaj Republike Slovenije; – okoliščine rabe knjižnega in neknjižnega jezika.

RAZVIJANJE ZMOŽNOSTI DVOSMERNEGA SPORAZUMEVANJA
Učenci in učenke

POSLUŠAJO (in gledajo) pogovor oz. BEREJO dopis določene vrste (gl. razdelek Vsebine): ● pred poslušanjem (in gledanjem) pogovora oz. pred branjem dopisa se pogovarjajo o tem, na kaj bodo pozorni med poslušanjem (in gledanjem) oz. med branjem – tako obnovijo svoje znanje o načelih ustreznega pogovarjanja oz. dopisovanja in o značilni zgradbi pogovora oz. dopisa;

● po poslušanju (in gledanju) pogovora oz. po branju dopisa:

- določijo okoliščine nastanka pogovora oz. dopisa in namen vodilnega sogovorca oz. pisca dopisa,
- povzamejo temo pogovora oz. dopisa;
- predstavijo zgradbene, slogovne in jezikovne značilnosti pogovora oz. dopisa;
- vrednotijo oblikovanost, vpljudnost, razumljivost in jezikovno ustreznost pogovora oz. dopisa.

TVORIJO dialoško besedilo (pogovor oz. dopis) določene vrste:

● pred tvorjenjem dialoškega besedila se pogovarjajo o načelih ustreznega pogovarjanja oz. dopisovanja;

● po tvorjenju dialoškega besedila:

- vrednotijo svoje in druge pogovore oz. dopise, utemeljijo svoje mnenje in predlagajo izboljšave,
- vrednotijo svojo/sošolčevo zmožnost pogovarjanja oz. dopisovanja in na podlagi povratnih informacij načrtujejo, kako bi jo izboljšali.

RAZVIJANJE ZMOŽNOSTI ENOSMERNEGA SPORAZUMEVANJA

Učenci in učenke

POSLUŠAJO (in gledajo) oz. BEREJO kratko neumetnostno besedilo določene vrste (gl. razdelek Vsebine):

● pred poslušanjem (in gledanjem) oz. branjem besedila se pogovarjajo o tem, čemu poslušamo oz. beremo besedila, kako se pripravimo na poslušanje oz. branje, kaj delamo med njim in kaj po njem ter čemu to delamo;

● po poslušanju (in gledanju) oz. branju besedila:

- določijo sporočevalčev namen in povedo, po čem so ga prepoznali;
- povzamejo temo in bistvene podatke ter jih združijo v podteme, izdelajo strukturirani povzetek v obliki miselnega vzorca ali preglednice in obnovijo besedilo;
- vrednotijo zanimivost, verodostojnost, razumljivost in uporabnost besedila ter utemeljijo svoje mnenje;
- ob tistih vrstah besedil, ki jih bodo tudi tvorili, predstavijo njihove zgradbene, slogovne in jezikovne značilnosti;
- poročajo o svoji strategiji poslušanja oz. branja, jo primerjajo s strategijami sošolcev in sošolk ter spoznavajo nove;
- vrednotijo svojo zmožnost kritičnega poslušanja oz. branja in na podlagi povratnih informacij načrtujejo, kako bi jo izboljšali.

TVORIJO BESEDILO določene vrste (gl. razdelek Vsebine) – govorno nastopajo oz. pišejo:

● pred govornim nastopom oz. pred pisanjem se pogovarjajo o tem, kako se pripravimo na govorni nastop oz. na pisanje, na kaj moramo paziti med njim in kaj delamo po njem ter čemu to delamo;

● najprej z učiteljevo pomočjo, nato pa čim bolj samostojno uresničujejo faze sporočanja in tvorijo (govorno nastopajo/pišejo) čim bolj ustrezno, razumljivo in jezikovno ustrezno enogovorno besedilo določene vrste (glej razdelek Vsebine);

● poročajo o svoji strategiji tvorjenja enogovornega besedila;

● po govornem nastopu oz. po pisanju:

– vrednotijo zanimivost, verodostojnost, razumljivost, zgradbeno ustreznost ter jezikovno ustreznost (svojega/sošolčevega) besedila, ustreznost nebesednih spremljevalcev govorjenja oz. pisanja ter utemeljijo svoje mnenje in predlagajo izboljšave.

RAZVIJANJE JEZIKOVNE IN SLOGOVNE ZMOŽNOSTI

Učenci in učenke razvijajo poimenovalno zmožnost:

- razlagajo dane besede oz. besedne zveze iz besedila (tudi s pomočjo slovarja) in jih smiselno uporabljajo v svojem besedilu;
- navajajo knjižne besede z nasprotnim, enakim, ožjim in širšim pomenom, iz iste besedne družine;
- ob danem korenu navajajo knjižne besede iz iste besedne družine;
- tvorijo pridevniške izpeljanke iz samostalnikov (za izvor in namembnost) ter samostalniške izpeljanke iz pridevnikov (za nosilca lastnosti, napravo in abstraktno lastnost);
- razlagajo dane večpomenske besede in njihove pomene ponazarjajo v povedih;
- poimenujejo bitja, predmete, dejanja, lastnosti ... s knjižnimi besedami;
- izogibajo se nepotrebnemu ponavljanju iste besede v besedilu;
- dopolnjujejo preproste pomanjkljive definicije z definiranim pojmom;
- v svojih besedilih in v besedilih drugih prepoznajo poimenovalne napake in neustreznosti ter jih odpravijo; pri tem si po potrebi pomagajo s slovarji v knjižni in elektronski obliki ter z raznimi jezikovnimi svetovalnicami;
- uporabljajo slovarje v knjižni in elektronski obliki.

Učenci in učenke razvijajo skladenjsko zmožnost:

- predstavljajo pomen dane povedi/zveze povedi;
- iz niza besed tvorijo smiselne povedi;
- ustrezno dopolnijo nepopolne povedi;
- tvorijo vprašalne povedi;
- pravilno pretvarjajo trdilne povedi v nikalne;
- v povedih odpravljajo kritična mesta v svojem praktičnem obvladanju slovnice (npr. v izražanju spola in števila samostalnikov, v sklanjanju samostalnikov, pridevnikov, osebnih zaimkov in vprašalnih zaimkov kdo/kaj, v stopnjevanju pridevnikov z obrazili, v tvorbi in spreganju glagolskih osebnih oblik, v rabi nedoločnika in namenilnika, v rabi glagolov morati in moči ipd.);
- o prvotnem govornem dogodku poročajo s premim govorom;
- v zvezi dveh enostavnih povedi prepoznajo časovno/posledično/vzročno/namerno/ /pogojno razmerje med povedma in ga izrazijo z veznikom (tako združijo zvezo povedi v dvostavno poved);
- v zvezi dveh povedi prepoznajo ponovljeno besedo in jo po potrebi izpustijo oz. zamenjajo s sopomenko ali z osebnim zaimkom;
- skladajo smiselne zveze povedi in zveze replik;
- v svojih besedilih in v besedilih drugih prepoznajo skladenjske napake in neustreznosti ter jih odpravijo; pri tem si po potrebi pomagajo s slovničnimi priročniki v knjižni in elektronski obliki ter z raznimi jezikovnimi svetovalnicami;
- uporabljajo slovnične priročnike v knjižni in elektronski obliki.

Učenci in učenke razvijajo pravorečno zmožnost:

- v besedah prepoznajo knjižne samoglasnike in utrjujejo njihovo izreko v besedah in povedih;
- vadijo in utrjujejo knjižno izreko posameznih besed in povedi;
- med govornimi nastopi skušajo govoriti čim bolj knjižno in razločno;

- prepoznajo svoje in tuje pravorečne napake in jih odpravijo;
- pomagajo si z ustreznimi jezikovnimi priročniki v knjižni in elektronski obliki.

Učenci in učenke razvijajo pravopisno zmožnost:

- ob primerih utrjujejo oz. spoznavajo in usvajajo:
 - zapis besed s kritičnimi glasovi (npr. s polglasnikom, z u, z nezvočnikom na koncu ali sredi besede, z w/W na začetku besede, s soglasniškim sklopom lj/nj) in tudi s tistimi glasovi/glasovnimi sklopi, ki jih v italijanščini ni ali se pišejo drugače (ž, h, č, š, k, j, g, c, z, s, lj, nj, ij, ji, če, či, še, ši);
 - zapis predloga in naslednje besede ter izbiro različice predloga z/s in k/h;
 - zapis nikalnice pred glagoli in drugimi besedami;
 - deljenje besed;
 - zapis glavnih in vrstilnih števnikov do 1000 s številkami in z besedami;
 - rabo velike začetnice v eno- in večbesednih lastnih imenih bitij, zemljepisnih in stvarnih lastnih imenih ter v svojilnih pridevniki, izpeljanih iz lastnih imen bitij;
 - rabo male začetnice v imenih jezikov, dni, mesecev in praznikov ter v vrstnih pridevniki, izpeljanih iz zemljepisnih lastnih imen;
 - rabo končnih ločil (pike, vprašaja, klicaja) na koncu enostavnih in večstavčnih povedi;
 - rabo vejice pri naštevanju in med stavki;
 - rabo ločil v premem govoru (s spremnim stavkom pred dobrednim navedkom ali za njim);
 - rabo oklepaja;
- pri pisanju si po potrebi pomagajo s pravopisnimi priročniki v knjižni in elektronski obliki;
- svoja besedila členijo na odstavke, v njih upoštevajo pravopisna pravila, skrbijo za čitljivost in estetskost pisave ter se odločijo za pisanje s pisanimi ali tiskanimi črkami;
- prepoznajo pravopisne napake v svojih besedilih in v besedilih drugih, jih odpravijo in utemeljijo svoje popravke; pri tem si po potrebi pomagajo s pravopisnimi priročniki in z raznimi jezikovnimi svetovalnicami.

Učenci in učenke razvijajo slogovno zmožnost:

- govorno dejanje izreka na razne načine in te uporabljajo v ustreznih okoliščinah;
- vrednotijo vljudnost izrečenega in to po potrebi zamenjajo z vljudnejšo različico;
- sklepajo o okoliščinah nastanka besedila in povedo, iz katerih prvin besedila so jih prepoznali;
- pred tvorjenjem besedila razmišljajo o okoliščinah sporočanja in o značilnostih dane besedilne vrste, med tvorjenjem pa izberejo okoliščinam in besedilni vrsti ustrezne slogovne in jezikovne prvine;
- prepoznajo svoje in tuje slogovne neustreznosti, jih odpravijo in utemeljijo svoje izboljšave; pri tem si po potrebi pomagajo s slogovnimi priročniki v knjižni in elektronski obliki ter z raznimi jezikovnimi svetovalnicami.

Učenci in učenke sproti presojujejo učinek pridobljenega vsebinskega in procesnega znanja na svojo jezikovno in slogovno zmožnost, vrednotijo to svojo zmožnost in na podlagi povratnih informacij načrtujejo, kako bi jo izboljšali.

RAZVIJANJE METAJEZIKOVNE ZMOŽNOSTI

Učenci in učenke:

- v svojem okolju in v besedilih opazujejo jezikovne pojave, spoznajo slovenske jezikoslovne izraze zanje (gl. razdelek *Vsebine*), te razumejo in uporabljajo ter povezujejo z italijanskimi;
- v zapisanih besedilih prepoznavajo temeljne pomenske, funkcijske in oblikovne lastnosti obravnavanih besednih vrst v slovenščini, jih ustrezno uresničujejo v svojih besedilih ter jih primerjajo z njihovimi lastnostmi v italijanščini;

- v tistih vrstah besedil, ki jih ne le berejo, temveč tudi tvorijo, opazujejo in prepoznavajo značilno zgradbo ter značilne slogovne in jezikovne prvine. Svoje znanje o zgradbi, slogovnih in jezikovnih značilnostih dane besedilne vrste nato uporabijo in nadgradijo tako, da tvorijo besedilo te vrste;
 - v pogovorih pred sprejemanjem in tvorjenjem besedil spoznajo:
 - strategije pogovarjanja, dopisovanja, poslušanja, branja, govornega nastopanja in pisanja;
 - načela uspešnega pogovarjanja in dopisovanja, govornega nastopanja in pisanja ter
 - merila za vrednotenje besedil.
- Strategije in načela upoštevajo pri svojem sporazumevanju, merila pa pri vrednotenju svojih in tujih besedil ter tudi pri tvorjenju svojih besedil.

B) VSEBINE

1. VRSTE BESEDIL

Vrste besedil za razvijanje zmožnosti dvosmernega sporazumevanja:		
– osebni in telefonski (samo zvočni ali tudi vidni) pogovor med prijateljema oz. prijateljicama, sorodnikoma oz. sorodnicama ter med stranko in uradno osebo (ta je npr. ravnatelj oz. ravnateljica, knjižničar oz. knjižničarka); – navadni ali elektronski dopis (npr. voščilo, čestitka, vabilo, prošnja, zahvala, opravičilo, obvestilo) za prijatelja oz. prijateljico, sorodnika oz. sorodnico; – elektronski dopis (npr. prošnja, zahvala, opravičilo, obvestilo) učenca oz. učenke za učitelja oz. učiteljico in obratno.		
Vrste besedil za razvijanje zmožnosti enosmernega sporazumevanja:		
<u>Vrste besedil za sprejemanje (tj. za branje in poslušanje besedil iz raznih medijev):</u>		
4.	5.	6.
aktualna ali zanimiva novica, opis osebe, opis živali, opis poklica, <i>opis življenja vrstnikov ali drugih oseb,</i>	obnova besedila, opis rastline, opis predmeta, oglasno besedilo, definicija pojma, aktualno ali zanimivo publicistično besedilo,	ocena besedila, opis kraja, opis naravnega pojava, navodilo za delo, <i>opis igre, športa ali ljudskega običaja,</i>
–seznam (cenik/jedilni list/vozni red/TV-spored/spletni telefonski imenik/seznam zadetkov na spletni strani ali v spletnem slovarju ipd.),* –obrazec (vprašalnik o osebnih podatkih/anketni list/naročilnica/prijavnica ipd.).* (* V vsakem razredu obravnavajo najmanj dve taki besedili.)		
<u>Vrste besedil za tvorjenje (tj. za govorno nastopanje in pisanje):</u>		
4.	5.	6.
opis osebe, opis poklica, opis živali, <i>opis življenja vrstnikov ali drugih oseb,</i>	obnova besedila, <i>opis rastline,</i> opis predmeta, definicija pojma	<i>ocena besedila,</i> opis kraja, <i>opis naravnega pojava,</i> navodilo za delo, <i>opis igre, športa</i>

2. JEZIKOSLOVNI IZRAZI

Učenci in učenke razumejo in uporabljajo naslednje slovenske izraze (poleg tistih iz 1. VIO) za jezikovne pojave, ki so jih obravnavali tudi pri pouku italijanščine kot prvega jezika:	
4.	– knjižni in neknjižni jezik, – pripovedna, vprašalna, vzklična poved, – trdilna, nikalna poved, – lastno ime, občno ime, – lastno ime bitja, zemljepisno lastno ime, stvarno lastno ime, – sporazumevanje, sporočevalec, sporočevalka, naslovnik, naslovnica, sogovorec, sogovorka, pisec, – prošnja, zahvala, opravičilo, obvestilo, opis;
5.	– uradni jezik, državni jezik – umetnostno besedilo, neumetnostno besedilo, – samoglasnik, soglasnik, – enopomenka, večpomenka, – sopomenka, protipomenka, nadpomenka, podpomenka, – besedna družina, koren, – samostalnik; spol: moški, ženski, srednji; število: ednina, dvojina, množina; edninski samostalnik, množinski samostalnik, – pridevnik; lastnostni, vrstni, svojilni, – odstavek, uvod, jedro, zaključek, – obnova, – oglasno besedilo, definicija pojma;
6.	– osnova, končnica, – sklon; imenovalnik, rodilnik, dajalnik, tožilnik, mestnik, orodnik, – osebni zaimek; oseba: prva, druga, tretja, – stopnje pridevnika: osnovnik, primernik, presežnik, – glagol; časovna oblika: sedanjik, preteklik, prihodnjik; neosebna oblika: nedoločnik, namenilnik, – prislov; krajevni, časovni, načinovni, – števniki; glavni, vrstilni, – premi govor, odvisni govor; dobesedni navedek, spremni stavek, – krajšava, – opis, navodilo za delo,

3.2.2 Področje: Književnost

A) OPERATIVNI CILJI

**RAZVIJANJE RECEPCIJSKE ZMOŽNOSTI Z BRANJEM/POSLUŠANJEM/GLEDANJEM UPRIZORITEV
UMETNOSTNIH BESEDIL IN Z GOVORJENJEM/PISANJEM O NJIH**

1 KNJIŽEVNA BESEDILA

Učenci in učenke:

- spoznavajo v učnem načrtu predlagana umetnostna besedila oz. druga umetnostna besedila po izbiri učitelja/učiteljice ter učencev in učenk (npr. besedila lokalnih avtorjev, besedila, povezana z aktualnimi dogodki ipd.);
- razvijajo recepcijsko zmožnost, tj. zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja umetnostnih besedil;
- ločijo umetnostna besedila od neumetnostnih.

PRVINE KNJIŽEVNEGA BESEDILA (književna oseba, književni prostor in čas, dogajanje in tema/sporočilo, avtor in pripovedovalec)

1. Književna oseba

Učenci in učenke:

- razumejo značaj in ravnanje književne osebe, ki doživlja take dogodivščine, kot bi si jih želeli doživljati sami, ter se vživljajo v osebo, ki jim je podobna vsaj v eni konkretni lastnosti;
- ubesedujejo svojo domišljjsko predstavo književnih oseb (po avtorjevem opisu, po neposrednih/*posrednih* signalih, po svojih (medbesedilnih) izkušnjah, po svoji domišljiji);
- ločujejo glavne in stranske književne osebe;
- oblikujejo svoje stališče do ravnanja književnih oseb in *ga utemeljijo*;
- prepoznavajo motive za ravnanje književnih oseb (povedo, zakaj je kdo kaj storil); *svoje mnenje utemeljujejo z zgledi iz besedila*.

2. Književni prostor in čas

Učenci in učenke:

- v umetnostnem besedilu najdejo osnovne informacije o prostoru in času dogajanja; povezujejo dogajalni čas in prostor;
- ubesedujejo svojo domišljjsko predstavo dogajalnega prostora in časa (po avtorjevem opisu, po podatkih iz besedila, po subjektivnih izkušnjah, po znanju in predstavah, nastalih ob branju drugih umetnostnih besedil);
- razvijajo zmožnost sledenja dogajanju na več dogajalnih prostorih/časih hkrati.

3. Dogajanje, tema/sporočilo

Učenci in učenke:

- sprejemajo in razumejo dogajanje, povezano v trden vzročno-posledični sistem (razen pri fantastičnih besedilih);
- obnovijo/povzamejo dogodke (tvorijo »premico dogajanja«);
- v umetnostnem besedilu prepoznavajo podatke o poteku dogajanja; podatke, potrebne za sklenitev dogajalnega toka, ki jih besedilo ne ponuja;
- z učiteljevo pomočjo določijo, o čem govori umetnostno besedilo/*kaj je sporočilo književnega besedila* – osrednje teme so:

4. otroštvo, družina,

5. nenavadna stvarnost, tradicija in izročilo, prijateljstvo,

6. odraščanje in vrstniki, stvarnost kot pustolovščina/skrivnost, ustvarjalnost.

4. Avtor – pripovedovalec

Učenci in učenke v 5. in 6. razredu:

- ločujejo avtorja umetnostnega besedila od pripovedovalca;

	• prepoznajo pripovedovalca, če je v besedilu naveden/poimenovan; • <i>ugotavljajo, da avtor in pripovedovalec nista isto tudi v primerih, ko je pripovedovalca možno prepoznati le iz posrednih besedilnih signalov.</i>
--	--

KNJIŽEVNE ZVRSTI IN VRSTE

Učenci in učenke doživljajo, razumevajo in vrednotijo pesemska, prozna in dramska besedila.

1. Poezija

Učenci in učenke:

- zaznavajo ritem pesmi (sprva ob pomoči učitelja) *in ga povezujejo z besedilno stvarnostjo*: prepoznavajo menjavanje ritma zaradi sprememb razpoloženja; doživljajo razliko med hitrim in počasnim ritmom; opazujejo svoje čustvene odzive na menjavo ritma;
- doživljajo zvočnost pesmi ter jo *povezujejo s podobami, ki tvorijo besedilno stvarnost*;
- opazujejo ponavljanje posameznih glasov;
- zaznavajo rimo in opazujejo pomenska razmerja med rimanimi besedami;
- zaznavajo likovno podobo pesmi, razumejo tudi povezavo med likovnostjo in sporočilnostjo pesmi;
- opazujejo členjenost pesmi – najprej verz in kitico, nato dolžino verza, število in dolžino kitic;
- razvijajo asociativno zmožnost glede na besedilno stvarnost (liriko, pripovedno poezijo, nesmiselnice);
- razlikujejo pomensko podobne besede in njihovo rabo glede na sobesedilo;
- *opazujejo in pojasnijo rabo sopomenk*;
- *ob doživljanju in razumevanju rabe sopomenk ozaveščajo vlogo jezikovnih prvin v umetnostnem besedilu ter razumejo tudi prvine sloga (čustvenost)*;
- zaznavajo pomanjševalnice;
- *zaznavajo opaznejše primere besedotvorne inovativnosti v pesmi in ugotavljajo njihov učinek v besedilu*;
- zaznavajo in doživljajo rabo nenavadnih besednih zvez, *povezujejo jih s sporočilnostjo besedil*;
- zaznavajo in razumejo preproste primere; ugotavljajo njihov učinek v pesmi;
- v pesmi poiščejo okrasni pridevek in *ugotavljajo*,
 - doživljajo in opazujejo posebnosti besedila: nenavaden besedni red, dolžina povedi, ponavljanje besed/besednih zvez;
- zaznavajo in razumejo poosebitev, na koncu vzgojno-izobraževalnega obdobja jo tudi poimenujejo ter ugotavljajo njen učinek;
- povzemajo sporočilnost pesmi.

2. Proza

Učenci in učenke:

- berejo pravljice, o njih pišejo in/ali pripovedujejo ter jih ločijo od resničnostnih pripovedi;
- prepoznavajo značilnosti ljudskih pravljic (prepovedi, zapovedi in prerokbe, pravljicična števila, tipične pravljicične osebe);
- prepoznavajo značilnosti slovenskih ljudskih pravljic (slovenske pravljicične osebe, pravljicični motivi);
- spoznavajo klasično avtorsko pravljico in kratko sodobno pravljico slovenskih pravljicarjev;
- prepoznavajo značilnosti realistične in fantastične kratke pripovedne proze;

- spoznavajo daljšo realistično pripovedno prozo (pustolovsko pripoved, mladinsko detektivko v leposlovni in trivialni različici) in povzemajo njene značilnosti;
- prepoznavajo značilnosti stripa.

Po metodi dolgega branja doživijo skupaj najmanj dve besedili vsako leto (eno fantastično in eno realistično).

3. Dramatika

Učenci in učenke:

- improvizirajo (v igri vlog);
- prepoznajo zgradbo dramskega besedila (dejanje/prizor, glavno besedilo oz. govor oseb in stransko besedilo oz. didaskalije – navedba govorečih, druga odrska navodila) in jo opišejo;
- sledijo dogajanju, ločijo glavno književno osebo od drugih književnih oseb (zaznavajo razmerja med njimi) ter povzamejo, kaj se ji je zgodilo.

2 GLEDALIŠČE, RADIJSKA IGRA IN FILM V SLOVENŠČINI

Učenci in učenke:

- ozaveščajo značilnosti medijskih predelav/realizacij/aktualizacij književnih besedil oz. prepoznavajo osnovne značilnosti posameznih medijev;
- primerjajo predstavo s književnim besedilom (6. razred);
- govorno ali pisno izražajo svoje doživljanje, razumevanje in vrednotenje gledališke predstave/radijske igre/filma.
- ob poslušanju/gledanju širijo svoje besedišče in tako razvijajo svojo sporazumevalno zmožnost v slovenščini.

Gledališka/lutkovna predstava/radijska igra/filmska predstava

Učenci in učenke:

- razumejo dramsko dogajanje;
- ločijo glavne in stranske osebe ter predstavljajo njihove lastnosti in razpoloženje;
- opazujejo prvine predstave (gledališče, dogajanje, gledalce/gledalke, režiserja/režiserko, igralce/igralke, posamezno vlogo, oder; dejanje/prizor; luč, sceno, kostume, glasbeno opremo; lutke in vrste lutk), svoje ugotovitve-primerjajo in pojasnjujejo.

RAZVIJANJE RECEPCIJSKE ZMOŽNOSTI S TVORJENJEM/(PO)USTVARJANJEM OB UMETNOSTNIH BESEDILIH (PISANJE, INTERPRETATIVNO BRANJE, GOVORJENJE)

1. PISANJE

Učenci in učenke razvijajo zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja umetnostnih besedil ter prvin umetnostnega besedila, tako da pišejo (po)ustvarjalna besedila, »strokovna« besedila oz. fragmente besedil, ki vključujejo jezikovne in druge značilne prvine umetnostnih besedil; pri tem upoštevajo značilnosti dane umetnostne zvrsti/vrste.

- **Zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja književne osebe razvijajo tako, da:**
 - upovedujejo svojo predstavo književnih oseb;
 - pišejo zgodbe;
 - pišejo »manjkajoči del zgodbe«;
 - predstavljajo osebe iz enega umetnostnega besedila v drugega.

- **Zmožnost doživljanja in razumevanja književnega prostora in časa razvijajo tako, da:**
 - tvorijo nov domišljjski svet s podobnim dogajalnim prostorom in/ali časom, kot je v umetnostnem besedilu; pišejo zgodbe, ki se dogajajo danes/v preteklosti/v prihodnosti – pri tem izhajajo iz svojega znanja in svojih izkušenj.
- **Zmožnost razumevanja dogajanja in teme v književnem besedilu razvijajo tako, da:**
 - pišejo premico dogajanja;
 - pišejo zgodbo;
 - pišejo zgodbo tudi s perspektive tistih književnih oseb, ki so jim blizu.
- **Zmožnost sprejemanja in tvorjenja pesemskih besedil razvijajo tako, da:**
 - ustvarjajo zvočno učinkovite/zanimive kombinacije besed (podobnoglasje/onomatopoiijo, zvočno slikanje);
 - ustvarjajo rime, rimane verze;
 - *likovno oblikujejo tematski besedni asociogram/razvrščajo besede po papirju v likovno pesem/posnemajo likovnost »konkretne« pesmi;*
 - nizajo asociacije, prilastke ob opazni besedi (tematskem jedru);
 - tvorijo sopomenske nize, nenavadne besedne zveze, pomanjševalnice, *metafore*, primere, besedne zveze z okrasnim pridevkom,
 - tvorijo krajše besedilo, v katerem posnemajo slog pesmi.
- **Zmožnost sprejemanja in tvorjenja proznih besedil razvijajo tako, da:**
 - pišejo realistične, fantastične in nesmiselne zgodbe;
 - napišejo eno besedilo; pri tem lahko izbirajo med naslednjimi možnostmi oz. najdejo svojo možnost:
 - spreminjajo umetnostno besedilo – napišejo predzgodbo, nov zaključek, manjkajoče poglavje;
 - preoblikujejo krajše umetnostno besedilo v strip ali obratno;
 - pišejo pravljice (formalni začetek in konec pravljice, preteklik, pravljlična števila, zapovedi, prerokbe, pravljlične osebe);
 - pišejo »značilne slovenske pravljice« (pravljlični motivi, slovenske pravljlične osebe);
 - pišejo okvirne pravljice (posnemanje sloga, vpletanje prvin kot npr. leteča preproga, duh v steklenici, »sezam«);
 - pišejo pravljice po vzoru klasičnih avtorskih pravljic, živalske pravljice, pravljice, v katerih so glavni junaki čudežna bitja, in pravljice, v katerih oživijo predmeti, narobe pravljice, kombinacije dveh pravljic, predzgodbe/nadaljevanje pravljic;
 - pišejo (kratke) fantastične pripovedi (*dogajanje na dveh ravninah: realni in fantastični, prehajanje iz realne v fantastično ravnino je mogoče razložiti z razlogi, ki veljajo v realnem svetu, v fantastičnem svetu veljajo zakoni otrokovih želja, pripoved se zaključi z vrnitvijo v realni svet*);
 - pišejo realistične zgodbe, v katerih veljajo zakonitosti realnega sveta in je dogajanje povezano v trden vzročno-posledični sistem;
 - pišejo realistične pripovedi s tematiko iz vsakdanjega življenja, pustolovska/kriminalna besedila (*v skupinah ali kot podajanko, 5.,6. razred*).
- **Zmožnost sprejemanja in tvorjenja dramskih besedil razvijajo tako, da:**
 - improvizirajo dramske fragmente (dialoge);
 - glasno berejo besedilo po vlogah, (govorijo čim bolj naravno, izražajo spremembe razpoloženja oseb skladno z dogajanjem in okoliščinami dogajanja);

- dramatizirajo krajše prozno besedilo.

2. INTERPRETATIVNO BRANJE KNJIŽEVNEGA BESEDILA

Učenci in učenke razvijajo zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja umetnostnih besedil z glasnim branjem in pri tem zvočno (so)oblikujejo besedilno stvarnost:

- razločno in doživeto glasno berejo/recitirajo/deklamirajo pesemska besedila (upoštevajo hitrost, register, intonacijo, barvo, členitev besedila s premori);
- razločno in interpretativno glasno berejo prozna besedila (upoštevajo zvočne prvine govora);
- po vlogah glasno berejo dramska besedila, razčlenjena na več prizorov,
 - pri tem nebesedno izražajo spremembe razpoloženja oseb in govorijo čim bolj naravno (v skladu z dogajanjem in okoliščinami dogajanja);
 - v igri vlog improvizirajo dramske fragmente (dialoge).

2 GLEDALIŠČE, RADIJSKA IGRA IN FILM V SLOVENŠČINI

3. GOVORNO NASTOPANJE

Učenci in učenke razvijajo zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja umetnostnih besedil tako, da se »strokovno« in/ali (po)ustvarjalno govorno odzivajo na umetnostna besedila.

V vsakem razredu pripravijo en govorni nastop.

Med govornim nastopom govorijo prosto, čim bolj zborna in naravno ter upoštevajo jezikovno ustreznost in pravilnost; pazijo tudi na ustrezno rabo zvočnih in vidnih spremljevalcev govorjenja. Na koncu pojasnijo svojo izbiro teme govornega nastopa.

Učenec/učenka:

- **v »književnostrokovnem« govornem nastopu predstavi svoje razumevanje deloma že obravnavanega umetnostnega besedila, npr.:**
 - utemelji svoj izbor teme za govorni nastop;
 - predstavi celo besedilo (na podlagi v šoli obravnavanega odlomka):
predstavi književne osebe in dogajanje, vrednoti prepričljivost in medbesedilnost (*npr. Moja najljubša knjiga*) ipd.;
 - predstavi avtorja;
- **v poustvarjalnem govornem nastopu predstavi svoje razumevanje v šoli še neobravnavanega umetnostnega besedila, npr.:**
 - recitira/deklamira pesem,
 - predstavi svojo pravljico/svojo predzgodbo/svoje nadaljevanje pravljice/svojo narobe pravljico;
 - primerja pravljici (temo, književne osebe, dogajanje, kraj in čas dogajanja, značilnosti);
 - predstavi prozno besedilo, v katerem je dogajanje razpeto med realni in domišljjski svet;
 - predstavi realistično zgodbo/nesmiselno zgodbo;
 - uprizori odlomek iz dramskega dela/krajše dramsko delo/dramatizirano prozo (individualno ali skupinsko).

Učenci in učenke ob razvijanju zmožnosti doživljanja, razumevanja in vrednotenja umetnostnih besedil pridobivajo tudi literarnovedno znanje.

1 Razumejo in uporabljajo (ter definirajo) naslednje strokovne izraze:

4.	– ljudsko književno besedilo, – avtorsko književno besedilo, – verz, rima, – ljudska pravljica, – gledališče, – recitacija, deklamacija;
5.	– književna oseba (glavna, stranska), – dogajalni/književni prostor, – dogajalni/književni čas, – ljudska in klasična avtorska pravljica, – fantastična pripoved, realistična pripoved,
6.	– književne zvrsti: pripovedništvo, pesništvo, dramatika, – ponavljanje, – poosebitev/poosebljenje, – pustolovska zgodba, detektivka, kriminalka, – radijska igra, – dejanje, prizor.

2. Spoznavajo dela naslednjih avtorjev in avtoric mladinske književnosti:

4.	Srečka Kosovela, Marjana Tomšiča, Svetlane Makarovič in slovenske narodne pravljice
5.	Miroslava Košute, Nelde Štok Vojska, Primoža Suhodolčana, Leopolda Suhodolčana
6.	Borisa A. Novaka, Daneta Zajca, Vinka Möderndorferja in slovenske narodne pripovedke-

Poleg teh v vsakem razredu spoznajo vsaj eno besedilo iz ljudskega slovstva in še enega sodobnega avtorja/eno sodobno avtorico po izbiri učitelja/učiteljice ter učencev in učenk (npr. Bine Štampe Žmavc, Slavka Pregla, Dese Muck).

3.3 Tretje vzgojno-izobraževalno obdobje

3.3.1 Področje: Jezik

A) OPERATIVNI CILJI

RAZVIJANJE JEZIKOVNE, NARODNE IN DRŽAVLJANSKE ZAVESTI

Učenci in učenke opazujejo, primerjajo, prepoznavajo, poimenujejo oz. predstavljajo:

- jezike, ki jih govorijo državljani Republike Slovenije, pravni status teh jezikov in svoje razmerje do njih;
- državni in uradni jezik v Republiki Sloveniji ter uradna jezika na dvojezičnem območju slovenske Istre in Prekmurja;
- status slovenščine v institucijah EU;
- vlogo slovenščine pri zamejcih in izseljencih ter status slovenščine v državah, v katerih živijo zamejci in

izseljenci; – ustrezne okoliščine za rabo zbornega jezika, knjižnega pogovornega jezika, svojega narečja oz. pokrajinskega pogovornega jezika in najstniškega slenga ter osnovne razločevalne lastnosti teh zvrsti slovenskega jezika; – začetke slovenskega (knjižnega) jezika ter njegov razvoj skozi stoletja in razvoj slovenske pisave.
Učenci in učenke: – predstavijo svoj prvi jezik, okoliščine, v katerih ga uporabljajo, in svoj odnos do njega; – primerjajo okoliščine rabe slovenščine in italijanščine; – primerjajo svoj odnos do slovenščine in italijanščine; – primerjajo svojo sporazumevalno zmožnost v slovenščini in italijanščini; – predstavijo izgovorne, pisne, poimenovalne in slovnične podobnosti in razlike med slovenščino in italijanščino.
RAZVIJANJE ZMOŽNOSTI DVOSMERNEGA SPORAZUMEVANJA
Učenci in učenke: POSLUŠAJO (in gledajo) pogovor oz. BEREJO dopis določene vrste (gl. razdelek Vsebine): ● <u>pred poslušanjem(in gledanjem) pogovora oz. pred branjem dopisa</u> se pogovarjajo o načelih ustreznega pogovarjanja oz. dopisovanja, o značilni zgradbi pogovora oz. dopisa, o vplivu okoliščin na zgradbo pogovora oz. dopisa in o merilih za vrednotenje dialoških besedil; ● <u>po poslušanju (in gledanju) pogovora oz. po branju dopisa:</u> – določijo družbeno vlogo sogovorcev oz. pisca in naslovnika ter družbeno in čustveno razmerje med njima ter povedo, po čem so to prepoznali; – določijo sogovorca, ki daje pobudo, in njegov namen ter namen in vsebinski prispevek sogovorca, ki se odziva, oz. določijo sporazumevalno vlogo pisca (tj., ali daje pobudo ali se odziva) in njegov namen ter povedo, po čem so to prepoznali; – povzamejo temo in bistvene podatke ter poročajo o pogovoru oz. dopisu; – predstavijo zgradbene, slogovne in jezikovne značilnosti dane vrste pogovorov oz. dopisov; – vrednotijo vljudnost sogovorcev oz. pisca dopisa ter njuno oz. njegovo upoštevanje načel ustreznega pogovarjanja oz. dopisovanja in značilnosti dane vrste pogovora oz. dopisa ter utemeljijo svoje mnenje; – primerjajo dano vrsto pogovorov oz. dopisov z drugimi vrstami ter predstavijo njihove podobnosti in razlike; – berejo avtentične dopise in <i>jih primerjajo z vzorčnimi</i>. TVORIJO DIALOŠKO BESEDILO (pogovor oz. dopis) določene vrste: ● <u>pred tvorenjem dialoškega besedila</u> se pogovarjajo o načelih ustreznega pogovarjanja oz. dopisovanja; ● <u>po tvorenju dialoškega besedila:</u> – vrednotijo svoje in druge pogovore oz. dopise, utemeljijo svoje mnenje in predlagajo izboljšave, – vrednotijo svojo zmožnost pogovarjanja oz. dopisovanja in na podlagi povratnih informacij načrtujejo, kako bi jo izboljšali; – vrednotijo učinek pridobljenega procesnega in vsebinskega znanja na svojo zmožnost pogovarjanja oz. dopisovanja.

RAZVIJANJE ZMOŽNOSTI ENOSMERNEGA SPORAZUMEVANJA

Učenci in učenke

POSLUŠAJO (in gledajo) oz. berejo neumetnostno besedilo določene vrste (gl. razdelek Vsebine):

- pred poslušanjem (in gledanjem) oz. branjem besedila se pogovarjajo o strategijah učinkovitega poslušanja oz. branja ter jih pred sprejemanjem in med njim tudi uresničujejo;
- po poslušanju (in gledanju) oz. branju besedila:
 - določijo sporočevalčev namen ter povedo, po čem so ga prepoznali.
 - strukturirano povzamejo temo, podteme, bistvene podatke in logična razmerja med njimi (izdelajo miselni vzorec, pojmovno mrežo, preglednico ali oporne točke) ter obnovijo besedilo;
 - vrednotijo zanimivost, verodostojnost, razumljivost in uporabnost besedila ter utemeljijo svoje mnenje;
 - ob tistih vrstah besedil, ki jih bodo tudi tvorili, predstavijo njihove zgradbene, slogovne in jezikovne značilnosti;
 - primerjajo dano vrsto besedil z drugimi vrstami ter predstavijo njihove podobnosti in razlike;
 - berejo avtentična besedila, jih primerjajo z vzorčnimi, predstavijo njihove podobnosti in razlike ter razmišljajo o tem, čemu se je avtor odločil za posebnosti in kako le-te učinkujejo na poslušalca (in gledalca) oz. bralca;
 - v posameznih delih prebranega umetnostnega besedila prepoznavajo značilnosti obravnavanega neumetnostnega besedila, predstavijo posebnosti umetnostnega besedila, razloge zanje in njihov učinek na bralca;
 - poročajo o svoji strategiji poslušanja oz. branja in vrednotijo njeno učinkovitost; če je potrebno, povedo, kako bi jo spremenili;
 - vrednotijo svojo zmožnost kritičnega poslušanja oz. branja in na podlagi povratnih informacij načrtujejo, kako bi jo izboljšali;
 - vrednotijo učinek pridobljenega procesnega in vsebinskega znanja na svojo zmožnost kritičnega poslušanja oz. branja besedil.

TVORIJO BESEDILO DOLOČENE VRSTE (gl. razdelek Vsebine) – *govorno nastopajo oz. pišejo*:

- pred govornim nastopom oz. pred pisanjem se pogovarjajo o strategijah in načelih učinkovitega govornega nastopanja oz. pisanja ter jih pred sporočanjem in med njim tudi uresničujejo;
- po govornem nastopu oz. po pisanju:
 - vrednotijo zanimivost, verodostojnost, razumljivost, zgradbeno, slogovno in jezikovno ustreznost besedila, ustreznost nebesednih spremljevalcev govorenja oz. pisanja ter utemeljijo svoje mnenje in predlagajo izboljšave;
 - vrednotijo svojo zmožnost govornega nastopanja oz. pisanja besedil ter na podlagi povratnih informacij načrtujejo, kako bi jo izboljšali;
 - vrednotijo učinek pridobljenega procesnega in vsebinskega znanja na svojo zmožnost govornega nastopanja oz. pisanja besedil.

RAZVIJANJE JEZIKOVNE IN SLOGOVNE ZMOŽNOSTI

Učenci in učenke razvijajo poimenovalno zmožnost:

- razlagajo dane besede in frazeme iz besedila (tudi s pomočjo slovarja) in jih smiselno uporabljajo v svojem besedilu;
- v besedilu prepoznajo besede oz. besedne zveze s prenesenim pomenom in jih razložijo;
- k besedam iz besedila dodajajo knjižne besede z nasprotnim, enakim, ožjim in širšim pomenom ter iz iste besedne družine;

- delajo tvorjenke iz danih skladenjskih podstav, npr. samostalniške izpeljanke iz glagolov (za vršilca dejanja in dejanje), samostalniške izpeljanke iz predložne zveze, ter razložijo dane tvorjenke;
- v svojih besedilih se izogibajo nepotrebnim besednim ponovitvam;
- v svojih besedilih in v besedilih drugih prepoznajo poimenovalne napake in neustreznosti ter jih odpravijo; pri tem si po potrebi pomagajo z različnimi jezikovnimi svetovalnicami ter s slovarji v knjižni in elektronski obliki;
- uporabljajo slovarje v knjižni in elektronski obliki.

Učenci in učenke razvijajo skladenjsko zmožnost:

- sprašujejo po danih delih povedi;
- dopolnijo (glavne) stavke s stavčnim vršilcem/prejemnikom/krajem/časom/načinom/vzrokom/namenom/pogojem dejanja iz glavnega stavka oz. s stavčno vsebino dejanja iz glavnega stavka;
- v zvezi dveh enostavnih povedi prepoznajo časovno/posledično/vzročno/namerno/pogojno razmerje med povedma ter ga izrazijo z veznikom;
- v zvezi dveh enostavnih povedi prepoznajo tudi druga logična razmerja (npr. nasprotje/stopnjevanost/pojasnilo/sklep) in jih izrazijo z ustreznimi vezniki;
- o prvotnem govornem dogodku poročajo s premim govorom in z odvisnim govorom ter pretvarjajo premi govor v odvisnega;
- pretvarjajo trpne stavke v tvorne in obrnjeno;
- v povedih popravljajo svoje/sošolčeve napake (npr. v sklanjanju posebnih samostalnikov, pridevnikov, osebnih zaimkov, vprašalnih zaimkov kdo/kaj in oziralnih zaimkov kdor/kar, v rabi povratnega svojilnega zaimka, oziralnega zaimka ki oz. kateri, v tvorbi in spreganju velelnika, v rabi nedoločnika in namenilnika, v rabi glagolov morati in moči, v tvorbi in rabi dovršnika in nedovršnika, v rabi predlogov v, na, iz in z/s, v stopnjevanju pridevnikov z obrazili ipd.);
- v zvezi povedi ali v besedilu poiščejo besede, s katerimi je poimenovana ista prvina predmetnosti, in vrednotijo njihovo ustreznost; predstavljajo razloge za odpravljanje ponavljanja besede in navajajo še druge možnosti za nadomeščanje dane besede (npr. s sopomenko, nadpomenko, osebnim/svojilnim/kazalnim zaimkom, izpustom);
- skladajo povedi, zveze povedi in zveze replik ter pri tem upoštevajo pomensko, oblikovno in aktualnostno razmerje v taki enoti;
- v svojih besedilih in v besedilih drugih prepoznajo skladenjske napake in neustreznosti ter jih odpravijo; pri tem si po potrebi pomagajo z različnimi jezikovnimi svetovalnicami ter s slovničnimi priročniki v knjižni in elektronski obliki;
- uporabljajo slovnične priročnike v knjižni in elektronski obliki;
- primerjajo slovensko skladnjo z italijansko (npr. besedni red v povedi, rabo osebnih zaimkov, trpnika ipd.) in predstavijo svoje ugotovitve.

Učenci in učenke razvijajo pravorečno zmožnost:

- vadijo in utrjujejo knjižno izreko besed, povedi in besedil;
- med govornimi nastopi govorijo knjižno in razločno;
- prepoznajo svojo in tujo neknjižno izreko ter besede izgovorijo knjižno; kadar so v zadregi, si pomagajo z ustreznimi jezikovnimi priročniki v knjižni in elektronski obliki;
- primerjajo slovenske glasovne in nadglasovne prvine s tistimi v italijanščini ter predstavijo svoje ugotovitve.

Učenci in učenke razvijajo pravopisno zmožnost:

- ob zapisanih besedah, povedih in besedilih utrjujejo oz. spoznavajo in nadgrajujejo:
– zapis besed s kritičnimi glasovi, predvsem s tistimi, ki se v italijanščini pišejo drugače;

– izbiro različice predloga <i>z/s</i> in <i>k/h</i>, – zapis glavnih in vrstilnih števnikov s števki in z besedami, – zapis prevzetih besed, – zapis eno- in večbesednih lastnih imen bitij, zemljepisnih in stvarnih lastnih imen, – zapis svojilnih pridevnikov iz lastnih imen bitij, – zapis imen prebivalcev krajev, držav, pokrajin, celin, – zapis vrstnih pridevnikov iz zemljepisnih lastnih imen, – zapis imen praznikov, jezikov, pripadnikov ras, <i>zgodovinskih obdobj in dogodkov, pripadnikov obdobj</i>; – rabo končnih ločil v eno- in večstavčnih povedih, – rabo vejice v večstavčnih povedih; – zapis premega govora (s spremnim stavkom pred dobesednim navedkom ali za njim), – <i>rabo vezaja v prirednih zloženkah in v besedah, katerih prva sestavina je črka/števka</i>, – <i>rabo treh pik</i>, – zapis krajšav, • pri pisanju si po potrebi pomagajo s pravopisnimi priročniki v knjižni in elektronski obliki, pri oblikovanju besedil z računalnikom pa uporabljajo tudi urejevalnike, pregledovalnike in črkovalnike besedil; • svoja besedila členijo na odstavke, v njih upoštevajo pravopisna pravila, skrbijo za čitljivost in estetskost pisave ter se odločijo za pisanje s pisanimi oz. tiskanimi črkami; • prepoznajo pravopisne napake v svojih besedilih in v besedilih drugih, jih odpravijo in utemeljijo svoje popravke; pri tem si po potrebi pomagajo z raznimi jezikovnimi svetovalnicami ter s pravopisnimi priročniki v knjižni in elektronski obliki; • primerjajo osnovna slovenska pravopisna pravila z italijanskimi in predstavijo svoje ugotovitve.	
Učenci in učenke razvijajo <u>slogovno zmožnost</u>: • opazujejo svoje sporazumevanje in sporazumevanje drugih v slovenščini v raznih okoliščinah, prepoznajo jezikovne zvrsti in jim določijo ustrezne okoliščine sporočanja; • po poslušanju (svojih in drugih) pogovorov in govornih nastopov vrednotijo ustreznost jezikovne zvrsti in utemeljijo svoje mnenje; • sklepajo o okoliščinah nastanka besedila in povedo, iz katerih prvin besedila so jih prepoznali; • pred tvorjenjem besedila razmišljajo o okoliščinah sporočanja in o značilnostih dane besedilne vrste, med tvorjenjem pa izbirajo okoliščinam in besedilni vrsti ustrezne besede, besedne zveze, stavčne vzorce ipd.; • sopomenkam iz besedila določijo slogovno vrednost in povedo, v katerih okoliščinah bi lahko uporabili slogovno zaznamovane besede; • v besedilu prepoznajo slogovno zaznamovane besede in oblike ter jih zamenjajo s slogovno nezaznamovanimi; • v svojih besedilih in v besedilih drugih prepoznajo neustrezne besede, besedne zveze, stavčne vzorce ipd., jih zamenjajo z ustrežnejšimi in utemeljijo svoje popravke.	Učenci in učenke sproti presojujejo učinek pridobljenega vsebinskega in procesnega znanja na svojo jezikovno in slogovno zmožnost, vrednotijo to svojo zmožnost in na podlagi povratnih informacij načrtujejo, kako bi jo izboljšali.

Učenci in učenke:

- v svojem okolju in v besedilih opazujejo jezikovne pojave, spoznajo slovenske jezikoslovne izraze zanje (gl. razdelek *Vsebine*), te razumejo in uporabljajo ter povezujejo z italijanskimi;
- v zapisanih besedilih prepoznavajo temeljne pomenske, funkcijske in oblikovne lastnosti obravnavanih besednih vrst, stavčnih členov in odvisnikov v slovenščini, jih ustrezno uresničujejo v svojih besedilih in jih primerjajo z njihovimi lastnostmi v italijanščini;
- v tistih vrstah besedil, ki jih ne le berejo, temveč tudi tvorijo, opazujejo in prepoznavajo značilno zgradbo ter značilne slogovne in jezikovne prvine. Svoje znanje o zgradbi, slogovnih in jezikovnih značilnostih dane besedilne vrste nato uporabijo in nadgradijo tako, da tvorijo besedilo te vrste;
- v pogovorih pred sprejemanjem in tvorjenjem besedil spoznavajo:
 - strategije pogovarjanja, dopisovanja, poslušanja, branja, govornega nastopanja in pisanja;
 - načela uspešnega pogovarjanja in dopisovanja, govornega nastopanja in pisanja ter
 - merila za vrednotenje besedil.

Svoje poznavanje strategij, načel in meril nato uporabijo in nadgradijo tako, da jih upoštevajo pri svojem sporazumevanju ter pri vrednotenju svojih besedil in besedil drugih.

Učenci in učenke sproti presoja učinek pridobljenega vsebinskega in procesnega znanja ter izdelajo načrt za odpravo svojih težav.

B) VSEBINE

1. VRSTE BESEDIL

Vrste besedil za razvijanje zmožnosti dvosmernega sporazumevanja:

- osebni in telefonski (samo zvočni ali tudi vidni) raziskovalni, prepričevalni in pogajalni pogovor med prijateljskima oz. prijateljicama, sorodnikoma oz. sorodnicama ter med stranko in uradno osebo;
- navadni ali elektronski dopis (npr. vabilo, zahvala, opravičilo, prošnja, *sožalje*) za prijatelja oz. prijateljico, sorodnika oz. sorodnico ter za uradno osebo oz. stranko.

Vrste besedil za razvijanje zmožnosti enosmernega sporazumevanja:

Vrste besedil za sprejemanje (tj. za branje in poslušanje besedil iz raznih medijev):

7.	8.	9.
opis življenja osebe, opis <i>kraja ali države</i> , definicija pojma, opis življenja ljudi v dani državi ali skupnosti, – aktualno ali zanimivo publicistično besedilo, – seznam (<i>tekmovalni/športni/kulturni spored</i> ipd.),* – obrazec (<i>poštni/bančni/spletni obrazec</i> ipd.).* (* V vsakem razredu obravnavajo najmanj po eno tako besedilo.)	opis naprave, opis postopka, razlaga naravnega pojava, oglasno besedilo,	opis in oznaka osebe, življenjepisa, opis poti, ocena besedila

Vrste besedil za tvorjenje (tj. za govorno nastopanje in pisanje):

7.	8.	9.
opis življenja osebe, opis <i>kraja ali države</i> , definicija pojma, – pripoved o svojih doživetjih,	opis naprave, opis postopka, razlaga naravnega pojava,	opis in oznaka osebe, uradni življenjepisa, ocena besedila, opis poti,

- obnova neumetnostnega ali umetnostnega besedila,
- predstavitev svojih poklicnih načrtov, (9. r.)
- poročilo o zanimivem ali aktualnem dogodku.

2. JEZIKOSLOVNI IZRAZI

Učenci in učenke razumejo in uporabljajo naslednje slovenske izraze (poleg tistih iz 1. in 2. VIO) za jezikovne pojave, ki so jih obravnavali tudi pri pouku italijanščine kot prvega jezika:

7.	– zborni jezik, knjižni pogovorni jezik, narečje, – stalna besedna zveza s prenesenim pomenom oz. frazem, – svojilni zaimek, povratni svojilni zaimek, – vprašalni zaimek, – oziralni zaimek, – kazalni zaimek, – povedni naklon oz. povednik, velelni naklon oz. velelnik, pogojni naklon oz. pogojnik, – predlog, – stavek, – stavčni člen: povedek, osebek, predmet, prislovno določilo (kraja, časa, načina, vzroka), – neuradni oz. neformalni in uradni oz. formalni pogovor in dopis, – raziskovalni, pogajalni in prepričevalni pogovor;
8.	– sleng, – slogovno zaznamovana beseda, slogovno nezaznamovana beseda, – slovenska beseda, prevzeta beseda, – glagolski vid, nedovršnik, dovršnik, – veznik, vezniška beseda, – enostavčna poved, dvostavčna oz. zložena poved, – podredno zložena poved, priredno zložena poved, – glavni stavek, odvisni stavek oz. odvisnik (osebkov, predmetni, prislovnodoločilni – časovni, krajevni, načinovni, vzročni, namerni, pogojni, dopustni –, prilastkov), – prikazovalno besedilo, propagandno oz. oglasno besedilo, – razlaga;
9.	– zamejci in izseljenci, – tvorjenka in netvorjenka, – medmet, – členek, – tvorni in trpni stavek, – praktičnosporazumevalno, uradovalno, strokovno in publicistično besedilo, – oznaka osebe, življenjepis.

3.3.2 Področje: Književnost

A) OPERATIVNI CILJI

RAZVIJANJE RECEPCIJSKE ZMOŽNOSTI Z BRANJEM/POSLUŠANJEM/GLEDANJEM UPRIZORITEV UMETNOSTNIH BESEDIL IN Z GOVORJENJEM/PISANJEM O NJIH

1 KNJIŽEVNA BESEDILA

Učenci in učenke:

- spoznavajo obvezna in druga umetnostna besedila po izbiri učitelja/učiteljice ter učencev in učenk (npr. besedila lokalnih avtorjev, besedila, povezana z aktualnimi dogodki (nagradami) ipd.);
- razvijajo recepcijsko zmožnost, tj. zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja umetnostnih besedil;
- besedila med seboj primerjajo in vrednotijo, svoje mnenje utemeljijo;;
- prepoznavajo razlike med estetsko polnovredno in trivialno/zabavno književnostjo;
- umetnostna besedila umeščajo v časovni okvir njihovega nastanka in postopoma prepoznavajo pomen literarnozgodovinskih obdobj v razvoju književnosti.

PRVINE KNJIŽEVNEGA BESEDILA (književna oseba, književni prostor in čas, dogajanje, motiv, tema/sporočilo in snov, avtor in pripovedovalec, književna perspektiva)

1. Književna oseba

Učenci in učenke:

- ločujejo glavne in stranske književne osebe ter utemeljijo svoje mnenje; zaznavajo, primerjajo *in presojujejo* ravnanje in govorjenje/mišljenje književnih oseb;
- prepoznajo književno osebo, ki jim je blizu (po značaju, ravnanju, načinu razmišljanja, iz zunajliterarnih razlogov); do te osebe so tudi kritični;
- uživajo se v književno osebo, ki je drugačna od njih, in so do nje kritični;
- prepoznavajo družbeni položaj književnih oseb in njegov vpliv na njihovo ravnanje;
- opazujejo značilnosti književnih oseb v trivialnih/zabavnih besedilih in jih primerjajo z osebami v drugih besedilih;
- prepoznavajo motive za ravnanje književnih oseb (namere, misli, čustva ...) in jih primerjajo s svojim pogledom na svet; razumejo socialne motive za ravnanje oseb.

2. Književni prostor in čas

Učenci in učenke:

- oblikujejo svojo domišljijo predstavo književnega prostora in ugotavljajo, v kateri dogajalni čas je postavljeno dogajanje;
- opazujejo, kako časovno, pokrajinsko in družbeno zaznamovane besedne prvine v besedilu vplivajo na njihovo razumevanje književnega prostora in časa;
- dogajalni prostor in čas povezujejo s temo umetnostnega besedila;
- opazujejo značilnosti dogajalnega prostora v trivialnem/zabavnem besedilu in jih primerjajo z značilnostmi v estetsko polnovrednem umetnostnem besedilu.

3. Dogajanje, motiv, tema/sporočilo in snov

Učenci in učenke:

- opazujejo vzročno-posledično in časovno razmerje med dogodki v besedilu (v zgodbi/fabuli);
- kronološko razvrščajo dogodke, in to tudi v analitični oz. retrospektivni dogajalni zgradbi;
- ločijo glavno in stransko dogajanje ter dogajanje v različnem času in na različnih krajih;
- obnovijo dogajanje (podrobno in strnjeno);
- spoznavajo značilnosti dogajanja v trivialnem/zabavnem besedilu (klišeiziranost);

- določajo motive v umetnostnem besedilu;
- doživljajo pesemske slike in se zavedajo njihovega učinka na bralca (razpoloženjskost, čustveni odzivi na jezikovne prvine);
- izluščijo osrednjo idejo (sporočilo) in temo književnega besedila; naštejejo nekaj besedil na isto temo;
- opazujejo razvijanje teme v besedilu, npr. na dogajalni ravni (ali so predstavljeni vsi bistveni dogodki ali pa jih je treba ugotoviti/predvideti/»brati« med vrsticami), na jezikovni ravni (ali za neposredno/direktno izražanje ali za posredno/metaforično), na ravni časovne ureditve dogajanja (ali so dogodki razvrščeni kronološko ali retrospektivno), *na ravni slogovnih postopkov (pripovedno, opisovalno, dialoško razvijanje teme)*;
- ločijo umetnostna besedila glede na temo/tematiko (ljubezensko, socialno, domovinsko, razpoloženjsko besedilo);
- prepoznavajo snov (npr. zgodovinski dogodki) in opazujejo njeno preoblikovanje v besedilno stvarnost.

4. Avtor – pripovedovalec

Učenci in učenke

- ločijo avtorja umetnostnega besedila od pripovedovalca;
- prepoznavajo vsevednega pripovedovalca (opombe/komentar pripovedovalca, 3. oseba, preteklik);
- v 9. r. prepoznavajo prvoosebne pripovedovalca in *lirskega izpovedovalca (1. oseba, sedanjik)*.

5. Književna perspektiva

Učenci in učenke:

- doživljajo, prepoznavajo in razumejo komično književno perspektivo; v umetnostnem besedilu najdejo humorne prvine in ugotavljajo, zakaj vzbujajo smeh (povezujejo jih z jezikom);
- v 9. r. *doživljajo in prepoznavajo tragično književno perspektivo*.

KNJIŽEVNE ZVRSTI IN VRSTE

Učenci in učenke doživljajo, razčlenjujejo, vrednotijo in primerjajo pesemska, prozna in dramska besedila; poznajo in razumejo razločevalne značilnosti književnih zvrsti/vrst in jih primerjajo; pridobljeno znanje pri italijanščini uporabljajo pri obravnavi besedil pri slovenščini in ga primerjajo.

1. Poezija

Učenci in učenke:

- povezujejo ritem pesmi z besedilno stvarnostjo in s sporočilnostjo;
- v pesmi prepoznavajo in poimenujejo podobnoglasje/onomatopoijo ter opazujejo njegov učinek;
- v besedilu poiščejo rimo in opazujejo njen učinek; povezujejo jo s sporočilnostjo pesmi;
 - v 8. in 9. r. *prepoznavajo in ločujejo zaporedno in oklepajočo rimo*;
- zaznavajo likovno podobo pesmi, tj. razlike med verzi (v dolžini) in posebnosti likovne podobe svobodnega verza; *ugotavljajo povezanost likovne podobe s temo/sporočilnostjo pesmi*;
- ugotavljajo vlogo posebne rabe jezikovnih prvin v pesmi (doživljajska, pomenska, estetska raven):
 - zaznavajo učinek zaznamovane rabe jezikovnih prvin na bralca;
 - razumejo večpomenske besede/besedne zveze;
 - prepoznavajo in razumejo besede/besedne zveze s prenesenim pomenom ter poznajo strokovne izraze zanje (primera, poosebitev/poosebljenje, okrasni pridevek, nagovor/ogovor);
 - *zaznavajo estetski učinek pesniškega sredstva v besedilu*;

- zaznavajo zamenjavo besednega reda (inverzijo), razumejo njegovo vlogo v pesmi;
- zaznavajo in opazujejo časovno in čustveno zaznamovane besede/besedne zveze v pesmi;
- zaznavajo in opazujejo pretiravanje, stopnjevanje in refren/priпев ter poznajo strokovni izraz zanje;
- zaznavajo in opazujejo govorniško vprašanje, ob koncu vzgojno-izobraževalnega obdobja ga tudi poimenujejo s strokovnim izrazom;
- razumejo razliko med lirsko in epsko pesmijo ter jo predstavijo ob obravnavani pesmi;
- v 8. in 9. r. prepoznavajo ep, balado, romanco in sonet; pri vrednotenju pesmi predstavijo tudi njene vrstne značilnosti.

Proza

Učenci in učenke:

- v umetnostnem besedilu prepoznajo slogovne postopke (opisovanje/opis, subjektivno opisovanje/oris, označevanje/oznako, pripovedovanje/pripoved, dvogovor);
- opazujejo in primerjajo prozna besedila iste vrste ter pri tem predstavijo njihove značilnosti.

7.
 - basen prepoznavajo po tipiziranih, večidel živalskih likih, ki se obnašajo kot ljudje, in po kratki zaokroženi zgodbi, usmerjeni k poanti, ki jo razloži nauk;
 - spoznavajo zgodovinsko, mitološko, domišljjsko ozadje razlagalne/zgodovinske pripovedke in bajke ter prepoznavajo vlogo bajeslovnih bitij in junakov v besedilu;
8.
 - roman prepoznavajo kot najobširnejše prozno delo, v katerem je veliko dogodkov, več oseb in različnih dogajalnih prostorov;
9.
 - *novelo prepoznavajo po zgoščenosti dogajanja – malo oseb in dogodkov;*
 - črtico prepoznavajo kot kratko pripoved o enem dogodku/doživetju; v ospredju so čustva, razpoloženje osebe.

Po metodi dolgega branja doživijo skupaj najmanj eno umetnostno besedilo vsako leto.

3. Dramatika

Učenci in učenke:

- ločujejo govor dramskih oseb od odrskih navodil (tj. podatkov o prostoru, času, zunanosti oseb, njihovem načinu govorjenja, ravnanju, čustvovanju ipd.);
- v 8. in 9. r. opazujejo komično perspektivo v komediji oz. umetnostnem besedilu in povedo svoje mnenje.

2 GLEDALIŠČE, RADIJSKA IGRA IN FILM V SLOVENŠČINI

Učenci in učenke:

- govorno ali pisno izražajo svoje doživljanje, razumevanje in vrednotenje gledališke predstave/radijske igre/filma;
- opazujejo medijske predelave/realizacije/aktualizacije umetnostnih besedil;
- ob poslušanju/gledanju širijo svoje besedišče in tako razvijajo svojo sporazumevalno zmožnost v slovenščini.

Gledališka/lutkovna predstava/radijska igra/filmska predstava

Učenci in učenke:

- razumejo dramsko dogajanje;
 - ločijo glavne in stranske osebe ter predstavljajo njihove lastnosti in razpoloženje;
- opazujejo prvine predstave (gledališče, dogajanje, gledalce/gledalke, režiserja/režiserko, igralce/igralke, posamezno vlogo, oder; dejanje/prizor; luč, sceno, kostume, glasbeno opremo; lutke in vrste lutk), svoje ugotovitve-primerjajo in pojasnjujejo;
- prepoznajo in predstavijo svoje razumevanje književne perspektive (tragično, komično).

RAZVIJANJE RECEPCIJSKE ZMOŽNOSTI S TVORJENJEM/(PO)USTVARJANJEM OB UMETNOSTNIH BESEDILIH (PISANJE, INTERPRETATIVNO BRANJE, GOVORJENJE)

1. PISANJE

Učenci in učenke razvijajo zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja umetnostnih besedil. Pišejo (po)ustvarjalna besedila, »strokovna« besedila oz. fragmente besedil. Pri tem upoštevajo značilnosti dane umetnostne zvrsti/vrste. Ustvarjanje umetnostnega besedila prepoznajo kot poseben govorni položaj – sami namreč oblikujejo besedilni svet in se pri tem opirajo na svoje (medbesedilne) izkušnje in znanje.

- **Zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja književne osebe razvijajo tako, da:**
 - ustvarjajo nove književne osebe – sestavijo jih iz oseb, ki so jih spoznali v drugih književnih delih/v filmu/v realnem življenju;
 - pišejo nove prigode znanih književnih oseb;
 - presajajo osebe iz enega književnega dela v zgodbo drugega dela;
 - pišejo realistične/fantastične sestavke.
- **Zmožnost doživljanja in razumevanja književnega prostora in časa razvijajo tako, da** ustvarjajo nov domišljijski svet – dogajanje postavijo v preteklost, sedanost ali prihodnost; in to izrazijo z neposrednimi podatki (z navajanjem okoliščin, dogodkov in predmetov) in tudi s posrednimi podatki (npr. pomagajo si tudi s časovno, pokrajinsko ali družbeno zaznamovanimi besedami (obravnavanimi arhaizmi, neologizmi, dialektizmi, slengizmi).
- **Zmožnost razumevanja dogajanja in teme (motivov/snovi) v književnem besedilu razvijajo tako, da:**
 - pišejo domišljijsko pripoved s sintetično ali z retrospektivno dogajalno zgradbo;
 - pišejo nova pripovedna besedila na določeno temo.
- **Zmožnost ločevanja avtorja in pripovedovalca razvijajo tako, da** pišejo besedila, v katerih privzemajo vlogo vsevednega, prvoosebne pripovedovalca ali *lirskega izpovedovalca*.
- **Zmožnost prepoznavanja književne perspektive razvijajo tako, da** v (po)ustvarjalnih besedilih vzpostavljajo komično/tragično književno perspektivo.
- **Zmožnost sprejemanja in tvorjenja pesemskih besedil razvijajo tako, da:**

- samostojno tvorijo nove pesemske slike (v povezavi z določeno temo);
- v povezavi s pesemsko sliko iz obravnavane pesmi tvorijo nove primere, posebitve, okrasne pridevke in preproste metafore;
- tvorijo likovno pesem/pesem lepljenko v povezavi z določeno ali izbrano temo;
 - preoblikujejo pesniško besedilo v prozno (parafraziranje).

• **Zmožnost sprejemanja in tvorjenja proznih besedil razvijajo tako, da**

izberejo eno od naslednjih možnosti oz. predlagajo svojo:

- povesti ali romanu »pripišejo« predzgodbo, nov zaključek, »manjkajoča« epizodna poglavja;
- preoblikujejo krajše literarno delo v strip ali obratno;
- pišejo izvirna pripovedna besedila naslednjih vrst (pri tem upoštevajo njihove vrstne značilnosti, zgradbo, slog in slogovni postopek):

7. • basen,

8. • pripovedka, bajka, kratko realistično pripoved na podlagi časopisne vesti,

9. • črtico.

• **Zmožnost sprejemanja in tvorjenja dramskih besedil razvijajo tako, da:**

7. • dramatizirajo pripovedno/pesemsko besedilo, napišejo krajše dramsko besedilo;

8. • pišejo komične dramske fragmente in prizore;

9. • v svojem izvirnem besedilu posnemajo slog dramskega besedila.

2. INTERPRETATIVNO BRANJE KNJIŽEVNEGA BESEDILA

Učenci in učenke razvijajo zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja umetnostnih besedil tudi z glasnim branjem in pri tem zvočno (so)oblikujejo besedilno stvarnost:

- razločno in doživeto glasno berejo/recitirajo/deklamirajo pesemsko besedilo – pri tem uskladijo zvočne prvine govora (glasovno barvanje, intonacijo, register, poudarjanje, glasnost, premore, hitrost) s sporočilnostjo/z razpoloženjem pesmi;
- razločno in interpretativno glasno berejo prozno besedilo – pri tem uskladijo zvočne prvine govora z dogajanjem v besedilu;
- po vlogah glasno berejo krajše dramsko besedilo:
 - pri tem nebesedno izražajo spremembe razpoloženja oseb in govorijo čim bolj naravno (v skladu z dogajanjem in okoliščinami dogajanja);
 - v igri vlog improvizirajo dramske fragmente (dialoge);
 - uprizorijo svojo dramatizacijo krajšega besedila.

3. GOVORNO NASTOPANJE

Učenci in učenke razvijajo zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja umetnostnih besedil tudi tako, da se (po)ustvarjalno odzivajo na umetnostna besedila.

V vsakem razredu pripravijo en govorni nastop – izberejo temo (npr. eno od ponujenih možnosti, lahko tudi v povezavi z domačim branjem oz. v dogovoru z učiteljem izberejo temo, ki je ni na seznamu).

Med govornim nastopom govorijo prosto, čim bolj zborna in naravno ter upoštevajo jezikovno ustreznost in pravilnost; pazijo tudi na ustrezno rabo zvočnih in vidnih nebesednih spremljevalcev govorjenja. Na koncu pojasnijo svojo izbiro teme govornega nastopa.

Učenec/učenka:

• **v književno strokovnem govornem nastopu:**

- predstavi v šoli še neobravnavano književno besedilo (npr. avtorja, vsebinske in slogovne

značilnosti, zvrst/vrsto besedila), ga ovrednoti, svoje trditve pa utemelji s sklicevanjem na njegove značilnosti oz. jih ponazarja s primeri iz besedila;

- primerja književni besedili (njuno temo, književne osebe, dogajanje, kraj in čas dogajanja, zvrst/vrsto, slogovne značilnosti, literarnozgodovinsko obdobje ...);
- predstavi avtorja/avtorje in njegova/njihova dela – bio- in bibliografske podatke o avtorju/avtorjih, slikovno gradivo, odlomke iz njegovih/njihovih književnih del, citate o njih iz strokovne literature ...;
- predstavi anketo o bralnem interesu sošolcev in sošolk/o najbolj priljubljenih književnih delih in svoje ugotovitve ter jih interpretira;

• **v (po)ustvarjalnem govornem nastopu:**

- recitira/deklamira svojo pesem oz. svojo (po)ustvarjalno predelavo izbrane pesmi, navaja pesmi raznih avtorjev z isto temo/tematiko, predstavi temeljne podobnosti in razlike med temi pesmimi ter pove, zakaj se je odločil/odločila predstaviti svojo pesem;
- nastopi z dramskim monologom in subjektivno predstavi celotno književno besedilo; pove, zakaj je izbral/izbrala to besedilo, in poroča o svojih pripravah na govorni nastop;
- nastopi v skupinskem dramskem prizoru ter predstavi in ovrednoti svojo vlogo pri pripravi in izvedbi govornega nastopa.

B) VSEBINE

Učenci in učenke ob razvijanju zmožnosti doživljanja, razumevanja in vrednotenja umetnostnih besedil pridobivajo tudi literarnovedno znanje.

1. Razumejo in uporabljajo naslednje strokovne izraze:

7.	– komična perspektiva, – ljubezenska tema(tika), – vsevedni pripovedovalec, – lirska in epska pesem, – ritem, – onomatopoiija/podobnoglasje, – nagovor/ogovor, – pretiravanje, – inverzija, – basen, – pripovedka, – bajka,
8.	– socialna tema(tika), – kitica: štirivrstičnica, trivrstičnica, – refren, – primera, – okrasni pridevek, – stopnjevanje,

9.	– ep (pesnitev), – balada, – romanca, – sonet, – roman, – komedija, – dialog/dvogovor, – tema, – sporočilnost književnega besedila, – razpoloženska, domovinska tema(tika), – prvoosebni pripovedovalec, – svobodni verz, – likovna pesem, – govorniško vprašanje, – črtica, – literarnozgodovinska obdobja in smeri: ljudsko slovstvo, pismenstvo, protestantizem, razsvetljenstvo, romantika, realizem, moderna (nova romantika), književnost po drugi svetovni vojni; sodobna književnost.
----	--

2. Poznajo naslednje književnike in njihova dela:	
7.	Frana Levstika, Josipa Jurčiča, Prežihovega Voranca, Toneta Pavčka,
8.	Valentina Vodnika, Franceta Prešerna, Ivana Tavčarja, Antona Aškerc, Janeza Menarta, Nika Grafenauerja,
9.	Primoža Trubarja, Simona Gregorčiča, Ivana Cankarja, Otona Župančiča, Srečka Kosovela, Cirila Kosmača.
Poleg teh v vsakem razredu spoznajo vsaj še enega sodobnega avtorja/eno sodobno avtorico po izbiri učitelja/učiteljice ter učencev in učenek (npr. Sašo Vegri, Marjana Tomšiča, Toneta Partljiča, Ferija Lainščka, Janjo Vidmar, Deso Muck, Andreja Rozmana Roza).	
3. Navajajo bistvene značilnosti literarnozgodovinskih obdobj in smeri ter izbrane predstavnike in njihova dela. Slovenske avtorje razvrščajo v literarnozgodovinska obdobja in smeri ter predstavljajo njihovo vlogo v razvoju slovenskega jezika in književnosti.	
4. Berejo naslednja obvezna besedila:	
7.	• Ljudska: Pegam in Lambergar • T. Pavček: Pesem • F. Levstik: Martin Krpan (celo besedilo)
8.	• F. Prešeren: Povodni mož • N. Grafenauer: Življenje • I. Tavčar: Visoška kronika (odlomek)
9.	• F. Prešeren: Zdravljica

	• O. Župančič: Z vlakom• I. Cankar: Bobi (celo besedilo)

4 STANDARDI ZNANJA

V tem poglavju so navedene prvine **vsebinskega in procesnega znanja, ki se ocenjujejo pri pouku slovenščine kot drugega jezika**. Učitelji in učiteljice jih konkretizirajo z **raznimi načini in oblikami ocenjevanja, z besedili, vprašanji, nalogami, primeri jezikovne rabe ...**, in to v skladu z določili *Preverjanja in ocenjevanja znanja* v učnem načrtu in Pravilnika o preverjanju in ocenjevanju znanja ter napredovanju učencev v OŠ. Oblike in načine ocenjevanja ter število ocen načrtujejo učitelji in učiteljice v letni pripravi; pri tem naj izhajajo iz besedil ter upoštevajo razmerje med posameznimi zmožnostmi, delež minimalnih in temeljnih standardov ter taksonomskih ravni znanja, kot jih določa učni načrt.

Ker gre za ocenjevanje učenčeve oz. učenkinе sporazumevalne zmožnosti, razlika med minimalnimi in temeljnimi standardi znanja ni (predvsem) v njihovem številu oz. obsegu, pač pa v vsebinski, miselni, jezikovni ... zahtevnosti oz. globini besedil in primerov jezikovne rabe.

Minimalni standardi znanja so zaznamovani s **poudarjenim tiskom**.

4.1 Prvo vzgojno-izobraževalno obdobje

A) JEZIK

- **Učenec oz. učenka ima razvito jezikovno, narodno in državljansko zavest.** Pokaže jo tako, da:
 - poimenuje svoj prvi jezik,
 - prepozna položaj slovenščine v Republiki Sloveniji,
- **Učenec oz. učenka ima razvito zmožnost pogovarjanja.** Pokaže jo tako, da:
 - smiselno sodeluje v tistih vrstah pogovorov, ki so navedene v tem učnem načrtu, in pri tem uresničuje načela ustreznega pogovarjanja.
- **Učenec oz. učenka ima razvito zmožnost poslušanja neumetnostnih besedil.** Pokaže jo tako, da:
 - pozorno posluša besedilo,
 - povzame temo besedila in ustno obnovi besedilo,
 - vrednoti besedilo in utemelji svoje mnenje.
- **Učenec oz. učenka ima razvito zmožnost govornega nastopanja.** Pokaže jo tako, da:
 - samostojno govorno nastopi z napovedano temo in besedilno vrsto (predpisano s tem učnim načrtom) ter tvori smiselno in razumljivo besedilo,
 - govori razločno in čim bolj knjižno,

- uresničuje načela uspešnega govornega nastopanja,
- **Učenec oz. učenka ima razvito zmožnost branja in pisanja neumetnostnih besedil.** To pomeni, da:
 - do zaključka 1. razreda razume prebrane slišane/prebrane povedi, do zaključka 2. razreda usvoji tehniko branja kratkih besedil, napisanih s tiskanimi in pisanimi črkami, ob zaključku 3. razreda pa tekoče bere svoji starosti, spoznavni, sporazumevalni in recepcijski zmožnosti ustrezna besedila, napisana s tiskanimi in pisanimi črkami;
 - svoje razumevanje prebranega besedila pokaže tako, da:
 - ustno ali pisno določi okoliščine nastanka dopisa (npr. sporočevalca, naslovnika, kraj, čas) in sporočevalčev namen;
 - ustno ali pisno povzame temo besedila in bistvene podatke;
 - ustno ali pisno **obnovi besedilo**;
 - ob zaključku 1. razreda piše s tiskanimi črkami besede in kratke povedi, ob zaključku 2. razreda piše s tiskanimi in pisanimi črkami kratka besedila, ob zaključku 3. razreda pa piše s pisanimi črkami besedila tistih vrst, ki so predpisane s tem učnim načrtom – tvori razumljiva besedila, skladna z jezikovno in slogovno normo knjižne zvrsti, njegova/njena pisava je čitljiva;
- **Učenec/učenka ima razvito jezikovno in slogovno zmožnost.**

Poimenovalno zmožnost pokaže tako, da:

- poimenuje bitja, predmete, dejanja ... na sliki s knjižnimi besedami in besednimi zvezami;
- razloži dano besedo oz. besedno zvezo iz besedila;
- k danim besedam doda knjižne besede iz istega tematskega polja, knjižne protipomenke, sopomenke, podpomenke in nadpomenke;
- tvori knjižne manjšalnice, ženski par moškemu poimenovanju in obratno ter samostalniške in pridevniške izpeljanke tistih vrst, ki so določene s tem učnim načrtom.

Skladenjsko zmožnost pokaže tako, da:

- v pomensko in oblikovno ustreznih povedih predstavi dejanja bitij na sliki;
- v pomensko in oblikovno ustreznih povedih predstavi kronološko povezana dejanja – pri tem izrazi njihov čas glede na čas sporočanja in glede na časovno razmerje do drugih dejanj;
- sprašuje po položaju in premikanju bitij ali predmetov na sliki;
- v pomensko ustreznih povedih predstavi položaj in premikanje bitij ali predmetov na sliki;
- v pomensko ustreznih povedih predstavi količino bitij ali predmetov na sliki;
- v povedih uporablja samostalnike v pravilni skloni obliki, pridevnike v pravilni spolski, številski in skloni obliki, glagole v pravilni osebni, časovni in nakloni obliki;

Pravorečno zmožnost pokaže tako, da:

- med govornim nastopanjem govori čim bolj knjižno in razločno;

Pravopisno zmožnost pokaže tako, da:

- pravilno piše besede z nekritičnimi glasovi, s polglasnikom (razen pred r) ter z u in z nezvočnikom na koncu in sredi besede;
- besede, soglasniške sklope lj/nj in tiste glasove, ki se v italijanščini drugače pišejo/izgovarjajo: ž, h, č, š, k, j, g, c, z, s in dvočrkja: lj, nj, ij, ji, če, či, še, ši;
- piše predlog ločeno od naslednje besede;
- piše nikalnico ločeno od glagola;
- piše začetek povedi z veliko začetnico;

- **pravilno piše slovenska lastna imena bitij;**
- **pravilno piše svojilne pridevnike, izpeljane iz lastnih imen;**
- **pravilno piše bližnja in znana slovenska zemljepisna lastna imena;**
- **pravilno uporablja končna ločila (piko, vprašaj, klicaj);**
- **pravilno uporablja vejico pri naštevanju;**

Slogovno zmožnost pokaže tako, da:

- **v svojih besedilih in v besedilih drugih prepozna neustrezne (tj. neknjižne) besede in besedne zveze ter jih zamenja z ustrenejšimi (tj. knjižnimi) sopomenkami;**
 - **ustrezno odgovori osebo in jo vika ali tika;**
 - **uporabi okoliščinam ustrezen izrek oz. ustrezno besedo;**
 - **vrednoti vljudnost danih izrekov in jih po potrebi zamenja z vljudnejšimi;**
 - **v svojih besedilih ali v besedilih drugih prepozna slogovne neustreznosti in jih odpravi.**
- **Učenec/učenka ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito metajezikovno zmožnost. Pokaže jo tako, da razume in uporablja jezikoslovne izraze, določene v tem učnem načrtu.**

B) KNJIŽEVNOST

- **Učenec/učenka ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito zmožnost sprejemanja umetnostnih besedil in zmožnost tvorjenja besedil o umetnostnih besedilih in ob njih (strokovno in (po)ustvarjalno pisanje, govorjenje). Svoje ugotovitve o umetnostnih besedilih skladno s cilji v tem učnem načrtu predstavi ter vrednoti in utemelji svoje mnenje.**

Zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja umetnostnih besedil pokaže tako, da:

- **pove, o čem govori prebrano umetnostno besedilo**
- **pove, kdo so glavne književne osebe in kakšna je njihova vloga v besedilu;**
- **pove, kje in kdaj se zgodba dogaja,**
- **pove, zakaj se je kaj zgodilo.**

Zmožnost zaznavanja in doživljanja poezije/pesmi pokaže tako, da:

- **s posebej oblikovano govorico ponazarja razpoloženje pesmi;**
- **doživeto deklamira/recitira pesem.**

Zmožnost prepoznavanja, doživljanja, razumevanja in vrednotenja proze/pravljice pokaže tako, da:

- **samostojno pripoveduje/piše dele pravljic in pri tem upošteva njene značilnosti;**
- **piše/pripoveduje nadaljevanje pravljice;**
- **tvori narobe pravljico;**
- **tvori kombinacijo dveh pravljic.**

Zmožnost predstavljanja književne osebe, vživljanja vanjo, poistovetenja z njo in privzemanja njene vloge pokaže tako, da:

- **sodeluje v skupinski dramatizaciji proznega in pesemskega besedila;**
- **poimenuje izbrano književno osebo;**
- **govorno ali pisno izrazi domišljjsko predstavo književne osebe;**

- označi književno osebo s posebej oblikovano govorico;
- razloži, zakaj je književna oseba kaj storila;
- pove/napiše nadaljevanje zgodbe.

Zmožnost doživljanja in razumevanja književnega prostora in časa pokaže tako, da:

- **ubesedi svojo predstavo dogajalnega prostora – pri tem dopolni avtorjev »opis« s svojo domišljijo;**
- **ubesedi svojo domišljjsko predstavo dogajalnega prostora;**
- ubesedi svojo predstavo dogajalnega časa – pri tem dopolni avtorjev opis s svojo izkušnjo;
- **prepozna dogajalni čas (nekoč – danes).**

Zmožnost doživljanja in razumevanja dogajanja in teme pokaže tako, da:

- **odgovarja na vprašanja** o temi in vsebini;
- **podrobno obnovi književno dogajanje;**
- tematiko izraža z ilustriranjem.

Zmožnost doživljanja in razumevanja gledališke/lutkovne predstave, radijske igre, risanke pokaže tako, da:

- **po poslušanju/gledanju predstave poimenuje književne osebe ter pove, kakšne so bile osebe in kakšen je bil dogajalni prostor; odgovarja na vprašanja, kaj se je zgodilo in zakaj se je kaj zgodilo.**
- **Učenec/učenka skladno s cilji iz tega učnega načrta poveže že pridobljeno literarnovedno znanje pri italijanščini z literarnovednim znanjem pri slovenščini.** Pokaže ga tako, da:
 - **pozna**, razume in uporablja **temeljne literarnovedne izraze**, določene s tem učnim načrtom;
 - pozna književna besedila obvezno obravnavanih avtorjev in avtoric.

4.2 Drugo vzgojno-izobraževalno obdobje

A) JEZIK

- **Učenec/učenka ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito jezikovno, narodno in državljansko zavest.** Pokaže jo tako, da:
 - **poimenuje svoj prvi jezik in predstavi okoliščine njegove rabe** (4. r.);
 - **predstavi vlogo slovenščine v svojem življenju** (4. r.);
 - **predstavi posebni status slovenščine v Republiki Sloveniji, italijanščine na dvojezičnem območju slovenske Istre in madžarščine na dvojezičnem območju Prekmurja** (5., 6. r.);
 - predstavi položaj slovenščine zunaj Republike Slovenije (6. r.);
 - predstavi okoliščine za rabo knjižnega jezika.
- **Učenec/učenka ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito zmožnost dvosmernega sporazumevanja.** Pokaže jo tako, da:
 - **smiselno sodeluje v tistih vrstah pogovorov, ki so navedene v tem učnem načrtu, in pri tem**

- uresničuje značilni slog dane vrste pogovora ter temeljna načela ustreznega pogovarjanja (4., 5., 6. r.);
- piše tiste vrste dopisov, ki so navedene v tem učnem načrtu, in pri tem uresničuje značilno zgradbo in slog dane vrste dopisa ter temeljna načela uspešnega dopisovanja (4., 5., 6. r.).
- Učenec/učenka ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito zmožnost enosmernega sporazumevanja. Pokaže jo tako, da:
 - svoje razumevanje poslušanega oz. prebranega besedila pa dokaže tako, da:
 - določi sporočevalčev namen (4., 5., 6. r.);
 - povzame temo in bistvene podatke ter jih združi v podteme, izdela strukturirani povzetek v obliki miselnega vzorca ali preglednice (4., 5., 6. r.);
 - obnovi besedilo (4., 5., 6. r.);
 - določi dominantno vrsto besedila in pove, po čem jo je prepoznal (5., 6. r.);
 - vrednoti besedilo in utemelji svoje mnenje (4., 5., 6. r.);
 - samostojno govorno nastopi z napovedano besedilno vrsto (predpisano s tem učnim načrtom) – tvori besedilnovrstno ustrezno, smiselno in razumljivo besedilo, govori razločno in čim bolj knjižno ter ustrezno uporablja nebesedne spremljevalce govorjenja, po govornem nastopu vrednoti svoj nastop oz. nastop sošolca ali sošolke in utemelji svoje mnenje (4., 5., 6. r.);
 - piše besedila tistih vrst, ki so predpisana s tem učnim načrtom – tvori besedilnovrstno ustrezno, smiselno in razumljivo besedilo, skladno z jezikovno in slogovno normo knjižne zvrsti (4., 5., 6. r.), po pisanju ustno vrednoti svoje besedilo, ga po potrebi izboljša in utemelji svoje odločitve (5., 6. r.).
 - Učenec/učenka ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito jezikovno in slogovno zmožnost.

Poimenovalno zmožnost pokaže tako, da:

- razloži dane besede oz. besedne zveze iz besedila (4., 5., 6. r.);
- k danim besedam doda njihove knjižne protipomenke, sopomenke, nadpomenke in podpomenke ter besede iz iste besedne družine (4., 5., 6. r.);
- tvori knjižne pridevniške in samostalniške izpeljanke tistih vrst, ki so določene s tem učnim načrtom (5., 6. r.);
- v svojih besedilih in v besedilih drugih prepozna poimenovalne napake in neustreznosti ter jih odpravi (4., 5., 6. r.);
- se znajde v knjižnem in elektronskem slovarskem priročniku (5., 6. r.).

Skladenjsko zmožnost pokaže tako, da:

- iz niza besed tvori pomensko in oblikovno ustrezne povedi (4., 5., 6. r.);
- pomensko in oblikovno ustrezno dopolni nepopolne povedi (5., 6. r.);
- vpraša po danih delih povedi ter tvori pomensko in oblikovno ustrezne vprašalne povedi (4., 5., 6. r.);
- pretvori trdilne povedi v nikalne ter tvori pomensko in oblikovno ustrezne nikalne povedi (4., 5., 6. r.);
- poroča o prvotnem govornem dogodku s premim govorom (6. r.);

- **v zvezi dveh enostavčnih povedi prepozna časovno (4., 5., 6. r.), vzročno-posledično (5., 6. r.), namerno-posledično (6. r.) in pogojno-posledično razmerje (6. r.),** ga izrazi z veznikom in združi zvezo povedi v skladenjsko pravilno dvostavčno poved;
- **v zvezah povedi odpravi ponovitve (4., 5., 6. r.);**
- tvori skladenjsko pravilna besedila (5., 6. r.);
- v svojih besedilih in v besedilih drugih prepozna skladenjske napake in neustreznosti ter jih odpravi (4., 5., 6. r.).

Pravorečno zmožnost pokaže tako, da:

- **med govornim nastopanjem govori čim bolj knjižno in razločno (4., 5., 6. r.);**
- **našteje slovenske knjižne samoglasnike in jih v besedah pravilno izgovarja (5., 6. r.);**

Pravopisno zmožnost pokaže tako, da:

- **v besedah pravilno zapisuje glasove in glasovne sklope ter tiste glasove in glasovne sklope, ki se v italijanščini drugače pišejo/izgovarjajo (4., 5., 6. r.);**
- **piše predlog ločeno od naslednje besede (4., 5., 6. r.);**
- **izbere pravilno različico predloga z/s in k/h (4., 5., 6. r.);**
- **piše nikalnico ločeno od glagola (4., 5., 6. r.);**
- **pravilno deli slovenske besede (6. r.);**
- **pravilno piše glavne in vrstilne števnike do 1000 in stotice s števki in z besedami;**
- **piše začetek povedi z veliko začetnico (4., 5., 6. r.);**
- **pravilno piše eno- in večbesedna lastna imena bitij (4., 5., 6. r.);**
- **pravilno piše eno (4. r.) - in večbesedna zemljepisna lastna imena (4. 5., 6. r.);**
- **pravilno piše eno (4. r.) - in večbesedna stvarna lastna imena (5., 6. r.);**
- pravilno piše svojilne pridevnike, izpeljane iz lastnih imen (4., 5., 6. r.);
- pravilno piše vrstne pridevnike iz zemljepisnih lastnih imen (5., 6. r.);
- **pravilno piše imena dni in mesecev (4., 5., 6. r.);**
- **pravilno piše imena praznikov (4., 5., 6. r.);**
- **pravilno piše imena jezikov (4., 5., 6. r.);**
- **pravilno uporablja končna ločila v eno- in večstavčnih povedih (4., 5., 6. r.);**
- **pravilno uporablja vejico pri naštevanju (4. r.) in med stavki (5., 6. r.);**
- pravilno uporablja ločila in veliko začetnico v premem govoru (s spremnim stavkom pred dobrednim navedkom ali za njim) (6. r.);
- pravilno uporablja oklepaj (6. r.);
- **v svojih besedilih in v besedilih drugih prepozna pravopisne napake, jih odpravi in utemelji svoje popravke (4., 5., 6. r.);**
- **členi besedilo na odstavke ter navede razlike zapisa v italijanščini; (4., 5., 6. r.);**
- **piše čitljivo (4., 5., 6. r.),**
- zna uporabljati pravopisne priročnike v knjižni in elektronski obliki ter digitalne jezikovne svetovalnice obliki (6. r.).

Slogovno zmožnost pokaže tako, da:

- **izreka govorno dejanje na razne načine in za vsak način določi ustrezne okoliščine (4., 5., 6. r.);**

- uporabi okoliščinam ustrezen izrek oz. ustrezno besedo (4., 5., 6. r.);
 - vrednoti vljudnost danih izrekov in jih po potrebi zamenja z vljudnejšimi (4., 5., 6. r.);
 - določi okoliščine nastanka sprejetega besedila in pove, iz katerih prvin besedila jih je prepoznal/prepoznala (4., 5., 6. r.);
 - tvori okoliščinam in besedilni vrsti ustrezno besedilo (4., 5., 6. r.);
 - v svojih besedilih in v besedilih drugih prepozna slogovne neustreznosti, jih odpravi in utemelji svoje izboljšave (4., 5., 6. r.).
- **Učenec/učenka ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito metajezikovno zmožnost. Pokaže jo tako, da:**
 - **razume, uporablja in ponazori jezikoslovne izraze, navedene v tem učnem načrtu in ki jih je spoznal pri pouku italijanščine (4., 5., 6. r.);**
 - primerja temeljno jezikovnosistemsko znanje o danem jezikovnem pojmu s seznama jezikoslovnih izrazov v tem učnem načrtu z jezikovnosistemskimi pojmi, pridobljenimi pri pouku iz italijanščine (6. r.);
 - **danim besedam iz besedila določi funkcijske in oblikovne lastnosti – pri tem uporablja jezikoslovne izraze, navedene v tem učnem načrtu (5., 6. r.);**
 - **dane besede iz besedila uvrsti v besedne vrste skladno z opredelitvijo v tem učnem načrtu,** svoje odločitve utemelji z navajanjem funkcijskih in oblikovnih lastnosti danih besednih vrst (5., 6. r.);
 - **določi število povedi v besedilu in pojasni svojo odločitev (4., 5., 6. r.);**
 - **v besedilu prepozna pripovedne, vprašalne in vzklične povedi ter utemelji svoje odločitve (4., 5., 6. r.);**
 - **v besedilu prepozna trdilne in nikalne povedi ter utemelji svoje odločitve (4., 5., 6. r.);**
 - **v besedilu prepozna premi govor ter predstavi njegovo sestavo in zapis (6. r.);**
 - **določi število odstavkov v besedilu in predstavi njihovo vlogo (5. r.);**
 - **v pripovedovalnem besedilu določi uvod, jedro in zaključek ter predstavi njihovo vlogo (5., 6. r.);**
 - **z izdelano strategijo bere oz. posluša besedila (5., 6. r.);**
 - **pri pogovarjanju oz. dopisovanju upošteva načela uspešnega pogovarjanja oz. dopisovanja in značilnosti dane vrste pogovorov oz. dopisov (npr. zgradbo, besedne in nebesedne prvine) (5., 6. r.);**
 - **z izdelano strategijo tvori besedila, pri tem pa upošteva značilnosti dane vrste besedil (npr. zgradbo, besedne prvine) in načela uspešnega govornega nastopanja oz. pisanja besedil (5., 6. r.);**
 - **dano besedilo uvrsti med umetnostna ali neumetnostna besedila, utemelji svojo odločitev ter predstavi podobnosti in razlike med tema vrstama besedil (5. r.).**

B) KNJIŽEVNOST

- **Učenec/učenka ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito zmožnost sprejemanja umetnostnih besedil ter zmožnost tvorjenja besedil o umetnostnih besedilih in ob njih (»strokovno« in (po)ustvarjalno pisanje, govorjenje/govorni nastop). Svoje ugotovitve o**

umetnostnih besedilih skladno s cilji v tem učnem načrtu predstavi ter vrednoti in utemelji svoje mnenje.

Svojo recepcijsko zmožnost pokaže tako, da:

- **odgovori na vprašanja o prebranem besedilu – pove, o čem govori umetnostno besedilo, kje in kdaj se je kaj dogajalo, katere so glavne književne osebe**, zakaj se je kaj zgodilo in katere posledice je imelo ravnanje književnih oseb (4., 5., 6. r.);
- **loči ljudsko književno besedilo od umetnega**, in sicer tako, da navede avtorja (4., 5., 6. r.);
- **prepozna poezijo/prozo/dramatiko** – in sicer tako, da predstavi nekaj značilnosti, po katerih jo je prepoznal/prepoznala, ter jih ponazori s primeri iz besedila (4., 5., 6. r.).

Zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja književne osebe pokaže tako, da:

- **ubesedi svojo domišljjsko predstavo književne osebe** (4., 5., 6. r.);
- **poišče nekaj glavnih motivov za ravnanje književnih oseb** in jih utemelji z zgledi iz besedila (4., 5., 6. r.);
- **tvori »manjkajoči del zgodbe«**, ki razlaga motive za ravnanje književne osebe (4., 5., 6. r.).

Zazna in doživlja pesem; to pokaže tako, da:

- doživeto **recitira pesem** (4., 5., 6. r.);
- pri recitiranju s posebej oblikovano govorico ponazori razpoloženje pesmi (4., 5., 6. r.);
- **dodaja verze, ki se rimajo** (4., 5., 6. r.);
- **predstavi zgradbo pesmi (število in dolžino kitic in verzov)** (5. r., 6. r.);
- **tvori asociacije ob besedi**, izreka sopomenke, nenavadne besedne zveze, **pomanjševalnice**, tvori preproste primere (4., 5., 6. r.),
- najde in **poimenuje poosebitev/poosebljenje, ponavljanje** (6. r.).

Razumevanje konkretnega besedila pokaže tako, da:

- **po pripravi interpretativno prebere realistično/fantastično/nesmiselno zgodbo** (4., 5., 6. r.);
- ob izbranih primerih predstavi značilnosti obravnavanih pripovednih vrst (4., 5., 6. r.).

Prepozna in doživlja pravljico; to pokaže tako, da **pripoveduje oz. napiše pravljico/nadaljevanje pravljice/predzgodbo/narobe pravljico/ kombinacijo dveh pravljic/živalsko pravljico/pravljico z značilnostmi slovenske ljudske pravljice ter pri tem upošteva njene značilnosti** (4., 5., 6. r.).

Prepozna in doživlja fantastično pripoved; to pokaže tako, da **pripoveduje/napiše domišljjsko besedilo** (4., 5., 6. r.).

Prepozna in doživlja realistično pripoved; to pokaže tako, da:

- **pripoveduje/napiše realistično zgodbo, v kateri je dogajanje podobno tistemu, ki ga pozna iz svojih izkušenj** (5., 6. r.);
- preoblikuje krajšo realistično pripoved v strip (4. r.) ali v dramsko besedilo (5., 6. r.).

Prebere/si gleda/posluša dramsko besedilo in ga doživlja – to pokaže tako, da:

- **sodeluje v igri vlog** (4., 5., 6. r.);
- napiše kratek dramski prizor (6. r.);

- s slušnimi/vidnimi nebesednimi spremljevalci govorjenja izraža razpoloženje osebe/dogajanje (4., 5., 6. r.);
- **po gledanju gledališke/lutkovne predstave, poslušanju radijske igre našteje glavne osebe ter odgovarja na vprašanja o tem, kaj se je zgodilo in zakaj se je kaj zgodilo (4., 5., 6. r.);**
- **Učenec/učenka skladno s cilji iz tega učnega načrta poveže že pridobljeno literarnovedno znanje pri italijanščini z literarnovednim znanjem, ki ga je pridobil pri slovenščini.**
Pokaže ga tako, da:
 - **pozna**, razume in uporablja literarnovedne izraze, navedene v tem učnem načrtu in ki jih je spoznal pri pouku italijanščine;
 - pozna umetnostna besedila obvezno obravnavanih avtorjev in avtoric (4., 5., 6. r.).

4.3 Tretje vzgojno-izobraževalno obdobje

A) JEZIK

- **Učenec/učenka ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito zavest o sebi, jeziku, narodu in državi.** Pokaže jo tako, da:
 - **poimenuje svoj prvi jezik**, in če ta ni slovenščina, predstavi izgovorne, pisne, poimenovalne in slovnične podobnosti in razlike med njim in slovenščino (8, 9.r.);
 - predstavi pravni status jezikov, ki jih govorijo slovenski državljani (9. r.);
 - **poimenuje državni in uradni jezik v Republiki Sloveniji ter uradna jezika na dvojezičnem območju slovenske Istre in Prekmurja** (7., 8., 9. r.);
 - predstavi vlogo in status slovenščine v zamejstvu in izseljenstvu (7., 8., 9. r.);
 - predstavi mejnike v razvoju slovenskega (knjižnega) jezika in pisave (9. r.).
- **Učenec/učenka ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito zmožnost dvosmernega sporazumevanja.** Pokaže jo tako, da:
 - **smiselno sodeluje v tistih vrstah pogovorov, ki so navedene v tem učnem načrtu, ter pri tem uresničuje značilno zgradbo in slog dane vrste pogovora in temeljna načela uspešnega pogovarjanja** (7., 8., 9. r.);
 - **piše tiste vrste dopisov, ki so navedene v tem učnem načrtu, ter pri tem uresničuje značilno zgradbo in slog dane vrste dopisa in temeljna načela uspešnega dopisovanja** (7., 8., 9. r.).
- **Učenec/učenka ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito zmožnost enosmernega sporazumevanja.** Pokaže jo tako, da:
 - **posluša (in gleda) oz. bere neumetnostna besedila, svoje razumevanje besedila pa dokaže tako, da:**
 - **določi sporočevalčev namen** (7., 8., 9. r.);
 - **povzame temo, podteme, bistvene podatke in logična razmerja med njimi ter obnovi besedilo** (7., 8., 9. r.);
 - v besedilu loči dejstva od sporočevalčevega mnenja in čutenja ter utemelji svoje trditve(8., 9. r.);
 - v besedilu prepozna manipulativne (npr. propagandne) prvine in izrazi svoje mnenje o njih (8., 9. r.);
 - **določi dominantno vrsto besedila in utemelji svojo odločitev** (7., 8., 9. r.);
 - se zaveda, da je v realnem življenju besedilo lahko tudi kombinacija raznih besedilnih vrst (7., 8., 9. r.);
 - predstavi vlogo nebesednih prvin v besedilu (7., 8., 9. r.);

- vrednoti besedilo in utemelji svoje mnenje (7., 8., 9. r.);
- **tvori govorjena oz. zapisana besedila tistih vrst, ki so predpisane s tem učnim načrtom – pri tem pazi, da:**
 - **tvori besedilnovrstno ustrezna, smiselna in razumljiva besedila, skladna z jezikovno in slogovno normo knjižne zvrsti;**
 - **govori razločno in čim bolj knjižno ter ustrezno uporablja nebesedne spremljevalce govorjenja oz. napiše čitljivo besedilo;**
- **Učenec/učenka ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito jezikovno in slogovno zmožnost.**

Poimenovalno zmožnost pokaže tako, da:

- **razloži dane besede in frazeme iz besedila** (7., 8., 9. r.);
- dane frazeme smiselno uporabi v novih okoliščinah ali besedilih (7., 8., 9. r.);
- **k danim besedam doda njihove knjižne protipomenke, sopomenke, podpomenke in nadpomenke ter besede iz iste besedne družine** (7., 8., 9. r.);
- iz danih skladenjskih podstav tvori tvorjenke (9. r.);
- razloži dane tvorjenke (9. r.);
- **zna uporabljati slovarske priročnike v knjižni in elektronski obliki** (7., 8., 9. r.);
- **v svojih besedilih in v besedilih drugih prepozna poimenovalne napake in neustreznosti ter jih odpravi** (7., 8., 9. r.).

Skladenjsko zmožnost pokaže tako, da:

- **vpraša po danih delih povedi ter tvori pomensko in oblikovno ustrezne vprašalne povedi** (7., 8., 9. r.);
- **dopolni eno- in dvostavčne povedi s pomensko in oblikovno ustreznimi deli** (7., 8., 9. r.);
- v zvezi dveh enostavnih povedi prepozna pomensko razmerje med povedma, ga izrazi z ustreznim veznikom in združi zvezo povedi v skladenjsko pravilno dvostavno poved (7., 8., 9. r.);
- strne podredno zložene dvostavčne povedi v skladenjsko pravilne enostavne povedi (8., 9. r.);
- razširi enostavne povedi v skladenjsko pravilne podredno zložene povedi (8., 9. r.);
- **pretvori premi govor v odvisnega** (7., 8., 9. r.);
- **pretvori tvorni stavek v trpnega in obrnjeno** (9. r.);
- v povedih, zvezah povedi in besedilih odpravi ponovitve (7., 8., 9. r.);
- tvori skladenjsko pravilna besedila (7., 8., 9. r.);
- v svojih besedilih in v besedilih drugih prepozna skladenjske napake in neustreznosti, jih odpravi in utemelji svoje popravke (7., 8., 9. r.).

Pravorečno zmožnost pokaže tako, da:

- **med govornim nastopanjem govori knjižno in razločno** (7., 8., 9. r.);
- **obvlada knjižno izreko besed in povedi** (7., 8., 9. r.);
- prepozna svojo in tujo neknjižno izreko besed in povedi ter jih izgovori knjižno (7., 8., 9. r.).

Pravopisno zmožnost pokaže tako, da:

- **v besedah pravilno zapisuje glasove in glasovne sklope** (7., 8., 9. r.);
- **piše predlog ločeno od besede** (7., 8., 9. r.);
- **izbere pravilno različico predlogov z/s in k/h** (7., 8., 9. r.);
- **piše nikalnico ne ločeno od glagola** (7., 8., 9. r.);
- **pravilno deli besede** (7., 8., 9. r.);
- **pravilno piše glavne in vrstilne števnike s števki in z besedami** (7., 8., 9. r.);
- **pravilno piše prevzete besede** (7., 8., 9. r.);
- **pravilno piše eno- in večbesedna lastna imena bitij** (7., 8., 9. r.);

- **pravilno piše imena prebivalcev krajev, držav, pokrajin, celin** (7., 8., 9. r.);
- **pravilno piše svojilne pridevnike, izpeljane iz lastnih imen bitij** (7., 8., 9. r.);
- **pravilno piše eno- in večbesedna zemljepisna lastna imena** (7., 8., 9. r.);
- **pravilno piše vrstne pridevnike, izpeljane iz zemljepisnih lastnih imen** (7., 8., 9. r.);
- **pravilno piše eno- in večbesedna stvarna lastna imena** (7., 8., 9. r.);
- **pravilno piše imena dni in mesecev** (7., 8., 9. r.);
- **pravilno piše imena praznikov** (7., 8., 9. r.);
- **pravilno piše imena jezikov** (7., 8., 9. r.);
- **pravilno piše imena pripadnikov ras** (7., 8., 9. r.);
- **pravilno piše občna imena, nastala iz lastnih** (7., 8., 9. r.);
- **pravilno uporablja končna ločila v eno- in večstavčnih povedih** (7., 8., 9. r.);
- **pravilno uporablja vejico pri naštevanju, v večstavčnih povedih ter v povedih** (7., 8., 9. r.);
- **pravilno uporablja ločila in veliko začetnico v premem govoru (s spremnim stavkom pred dobesednim navedkom ali za njim)** (7., 8., 9. r.);
- **pravilno uporablja oklepaj** (7., 8., 9. r.);
- **pravilno piše krajšave** (7., 8., 9. r.);
- **ustrezno členi besedilo na odstavke** (7., 8., 9. r.);
- **piše čitljivo** (7., 8., 9. r.);
- **zna uporabljati pravopisne priročnike v knjižni in elektronski obliki, pri oblikovanju besedil z računalnikom pa zna kritično uporabljati tudi urejevalnike, pregledovalnike in črkovalnike besedil** (8., 9. r.);
- **v svojih besedilih in v besedilih drugih prepozna pravopisne napake, jih odpravi in utemelji svoje popravke** (7., 8., 9. r.).

Slogovno zmožnost pokaže tako, da:

- **v besedilu prepozna slogovno zaznamovane besede, besedne zveze ali oblike, jih zamenja z nezaznamovanimi in utemelji svojo odločitev** (8., 9. r.);
- **danim besedam, besednim zvezam ali povedim določi slogovno vrednost in okoliščine, v katerih je njihova raba ustrezna** (8., 9. r.);
- **določi okoliščine nastanka sprejetega besedila in pove, iz katerih prvin besedila jih je prepoznal/prepoznala** (7., 8., 9. r.);
- **tvori okoliščinam in besedilni vrsti ustrezno besedilo** (7., 8., 9. r.);
- **v svojih besedilih uporablja ustrezno jezikovno zvrst in v svojih in v besedilih drugih prepozna slogovne neustreznosti, jih odpravi in utemelji svoje izboljšave** (7., 8., 9. r.).

- **Učenec/učenka ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito metajezikovno zmožnost.**

Pokaže jo tako, da:

- **razume, uporablja in ponazori jezikoslovne izraze**, navedene v tem učnem načrtu ter jih poveže z obravnavanimi jezikoslovnimi izrazi v italijanskem jeziku (7., 8., 9. r.);
- **povezuje temeljno jezikovnosistemsko znanje v zaokroženo celoto** (8., 9. r.);
- **danim besedam iz besedila določi pomenske, funkcijske, oblikovne, slogovne lastnosti**; pri tem uporablja jezikoslovne izraze, navedene v tem učnem načrtu (7., 8., 9. r.);
- **dane besede iz besedila uvrsti v besedne vrste skladno z opredelitvijo v tem učnem načrtu**, svoje odločitve utemelji z navajanjem funkcijskih in oblikovnih lastnosti danih besednih vrst (7., 8., 9. r.);
- **določi število povedi v besedilu in utemelji svojo odločitev** (7., 8., 9. r.);
- **loči enostavne povedi od večstavčnih in utemelji svoje odločitve** (7., 8., 9. r.);
- **opiše stavčnočlensko sestavo stavka – določi stavčne člene**, svoje odločitve pa utemelji z navajanjem njihovih funkcijskih in oblikovnih lastnosti (7., 8., 9. r.);
- **loči priredno zložene povedi od podredno zloženih in utemelji svoje rešitve** (8., 9. r.);

- v dvostavčnih povedi določi glavni stavek, vpraša se po odvisniku in določi vrsto odvisnika (8., 9. r.);
- pri sporazumevanju upošteva načela uspešnega pogovarjanja oz. dopisovanja (7., 8., 9. r.);
- pri sporazumevanju upošteva načela uspešnega govornega nastopanja oz. pisanja besedil (7., 8., 9. r.);
- uporabi in izbere ustrezno strategijo poslušanja oz. branja (7., 8., 9. r.);
- uporabi ustrezno strategijo govornega nastopanja oz. pisanja besedil (7., 8., 9. r.);
- pri tvorjenju upošteva značilnosti dane vrste (ali kombinacije danih vrst) besedil (7., 8., 9. r.);

B) KNJIŽEVNOST

- Učenec/učenka ima skladno s cilji iz tega učnega načrta razvito recepcijsko zmožnost; pokaže jo tako, da interpretativno in tiho bere umetnostna besedila ter samostojno govori/piše o umetnostnem besedilu/predstavi. Svoje ugotovitve o umetnostnih besedilih skladno s cilji v tem učnem načrtu predstavi ter vrednoti in utemelji svoje mnenje.

Svojo recepcijsko zmožnost pokaže tako, da:

- najde bistvene prvine umetnostnega besedila in jih zna ustrezno uporabiti pri interpretativnih in (po)ustvarjalnih odzivih na to besedilo (7., 8., 9. r.);
- izrazi svoje doživljanje, razumevanje in vrednotenje posameznih prvin besedila/predstave ter izpostavi njihovo vlogo (7., 8., 9. r.);
- povzema spoznanja o besedilu/predstavi ter oblikuje vrednostne sodbe; besedila uvrsti v časovni okvir njihovega nastanka in utemelji svojo izbiro.

Zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja književne osebe pokaže tako, da:

- v umetnostnem besedilu loči glavno književno osebo in stranske, opiše izbrano osebo, predstavi njeno govorico, njen značaj in njeno ravnanje ter je do nje kritičen, predstavi njen družbeni položaj, njene duševnostne lastnosti, motive za njeno ravnanje in perspektivo (7., 8., 9. r.);
- predstavi značilnosti književnih oseb v obravnavanem trivialnem besedilu (8., 9. r.);
- s (po)ustvarjalnim pisanjem pokaže zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja književnih oseb (7., 8., 9. r.).

Zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja dogajalnega prostora in časa pokaže tako, da:

- ubesedi domišljjsko predstavo kraja dogajanja (7., 8., 9. r.);
- kraj in čas dogajanja poveže s temo besedila in z govorico književnih oseb, upošteva tudi širši kontekst (medpredmetne povezave) (7., 8., 9. r.);
- predstavi značilnosti dogajalnega prostora v obravnavanem trivialnem besedilu (8., 9. r.);
- s (po)ustvarjalnim pisanjem ustvari nov dogajalni prostor in čas (7., 8., 9. r.).

Razumevanje dogajanja, motivov, teme/sporočila in snovnega izhodišča književnega besedila pokaže tako, da:

- predstavi dogajanje, loči glavno in stransko dogajanje ter dogajanje v različnem času in različnih prostorih; dogodke kronološko razvrsti (7., 8., 9. r.);
- obnovi/povzame dogajanje (podrobno in strnjeno) (7., 8., 9. r.);
- loči glavne motive/pesemske slike od stranskih glede na temo/sporočilnost besedila (7., 8., 9. r.).

r.);

- povzame sporočilo in **temo književnega besedila** ter primerja besedila (7., 8., 9. r.);
- **določi temo besedila in loči besedila po temi/tematiki** (ljubezenska, socialna, razpoloženska, domovinska besedila), **prepozna zgodovinsko snov**; izpostavi podobnosti/razlike med tematsko sorodnimi besedili in se do njih opredeli (9. r.);
- s (po)ustvarjalnim pisanjem dokaže, da loči temo in motive (9. r.).

Loči avtorja od pripovedovalca, to pokaže tako, da **imenuje avtorja**, prepozna in poimenuje **vsevednega** (7., 8., 9. r.) in **prvoosebnega pripovedovalca** (9. r.), predstavi njune značilnosti ter napiše (po)ustvarjalno besedilo, v katerem je vsevedni oz. prvoosebni pripovedovalec (9. r.).

Prepozna in razume književno perspektivo; to pokaže tako, da:

- predstavi značilnosti komične književne perspektive oz. **najde humorne prvine v besedilu** ter presodi njihov učinek v besedilu (7., 8., 9. r.);
- v (po)ustvarjalnih besedilih vzpostavi komično književno perspektivo (7. r.).

Doživlja, razume in vrednoti poezijo; to pokaže tako, da:

- predstavi ritem pesmi in ga poveže s sporočilnostjo (7., 8., 9. r.);
- **prepozna onomatopoijo/podobnoglasje, rimo** ter presoja njihov učinek v pesmi (7., 8., 9. r.);
- poveže likovno podobo pesmi s sporočilnostjo (9. r.);
- **v pesmi najde pesniška sredstva (in sicer: primero, poosebitev/poosebljenje, okrasni pridevek, inverzijo, pretiravanje, stopnjevanje, refren, govorniško vprašanje, nagovor/ogovor)** in jih poimenuje, (7., 8., 9. r.);
- **ob izbranih besedilih predstavi razlike med lirsko in epsko pesmijo** (7., 8., 9. r.);
- **navede bistvene značilnosti epa, balade, romance in soneta** (8. r., 9. r.);
- s (po)ustvarjalnim tvorjenjem pokaže zmožnost doživljanja in razumevanja pesemskih besedil (7., 8., 9. r.).

Doživlja, razume in vrednoti prozo; to pokaže tako, da:

- **s posebno govorico ponazori razpoloženje književne osebe in dogajanje v proznem besedilu (interpretativno branje)** (7., 8., 9. r.);
- **navede primere slogovno zaznamovanih jezikovnih prvin v umetnostnem besedilu** in presoja njihov učinek (7., 8., 9. r.);
- **prepozna in poimenuje slogovne postopke v umetnostnem besedilu (opisovanje, subjektivno opisovanje, označevanje, pripovedovanje, dvogovor)** (7., 8., 9. r.);
- **ob izbranem pripovednem besedilu predstavi njegove zvrstne značilnosti** in jih primerja z značilnostmi dane vrste pripovednega besedila, tj. z **basnijo** (7. r.), **bajko** (8. r.), romanom (9. r.) in črtico (9. r.),
- **s tvorjenjem (po)ustvarjalnih besedil pokaže zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja proznih besedil** ter poznavanje značilnosti proznih vrst (7., 8., 9. r.).

Doživlja, razume in vrednoti dramatiko ter medijske realizacije/aktualizacije; to pokaže tako, da:

- **s posebno govorico ponazori razpoloženje osebe in dogajanje v dramskem besedilu** (branje po vlogah, igra vlog/improvizacije/razredna gledališka predstava/radijska igra) (7., 8., 9. r.);

- **v besedilu loči govorico oseb od odrskih navodil** (7., 8., 9. r.);
 - predstavi značilnosti komedije oz. komično perspektivo v komediji (8., 9. r.);
 - **obnovi dogajanje v gledališki predstavi, predstavi razmerja med dramskimi osebami** (7., 8., 9. r.);
 - **obnovi dogajanje v radijski igri, predstavi književne osebe in dogajalni prostor** (7., 8., 9. r.);
 - **s (po)ustvarjalnim tvorjenjem pokaže zmožnost doživljanja** in razumevanja dramskih besedil ter poznavanje značilnosti dramskih besedil (7., 8., 9. r.).
- **Učenec/učenka kot pomoč pri razvijanju recepcijske/bralne zmožnosti usvoji tudi določeno literarnovedno znanje.** Pokaže ga tako, da:
 - **pozna, razume in uporablja literarnovedne izraze**, navedene v tem učnem načrtu;
 - pozna umetnostna besedila obvezno obravnavanih avtorjev in avtoric, pri izbranih slovenskih avtorjih in avtoricah pozna tudi vlogo njihovih del v razvoju slovenskega jezika in književnosti (7., 8., 9. r.) ter okvirno predstavi literarnozgodovinsko obdobje, v katerem je ustvarjal/a avtor oz. avtorica (8., 9. r)

5 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

5.1 Uresničevanje ciljev predmeta

Pouk slovenščine, ki mu je v predmetniku osnovne šole namenjenih 1006 učnih ur (1. VIO: 367,5; 2. VIO: 332,5; 3. VIO: 306), omogoča uresničevanje splošnih in operativnih ciljev ter vsebin predmeta, opredeljenih s tem učnim načrtom, ter s tem tudi razvijanje osebne in državljske identitete ter ključnih zmožnosti vseživljenjskega učenja, med katerimi je tudi sporazumevanje v slovenščini na dvojezičnem območju in zunaj njega.

Temeljni cilj pouka slovenščine kot drugega jezika je razvijanje sporazumevalne zmožnosti in izhaja iz obravnave neumetnostnih in umetnostnih besedil, primernih starostni stopnji učencev in učenk v posameznem vzgojno-izobraževalnem obdobju. Obravnava neumetnostnih besedil je namenjenih 60 % ur predmeta, obravnava umetnostnih pa 40 % (izjema je 1. razred, kjer je to razmerje 50 : 50).

Pri predmetu slovenščina kot drugi jezik učenci in učenke tvorijo (govorijo, pišejo) ter sprejemajo (poslušajo, berejo), razčlenjujejo, povzemajo in obnavljajo, doživljajo, vrednotijo in interpretirajo neumetnostna in umetnostna besedila, ustrezna njihovi starosti, sporazumevalni, spoznavni in domišljijski zmožnosti, izkušnjam in zanimanju; tako dejavno razvijajo svojo sporazumevalno, spoznavno in ustvarjalno zmožnost ter si uzaveščajo temeljne podobnosti in razlike v sprejemanju in tvorjenju ter v zgradbi, slogu in jeziku neumetnostnih in umetnostnih besedil.

Uresničevanje splošnih in operativnih ciljev ni razčlenjeno po razredih, temveč je načeloma opredeljeno za celotno vzgojno-izobraževalno obdobje; to učiteljem in učiteljicam omogoča, da avtonomno izbirajo hitrost obravnave ciljev in vsebin, njihovo zaporedje ter s tem metode in oblike dela glede na potrebe, zmožnosti in pričakovanja svojih učencev in učenk. Zato morajo dobro poznati

svoje učence in učenke – to lahko dosežejo le tako, da jih zares poslušajo (ne le navidezno, npr. s preverjanjem, ali znajo odgovoriti na predvidena vprašanja o učni snovi) in da se z njimi pogovarjajo tako, da jih spodbujajo k razmišljanju.

Cilji in vsebine se nadgrajujejo in prepletajo med seboj ter omogočajo postopno pridobivanje znanja, veščin in spretnosti, ki vodijo k oblikovanju kultiviranega poslušalca, sogovorca, govorca, bralca in pisca. V učnem načrtu so ob obveznih ciljih in vsebinah navedeni tudi izbirni – ti so zaznamovani s *poševnim* tiskom (prim. izbirne besedilne vrste pri jezikovnem pouku); tako so zaznamovane tudi izbirne dejavnosti pri obravnavi neumetnostnih in umetnostnih besedil. Izbirnost ni omejena samo na besedilne vrste, temveč je razširjena tudi na sporazumevalne dejavnosti ob obravnavi posameznih besedilnih vrst; učitelju oz. učiteljici omogoča učinkovito individualizacijo in diferenciacijo pouka. Standardi znanja ob zaključku vzgojno-izobraževalnih obdobj in posameznih razredov so opredeljeni v 4. poglavju tega učnega načrta. Minimalni standardi znanja so zapisani s **krepkim** tiskom.

5.1.1 Jezik

Jezikovni pouk je s cilji, vsebinami in dejavnostmi zasnovan tako, da ga učitelj oz. učiteljica lahko povezuje z jezikovnimi, naravoslovnimi in družboslovnimi predmeti; učence in učenke spodbuja k izražanju želja, pričakovanj, izkušenj, potreb, mnenj in znanja ter jim večkrat predstavi in komentira aktualne jezikovne dogodke (aktualno stanje v razredu, šoli in družbi), ki bi bili lahko zanimivi zanje, čeprav morda niso predvideni z učnim načrtom ali se ne navezujejo na trenutni učni cilj oz. na trenutno učno vsebino. Tako aktualizira pouk ter pri učencih in učenkah utrjuje zavest o smiselnosti oz. življenjskosti učenja slovenščine.

Didaktično priporočljiva sistema za jezikovni pouk v vseh treh vzgojno-izobraževalnih obdobjih sta predvsem celostni pouk in projektno učno delo. Izbira učne oblike je odvisna od dejavnosti in cilja, ki se uresničujeta pri pouku. V prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju še posebej priporočamo didaktično igro, razne oblike sodelovalnega učenja ter kombinacijo frontalnega in skupinskega dela. Sicer pa je v vseh treh vzgojno-izobraževalnih obdobjih lahko didaktično ustrezna tako frontalna (npr. poslušanje oz. gledanje posnetkov, vodeni pogovor pred novo sporazumevalno dejavnostjo) kot individualna (npr. tiho branje, prepoznavanje in odpravljanje napak, ponovno pisanje besedila) in skupinska učna oblika (npr. sestavljanje miselnega vzorca, pojmovne mreže). Posebna pozornost naj bo namenjena delu v manjših skupinah ali dvojicah – učenci in učenke naj razvijajo zmožnosti in pridobivajo znanje ob aktivnih oblikah učenja, kot so sodelovalno učenje, učenje z odkrivanjem in problemsko učenje, ter tako dejavno in procesno razvijajo svojo zmožnost pogovarjanja (npr. razpravljajo o problemu, usklajujejo mnenja, oblikujejo skupno mnenje, ga predstavijo drugim in ga zagovarjajo). Zelo dobra motivacija za delo v manjših skupinah ali dvojicah je lahko občasna smiselna uporaba tablic ali pametnih telefonov (za iskanje po jezikovnih priročnikih, za branje spletnih besedil ipd.).

V vseh treh vzgojno-izobraževalnih obdobjih ima jezikovni pouk dva temeljna cilja; to sta: 1) razvijanje jezikovne, narodne in državljanske zavesti ter 2) razvijanje sporazumevalne zmožnosti.

Učenci in učenke razvijajo svojo jezikovno, narodno in državljansko zavest tako, da razmišljajo o sebi, o svojem in širšem jezikovnem okolju ter v pogovorih med seboj in z učiteljem oz. učiteljico poimenujejo in predstavijo svoj prvi jezik, okoliščine njegove rabe in svoje razmerje do njega, vlogo slovenščine v svojem življenju in v Republiki Sloveniji ipd. (gl. operativne cilje).

Učitelj oz. učiteljica naj usmerja pogovor tako, da si bodo učenci in učenke v varnem in sproščenem ozračju izoblikovali pozitivno razmerje do slovenščine kot drugega jezika, ob tem pa razvili tudi spoštovanje in naklonjenost do drugih jezikov in narodov ter medkulturno zmožnost. Ustrezno naj se odziva na realno stanje v razredu, šoli in družbi; pri vseh naj ozavešča pomen ohranjanja njihove jezikovne, kulturne in narodne identitete in njeno spoštovanje ter spoštovanje drugih oz. drugačnosti.

Učenke in učenci razvijajo svojo sporazumevalno zmožnost tako, da:

- poslušajo (in gledajo) oz. berejo dialoška in monološka besedila, jih razčlenjujejo, povzemajo, primerjajo, doživljajo in vrednotijo ter utemeljijo svoje mnenje – pri tem spoznavajo, da njihove dejavnosti pred poslušanjem oz. branjem, med njim in po njem pomembno vplivajo na njihovo razumevanje in vrednotenje besedila, usvajajo temeljne strategije poslušanja oz. branja ter prepoznavajo zgradbene in jezikovne značilnosti tistih vrst besedil, ki jih bodo tudi tvorili;
- se pogovarjajo, govorno nastopajo, pišejo dopise in monološka besedila – pri tem se navajajo na to, da se je na tvorjenje besedila treba pripraviti in da je treba upoštevati naslovnika in druge okoliščine ter obvladati temo, o kateri se sporoča, poimenovalne možnosti in zakonitosti jezika, v katerem se sporoča, in zgradbene in jezikovne značilnosti dane besedilne vrste ipd.;
- kritično opazujejo svoje sporazumevanje in sporazumevanje drugih, ga vrednotijo in utemeljijo svoje mnenje; če je potrebno, predlagajo izboljšave in utemeljijo svoje predloge;
- dejavno in problemsko razvijajo temeljne gradnike sporazumevalne zmožnosti, tj. jezikovno (poimenovalno, skladiščno, pravorečno, pravopisno), slogovno in metajezikovno zmožnost, ter se zavedajo njihove vloge pri izboljšanju svojega sporazumevanja.

Razvijanje sporazumevalne zmožnosti poteka v vseh treh vzgojno-izobraževalnih obdobjih, le da je prilagojeno starosti, spoznavni, sporazumevalni, spoznavni in domišljijski zmožnosti učencev in učenk ter njihovim sporazumevalnim izkušnjam, potrebam ipd. – za prvo vzgojno-izobraževalno obdobje gl. naslednjih šest sklopov operativnih ciljev: Razvijanje zmožnosti pogovarjanja (str. 9), Razvijanje zmožnosti poslušanja (str. 9), Razvijanje zmožnosti govornega nastopanja (str. 9), Razvijanje zmožnosti branja in pisanja (str. 10), Razvijanje jezikovne in slogovne zmožnosti (str. 10–11) ter Razvijanje metajezikovne zmožnosti (str. 11), za drugo oz. tretje vzgojno-izobraževalno obdobje pa gl. naslednje štiri sklope operativnih ciljev: Razvijanje zmožnosti dvosmernega sporazumevanja (str. 17 oz. 28–29), Razvijanje zmožnosti enosmernega sporazumevanja (str. 18 oz. 29–30), Razvijanje jezikovne in slogovne zmožnosti (str. 18–20 oz. 30–32) ter Razvijanje metajezikovne zmožnosti (str. 20 oz. str. 32).

Ker so na omenjenih straneh navedeni podrobnejši operativni cilji za posamezno vzgojno-izobraževalno obdobje, želimo tukaj opozoriti na nekaj didaktičnih priporočil za uresničevanje ciljev predmeta v vseh treh vzgojno-izobraževalnih obdobjih:

- Učenci in učenke naj razvijajo svojo zmožnost dvosmernega sporazumevanja (tj. pogovarjanja in dopisovanja) tako, da poslušajo (in gledajo) posnete ali odigrane pogovore oz. berejo dopise, jih nato razčlenjujejo, poročajo o njih in jih vrednotijo ter na koncu sami tvorijo dialoško

besedilo dane vrste. Pred poslušanjem (in gledanjem) pogovora oz. pred branjem dopisa in pred tvorjenjem dialoškega besedila naj se pogovarjajo o svojih izkušnjah s pogovarjanjem oz. dopisovanjem in z dano vrsto pogovora oz. dopisa pa tudi o tem, na kaj bodo pozorni med opazovanjem in med tvorjenjem pogovora oz. dopisa – tako najprej obnovijo ali pridobijo, nato pa utrjujejo in dopolnjujejo svoje znanje o načelih ustreznega pogovarjanja oz. dopisovanja in o značilni zgradbi pogovora oz. dopisa dane vrste.

- Učitelj oz. učiteljica naj pri razvijanju zmožnosti pogovarjanja (npr. pri vrednotenju posnetih in odigranih pogovorov in pri obravnavi zgradbe pogovorov) ter tudi v vsakdanjih pogovorih z učenci in učenkami upošteva načelo, da so odzivne replike večinoma skladijsko nepopolne, tj. da vsebujejo samo novo informacijo, ne pa tudi že znane (zato je na vprašanje *Kako ti je ime?* ustrežnejši odgovor *Mojca*, ne pa *Ime mi je Mojca*). To načelo, ki ga učenci in učenke sicer instinktivno obvladajo, se namreč včasih ne ujema z »dolgi odgovori«, ki jih zahteva zgodnje učenje tujih jezikov.
- Učenci in učenke naj razvijajo svojo zmožnost enosmernega sporazumevanja tako, da poslušajo (in gledajo) oz. berejo monološka besedila raznih vrst, jih nato razčlenjujejo povzemajo in vrednotijo ter na koncu tudi govorno nastopajo oz. pišejo raznovrstna monološka besedila. Poslušanje (z gledanjem) in branje naj bosta čim bolj enakovredno zastopana, prav tako govorno nastopanje in pisanje.
Učenci in učenke naj pred poslušanjem oz. branjem monološkega besedila sodelujejo v t. i. motivacijskem in strateškem pogovoru. V motivacijskem pogovoru naj npr. pripovedujejo o svojih izkušnjah s poslušanjem oz. branjem, se odzovejo na napovedano temo, predstavijo svoje znanje o njej in izrazijo svoja pričakovanja do napovedanega besedila. V strateškem pogovoru pa naj povedo, kako se bodo pripravili na poslušanje oz. branje, kaj bodo delali med njim in kaj po njem – tako najprej pridobijo, nato pa utrjujejo in dopolnjujejo svoje znanje o strategijah učinkovitega poslušanja oz. branja.
- Učenci in učenke naj se pred govornim nastopanjem oz. pred pisanjem monološkega besedila pogovarjajo o tem, kako se bodo pripravili na govorni nastop oz. na pisanje, na kaj bodo pazili med njim in kaj bodo delali po njem – tako najprej pridobijo, nato pa utrjujejo in dopolnjujejo svoje znanje o strategijah govornega nastopanja oz. pisanja monoloških besedil in o načelih učinkovitega govornega nastopanja oz. pisanja.
- Učenci in učenke naj po poslušanju oz. branju monološkega besedila izdelajo povzetek, pred govornim nastopom oz. pisanjem pa načrt. Povzetek in načrt naj bosta v strukturirani obliki (npr. v obliki miselnega vzorca, pojmovne mreže, preglednice, opornih točk). To svojo zmožnost naj razvijajo postopoma in individualizirano – na začetku naj jih pri tem vodi učitelj oz. učiteljica s sistematičnim frontalnim ponazarjanjem procesa izdelave miselnega vzorca, preglednice ipd.
- Učitelj oz. učiteljica naj pri razvijanju jezikovne in slogovne zmožnosti upošteva, da:
 - je pri razvijanju poimenovalne zmožnosti težišče na bogatenju knjižnega besedišča, razlaganju danih besed oz. besednih zvez iz besedila, poimenovanju s tvorjenkami (namesto z opisnim poimenovanjem) in razlaganju tvorjenk, na iskanju tistih poimenovalnih različic, s katerimi v besedilu odpravimo nepotrebno ponavljanje besed, ter postopoma na uporabi slovarjev v knjižni in elektronski obliki ter prepoznavanju in odpravljanju poimenovalnih napak in neustreznosti v svojih besedilih in v besedilih drugih ipd.;

- je pri razvijanju skladenjske zmožnosti težišče na tvorjenju pomensko in kasneje oblikovno ustreznih povedi, zvez povedi in zvez replik, prepoznavanju logičnih razmerij v povedi in v zvezi povedi, odpravljanju napak pri obvladanju slovnice ter postopoma na prepoznavanju in odpravljanju skladenjskih napak in neustreznosti v svojih besedilih in v besedilih drugih ipd.;
 - je pri razvijanju pravorečne zmožnosti težišče na poslušanju, posnemanju, pomnjenju in utrjevanju knjižne izreke besed in povedi, prepoznavanju neknjižne izreke;
 - je pri razvijanju pravopisne zmožnosti težišče na postopnem, sistematičnem in osmišljenem spoznavanju, usvajanju in utrjevanju temeljnih pravopisnih pravil, na samostojni uporabi pravopisnih priročnikov v knjižni in elektronski obliki ter prepoznavanju in odpravljanju pravopisnih napak v svojih besedilih in v besedilih drugih. Učenci in učenke naj pravopisna pravila vadijo in utrjujejo na razne načine, npr. s pisanjem po nareku, prepisovanjem pravopisno pravilnih besed, popravljanjem pravopisno napačnih besed in povedi, pisanjem besedil ... Pravopisnih vaj ni nikoli preveč – seveda pod pogojem, da so za učence in učenke zanimive, pri pouku pa pregledane in komentirane. Učitelj oz. učiteljica naj pravopisne zmožnosti ne preverja in ocenjuje s pisanjem po nareku, ker le-to zajema vrsto drugih zmožnosti, ki niso povezane s pravopisom, močno pa vplivajo na uspešnost učencev in učenk (te zmožnosti so npr. zbrano in razčlenjujoče poslušanje, poslušanje z razumevanjem, pomnjenje, hitrost, čitljivost in tehnika pisanja). Pravopisna zmožnost se najustrezneje razvija in vrednoti (ocenjuje) ob pisanju besedil, in to v deležu, kot ga za to zmožnost določa učni načrt;
 - je pri razvijanju slogovne zmožnosti težišče na opazovanju okoliščin sporočanja in na izbiranju njim ustrezne jezikovne zvrsti in ustreznih jezikovnih prvin ter postopoma na prepoznavanju in odpravljanju slogovnih napak v svojih in tujih besedilih.
- Učenci in učenke naj svojo sporazumevalno zmožnost razvijajo predvsem procesno, in sicer na razne načine, z raznimi dejavnostmi in z raznimi poudarki. Pomembno dejanje tega procesa je tudi učenčevo oz. učenkino vrednotenje zmožnosti in besedil – in to ne le drugih, temveč tudi svojih, torej tudi svoje zmožnosti pogovarjanja, dopisovanja, poslušanja, branja, govornega nastopanja in pisanja ter svoje jezikovne in slogovne zmožnosti. K temu vrednotenju spada tudi odkrivanje svojih napak ali pomanjkljivosti; temu pa morajo slediti predlaganje izboljšav, odpravljanje napak in tudi razmišljanje, zakaj delamo napake, v katerih okoliščinah bi bilo to, kar zaznamujemo kot napačno, lahko tudi pravilno, v katerih okoliščinah nam je vseeno, ali so v besedilu napake ali ne, v katerih okoliščinah mora biti besedilo knjižno oz. čim bolj pravilno, kdaj popravljena beseda ali poved ni napačna, temveč je le manj ustrezna, ali je lažje pisati knjižno pravilno (po normativnem dogovoru) ali brez vsakih pravil ipd.
- Učenci in učenke (pa tudi učitelj oz. učiteljica) naj spoznavajo, da svojih in tujih napak in neustreznosti ne iščejo, odkrivajo, odpravljajo, vrednotijo, razlagajo ... zato, da bi se zavedali svojih pomanjkljivosti, svojega neznanja, svoje nemoči – temveč zato, da bi izboljšali svojo sporazumevalno zmožnost.
- Učitelj oz. učiteljica naj učence in učenke spodbuja k iskanju odgovorov na pravopisna, oblikovna, tvorbna in druga vprašanja v raznih jezikovnih priročnikih (v knjižni in elektronski obliki) in jezikovnih svetovalnicah.
- Učenci in učenke naj vedo, da je za učinkovito sporazumevanje potrebno tudi znanje o sprejemanju in sporočanju (npr. o strategijah in načelih), o besedilu (npr. o zgradbenih in

jezikovnih značilnostih dane besedilne vrste), jeziku (npr. o pomenskih, oblikovnih ... lastnostih besed) ipd. Zato razvijajo tudi svojo metajezikovno zmožnost oz. pridobivajo jezikovnosistemsko znanje – to naj razvijajo oz. pridobivajo postopno, sistematično, dejavno in procesno, in to predvsem ob zapisanih besedilih.

Ker se v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju večina učencev in učenk začne učiti branja in pisanja, dodajamo še nekaj didaktičnih priporočil za to vzgojno-izobraževalno obdobje:

- Učitelj oz. učiteljica naj na fleksibilen in uravnotežen način kombinira sistematično spoznavanje ter urjenje branja in pisanja z drugimi sporazumevalnimi dejavnostmi v smiselnih, funkcionalnih in zanimivih okoliščinah. Vse sporazumevalne dejavnosti naj se funkcionalno prepletajo; sprva naj bo več pogovarjanja, poslušanja in govorjenja (govornega nastopanja), pozneje pa več začetnega branja in pisanja.
- Učitelj oz. učiteljica naj pri načrtovanju pouka upošteva, da se otrokova sporazumevalna zmožnost razvija v medsebojni povezanosti z razvojem mišljenja in znanja. Besedno sporazumevanje v slušnem in vidnem prenosniku naj se v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju vseskozi povezuje tudi z nebesednim sporazumevanjem in z drugimi predmeti, predvsem s prvim jezikom – italijanščino. Glede na zastavljene cilje in vsebino pouka je zelo pomembno, da učitelj oz. učiteljica pri izbiri didaktičnih metod in oblik za razvijanje sporazumevalne, spoznavne in ustvarjalne zmožnosti upošteva tudi individualne značilnosti učencev in učenk. Ker so cilji in vsebine načeloma navedeni za celotno vzgojno-izobraževalno obdobje, je individualizacija pouka še posebej pomembna in smiselna – učitelj oz. učiteljica naj usvajanje predpisanih ciljev in vsebin sproti prilagaja značilnostim, zmožnostim in hotenjem posameznega učenca ali učenke.
- V prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju je posebna pozornost namenjena učenju branja in pisanja. Cilj tega učenja ni le obvladanje tekočega branja in pisanja, temveč razvita zmožnost sporazumevanja v vidnem prenosniku ter razmišljanje, ustvarjanje, učenje in razvedrilo ob zapisanih besedilih. Cilj je, omogočiti vsem učencem in učenkam, da spoznajo in dosežejo višjo raven t. i. kritične pismenosti.
- Učenci in učenke vstopajo v svet branja in pisanja individualizirano, postopno in sistematično. Glede na svoje predznanje branja in pisanja ter razvite veščine, spretnosti in zmožnosti prehajajo skozi faze oz. dejavnosti začetnega opismenjevanja. Pomembno je, da učitelj oz. učiteljica na začetku obdobja in sproti pri vsakem učencu in učenki preverja razvitost veščin, spretnosti in zmožnosti, potrebnih za branje in pisanje, nato pa za vsakega učenca in učenko izdelava individualni načrt razvijanja zmožnosti branja in pisanja. Skladno z zahtevami v tem učnem načrtu učenci in učenke:
Začetno branje in pisanje v slovenščini potekata vzporedno z opismenjevanjem v italijanščini. Poudarjen je primerjalni pristop med črkami in glasovi v slovenščini in italijanščini, v ospredju pa spoznavanje glasov/črk, ki so različne od italijanskih.
 - sistematično razvijajo predopismenjevalne zmožnosti (npr. vidno razločevanje, slušno razločevanje in razčlenjevanje, grafomotoriko, orientacijo na telesu, v prostoru in na papirju, držo telesa in pisala ipd.);
 - potem ko imajo ustrezno razvite predopismenjevalne zmožnosti, sistematično razvijajo tehniko branja in pisanja besed in enostavnih povedi (najprej s tiskanimi črkami, nato s pisanimi);

- potem ko imajo ustrezno usvojeno tehniko branja in pisanja, sistematično razvijajo zmožnost branja z razumevanjem in zmožnost pisanja besedil, ustreznih svoji starosti, spoznavni, sporazumevalni in recepcijski zmožnosti.
- Učitelj oz. učiteljica naj pri začetnem opismenjevanju upošteva priporočeno zaporedje usvajanja veščin in spretnosti branja in pisanja, tempo usvajanja pa naj sproti prilagaja značilnostim in zmožnostim posameznega učenca oz. posamezne učenke.
- Učitelj oz. učiteljica naj pred branjem oz. pisanjem spodbuja učence in učenke k pogovarjanju o tem, čemu beremo oz. pišemo besedila, kako pomembno je branje oz. pisanje v vsakdanjem življenju, kaj je potrebno za učinkovito branje oz. pisanje in kako se pripravimo na branje oz. pomen branja oz. pisanja v vsakdanjem življenju ter razvijajo motivacijo za ti sporazumevalni dejavnosti.
- Učenci in učenke naj bi **ob zaključku 2. razreda** praviloma že usvojili tehniko branja in pisanja, v 3. razredu pa naj bi jo predvsem **utrjevali in izboljševali**.

Učenci in učenke se učijo uporabljati različne bralne strategije za branje besedil. Pri vseh starostnih skupinah učitelji in učiteljice razvijajo bralno kulturo in v sodelovanju s kulturnimi ustanovami in knjižnicami spodbujajo učenke in učence k prostočasnemu branju. Pri tem se upošteva pravica do izbire besedila.

Učenci in učenke naj v drugem in tretjem vzgojno-izobraževalnem obdobju ob primerih *spoznavajo, da:*

- so besedilne vrste, ki se jih učijo pri pouku, predvsem orientacija za čim bolj ustrezno tvorjenje besedil v vsakdanjem življenju;
- besedila, ki ne ustrezajo zakonitostim ene same besedilne vrste, niso napačna oz. neustrezna, kadar dosegajo svoj namen, temveč so načeloma kompleksnejša;
- moramo biti v določenih okoliščinah pri tvorjenju bolj pozorni na značilnosti določene besedilne vrste, v drugih okoliščinah pa to ni potrebno;
- je v besedilih včasih namerno zabrisana meja med dejstvom in mnenjem ter med prikazovalnim in propagandnim;
- se z elektronsko komunikacijo iz dneva v dan spreminjajo tudi nekatere značilnosti besedilnih vrst in da se moramo temu sproti prilagajati;
- naj razumejo svoje poznavanje besedilnih vrst bolj kot pripomoček za lažje in učinkovitejše sporazumevanje, ne pa kot obvezni predpis.

Učitelj oz. učiteljica naj po potrebi že v drugem, zlasti pa v tretjem vzgojno-izobraževalnem obdobju občasno usmerja učence in učenke k povezovanju jezikovnosistemskega znanja – povežejo naj usvojeno jezikovno vsebino v smiselno zaokroženo celoto ter jo primerjajo s splošno jezikoslovno teoretično osnovo, pridobljeno pri italijanščini. Tako naj do 9. razreda postopoma dobi dokončno strnjeno podobo. Bistvenega pomena je, da učitelj oz. učiteljica pri tem smiselno ločuje temeljno od manj pomembnega. Učenci in učenke si s takšnim povezovanjem krepijo svojo jezikovno samozavest v slovenščini kot drugem jeziku. Svoje jezikovnosistemsko znanje pokažejo tako, da:

- utemeljijo svoje jezikovne popravke;
- določijo oblikovne, skladijske ter pravopisne in druge značilnosti (izbranih) besed, besednih zvez ali stavkov v izbranem besedilu ali povedi;

- razumejo oblikovne ali besedotvorne posebnosti s *pomočjo jezikovnosistemskih zakonitosti* (npr. *stric > stričev: o > e za c, j, č, ž, š*);
- povzamejo osnovne značilnosti določenega jezikoslovnega pojma (npr. kaj lahko določimo samostalniku, katere vrste odvisnih stavkov poznamo itd.);
- primerjajo oblikovne, skladenjske in pravopisne značilnosti slovenskih besed oz. besednih zvez in njihovih ustreznih v italijanščini kot prvem jeziku.

5.1.2 Književnost

Izbira besedil za obravnavo pri književnem pouku je prepuščena učiteljem in učiteljicam; ti naj pri izbiri upoštevajo naslednja merila:

- **kakovost** besedil (upoštevajo se nacionalno pomembne nagrade za mladinsko književnost ter strokovno verodostojni sezname besedil, npr. priporočilni sezname *Pionirske – centra za mladinsko književnost in knjižničarstvo*);
- zvrstno-vrstno in vsebinsko **raznovrstnost** izbranih besedil (poezija, pripovedništvo, dramatika; različne (tudi problemske) teme, povezane z razvijanjem osebne identitete ter socialne, kulturne in medkulturne zmožnosti);
- **primernost** besedil bralnorazvojni stopnji učencev in učenek ter
- individualne **razlike** med učenci in učenkami (izbira lažjih in zahtevnejših besedil glede na bralne zmožnosti učencev in učenek).

Učni načrt ne vsebuje predlaganih besedil, pač pa (v razdelku Vsebine) določa avtorje in avtorice, katerih dela naj učenci in učenke spoznajo v posameznih vzgojno-izobraževalnih obdobjih. V prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju so zaradi lažje individualizacije književnega pouka avtorji in avtorice navedeni za celotno triletno, pozneje za posamezni razred. Učitelj/učiteljica lahko k temu seznamu doda tudi besedila po svoji izbiri. Število obravnavanih besedil naj bo primerno – učitelj/učiteljica naj se izogiba preveliki količini besedil, priporočeno je branje celovitih besedil (predvsem v prvem triletnju) ter poglobljena šolska interpretacija odlomkov z navezovanjem na besedila v celoti.

Pri književnem pouku učenci in učenke razvijajo recepcijsko zmožnost z branjem ali poslušanjem umetnostnih besedil in z govorjenjem/pisanjem o njih. V procesu šolske interpretacije opazujejo posamezne prvine besedila in si tako ustvarjajo odziv na celotno besedilo. Ugotovitve primerjajo, predstavljajo in ponazarjajo s sklicevanjem na besedilo. Pri tem tvorijo ustna in proti koncu vzgojno-izobraževalnega obdobja tudi pisna besedila. Recepcijsko zmožnost pa razvijajo tudi s tvorjenjem/(po)ustvarjanjem ob umetnostnih besedilih. Ohranja se komunikacijski pouk književnosti, kar pomeni, da sta v središču šolskega branja leposlovja književno besedilo in učenec/učenka; učitelj/učiteljica pri branju spodbuja prekrivanje pomenskega polja besedila (teme in predstavnosti besedila) in učenčevega/učenkega obzorja pričakovanj, ki izvira iz njegove/njene zunajliterarne in medbesedilne izkušnje (iz doživetij v resničnosti in ob branju leposlovja).

Branje umetnostnih besedil v **prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju** praviloma ni povezano s tematiko drugih predmetov, pač pa učencem in učenkam ponuja možnost za polno literarnoestetsko doživetje. Šolska interpretacija umetnostnega besedila je priporočeni model za razvijanje bralne zmožnosti in zajema naslednje dejavnosti:

- uvodno motivacijo,
- napoved besedila, umestitev in interpretativno branje,
- premor po branju,
- izražanje doživetij ter analizo, sintezo in vrednotenje,
- ponovno branje in nove naloge.

V prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju je sprejemanje (poslušanje, branje) praviloma nadrejeno tvorjenju (govorjenju, pisanju). Pri sprejemanju je največ časa namenjenega poslušanju, saj učenci in učenke poslušajo (in gledajo) učiteljevo/učiteljičino pripovedovanje in branje, radijske igre, lutkovne predstave, otroške mladinske predstave, otroške filme in risanke.

Učenci in učenke vstopajo v samostojno branje literature individualizirano in drseče, ko je njihova bralna zmožnost že avtomatizirana. Ker cilji, vsebine in standardi znanja v učnem načrtu za prvo vzgojno-izobraževalno obdobje praviloma niso opredeljeni po razredih, temveč za celotno obdobje, so načela individualiziranega pristopa v celoti uresničljiva. Ob koncu prvega vzgojno-izobraževalnega obdobja učitelj/učiteljica izbere tudi primerna besedila za domače branje (pri tem upošteva bralne zmožnosti učencev in učenk ter diferencira besedila in bralne naloge). Šolsko branje/pripovedovanje književnosti se lahko povezuje s projektom *družinskega branja*, z *metodo dolgega branja v šoli* ter z *branjem na deževen dan* v t. i. podaljšanem bivanju; uresničuje se kot prijetno doživetje in kot metoda privzganja bralnih navad. Spoznavanje (doživljanje, razumevanje in vrednotenje) kakovostnih slikanic lahko izpeljemo kot medpredmetno povezovanje slovenščine z italijanščino ter likovno in glasbeno umetnostjo (multimodalno branje).

Književni pouk tudi v **drugem vzgojno-izobraževalnem obdobju** temelji na komunikacijskem modelu književne vzgoje, katerega glavni cilj je ohranjanje učenčevih/učenkinih interesov za branje in poslušanje umetnostnih besedil ter razvijanje zmožnosti ustvarjalnega dialoga z umetnostnim besedilom.

Pri književnem pouku učenci in učenke namreč razvijajo recepcijsko zmožnost z branjem ali poslušanjem oz. gledanjem umetnostnih besedil in z govorjenjem/pisanjem o njih ter s tvorjenjem/(po)ustvarjanjem ob umetnostnih besedilih. V procesu šolske interpretacije besedila razvijajo zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja književnih besedil, literarno besedilo razčlenjujejo, po razčlenjevanju pa sintetizirajo spoznanja o besedilu ter izražajo vrednostne sodbe o njem in jih utemeljijo. Recepcijsko zmožnost razvijajo tudi s tvorjenjem poustvarjalnih besedil ob umetnostnih besedilih.

Kot najprimernejša metoda dela se tudi tukaj priporoča šolska interpretacija umetnostnega besedila. Šolsko branje (in književna vzgoja sploh) mora ostati tudi v drugem vzgojno-izobraževalnem obdobju osredinjeno na učenca/učenko. To pomeni, da je najpomembnejša učiteljeva/učiteljičina naloga ohraniti otrokovo prepričanje, da se človek v književnosti srečuje predvsem s samim seboj, to je namreč najmočnejša motivacija za branje leposlovja sploh.

Učenci in učenke ob srečevanju z umetnostnim besedilom razvijajo vse sporazumevalne dejavnosti. Branje in poslušanje ter pisanje in govorjenje se v okviru vsake učne enote prepletajo in so usmerjeni k istim ciljem.

Izbira metod in oblik dela je prepuščena učitelju/učiteljici, ta pa jo prilagaja naravi umetnostnega besedila in interesom ter nagnjenjem svojih učencev in učenk. V fazi interpretacije besedila se tako

metoda pogovora lahko kombinira z metodo usmerjenega tihega branja, zelo učinkovita je tudi igra vlog ali metoda glasnega branja izbranih delov besedila. Na stopnji poglobljanja doživetja pa učenci in učenke govorno in pisno, tj. s pomočjo risbe ali dramatizacije, poustvarjajo literarno besedilo in ustvarjajo svoje, književnemu besedilu analogne domišljijske svetove.

Število pri pouku obravnavanih književnih besedil naj bo smiselno: izbrana besedila naj se obravnavajo poglobljeno, lahko tudi z metodo večkratnega (kritičnega) branja; besedila izbirajo učitelj/učiteljica ter učenci in učenke. Učenci in učenke doma v posameznem šolskem letu preberejo dve književni besedili; za tretje domače branje štejemo tudi besedilo, ki ga pri pouku obravnavamo po metodi dolgega branja. Za učenke in učenke z bolj razvito bralno zmožnostjo lahko učitelj/učiteljica po lastni presoji predlaga tudi več besedil za domače branje. Učiteljeve/učiteljičine uvodne motivacije, usmeritve, oblike in metode dela naj pri učencih in učenkah sprožajo doživljanje in domišljijско sodelovanje pri oblikovanju domišljijских predstav prvin branega književnega besedila ter vodijo k poglobljanju njihove recepcijske zmožnosti.

Tudi v **tretjem vzgojno-izobraževalnem obdobju** se ohranja komunikacijski model književnega pouka, saj je izhodišče obravnave prav književno besedilo. Dialoški način zbliževanja literarnega besedila z mladim bralcem spodbuja tudi problemsko-ustvarjalni pristop obravnave književnih besedil. Med prednosti problemsko-ustvarjalnega pristopa sodijo spodbujanje kritičnega mišljenja, sposobnosti reševanja književnih problemov ter krepitev komunikacijskih sposobnosti. V 8. in 9. razredu upoštevamo tudi prvine sistemske didaktike. Kot najprimernejša metoda dela se tudi tukaj priporoča šolska interpretacija umetnostnega besedila.

Učenci in učenke ob srečevanju z umetnostnim besedilom razvijajo vse sporazumevalne dejavnosti. Učitelj/učiteljica metode in oblike dela prilagaja naravi umetnostnega besedila in interesom ter nagnjenjem svojih učencev in učenk. Pridobljeno literarnovedno znanje naj bo v funkciji učenčevega/učenkinega poglobljenega doživljanja, razumevanja in vrednotenja književnih besedil. Izbira književnih besedil za uresničevanje ciljev književnega pouka je, razen obveznih besedil in avtorjev, prepuščena presoji učitelja/učiteljice, ki najbolj pozna svoje učenke in učenke, njihove zmožnosti, interese in obzorje pričakovanj.

Primarno merilo za izbiro umetnostnih besedil sta literarna kakovost ter primernost učenčevi/učenkini stopnji osebnostnega in bralnega razvoja, ne pa zunajliterarnim vzgojnim ciljem. Vsebinski del učnega načrta obsega dela iz mladinske in nemladinske književnosti ter književnodidaktično osmišljeno tudi primere trivialne književnosti. Upošteva načela književne kakovosti ima zahtevna književnost izrazito prednost pred trivialno. V središču so besedila iz sodobne slovenske književnosti, spoznavajo pa tudi dela slovenskih klasikov.

Raznoverstnost besedil se kaže tudi v ustrezni zastopanosti vseh treh književnih zvrsti, to mora upoštevati tudi učitelj/učiteljica pri načrtovanju dela. Obravnavanih književnih besedil naj bo letno največ 15.

Učenci in učenke naj doma v posameznem šolskem letu preberejo od dve do tri čim bolj raznoverstna književna besedila, sposobnejši pa jih lahko po presoji učitelja/učiteljice preberejo tudi več. Učiteljeve/učiteljičine uvodne motivacije, usmeritve, oblike in metode dela naj sprožijo njihovo doživljanje in domišljijско sodelovanje pri oblikovanju domišljijских predstav prvin branega književnega

besedila ter vodijo k poglobljanju njihove recepcijske zmožnosti.

V povezavi s poukom književnosti učenci in učenke spoznavajo tudi mejnike v razvoju slovenskega (knjižnega) jezika.

Branje nudi učencem možnost za oblikovanje osebne in državljanske identitete, s spoznavanjem slovenske književnosti učenci in učenke širijo svoje obzorje in si privzgajajo strpen odnos do drugih kultur. Branje pomaga učencem razumeti, doživljati slovensko kulturo.

5.2 Individualizacija in diferenciacija pouka

Učitelj oz. učiteljica naj učencem in učenkam (glede na njihove zmožnosti in druge posebnosti) prilagaja pouk tako v fazah načrtovanja, organizacije in izvedbe kot tudi v procesu preverjanja in ocenjevanja znanja. Pri tem naj še posebej upošteva specifične skupine in posameznike; vzgojno-izobraževalno delo naj temelji na konceptih, smernicah in navodilih, sprejetih na Strokovnem svetu RS za splošno izobraževanje:

- Odkrivanje in delo z nadarjenimi učenci,¹
- Učne težave v osnovni šoli: koncept dela,²
- Otroci s primanjkljaji na posameznih področjih učenja: navodila za prilagojeno izvajanje programa osnovne šole z dodatno strokovno pomočjo,³
- Smernice za vključevanje otrok priseljencev v vrtce in šole.⁴

Prilagoditve naj učitelj oz. učiteljica pripravi vnaprej in naj jih načrtuje. Večina prilagoditev je didaktičnih in so sestavni del poučevanja, ki upošteva razlike med učenci in učenkami (osredinjenost na učence in učenke) ter enake možnosti. Poleg didaktičnih pristopov je možno diferencirati tudi vsebine (besedila), cilje (obvezni, izbirni), samostojnost oz. vodenost pri delu, pripomočke, vire, domače naloge in domače branje. Končni cilj individualizacije in diferenciacije je optimalni razvoj zmožnosti vsakega posameznega učenca in vsake posamezne učenke.

5.3 Medpredmetne povezave

Predmet slovenščina kot drugi jezik se prek sporazumevalnih in drugih dejavnosti učencev in učenk ter prek tem in vsebin obravnavanih besedil povezuje z vsemi predmetnimi področji.

V osnovni šoli v vseh treh vzgojno-izobraževalnih obdobjih besedno sporazumevanje, najsi bo na slušni ali vidni ravni, vseskozi povezujemo tudi z nebesednim (likovnim, gibalnim, glasbenim, pozneje tudi z računalniškim opismenjevanjem itd.).

V vseh treh vzgojno-izobraževalnih obdobjih se slovenščina kot drugi jezik z vsebinami in razvijanjem sporazumevalnih dejavnosti tesno povezuje z drugimi predmeti, npr. z italijanščino, s spoznavanjem

¹ Sprejeto na 25. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje 11. 2. 1999.

² Sprejeto na 106. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje 11. 10. 2007.

³ Sprejeto na 57. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje 17. 4. 2003.

⁴ Sprejeto na 152. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje 25. 10. 2012.

okolja, z matematiko, glasbeno in likovno umetnostjo, z zgodovino, domovinsko in državljsko kulturo in etiko. Nekateri splošni cilji predmeta vključujejo tudi medpredmetne vsebine, kot so: knjižnično informacijsko znanje, IT (razvijanje digitalne pismenosti), kulturna vzgoja, okoljska vzgoja, vzgoja za zdravje, vzgojo potrošnika, poklicna orientacija, prometna vzgoja itd.

Na ravni vključevanja medpredmetnih vsebin je v tem učnem načrtu posebna pozornost namenjena razvijanju digitalne pismenosti učencev in učenk – ti uporabljajo digitalno tehnologijo pri razvijanju sporazumevalne zmožnosti in pri komunikaciji (dejavnem stiku) z besedili, in sicer:

- pri sprejemanju, razčlenjevanju in tvorjenju neumetnostnih in umetnostnih besedil;
- kot podpora kritičnemu mišljenju, ustvarjalnosti in inovativnosti;
- za iskanje, zbiranje, izmenjavo in obdelavo podatkov ter njihovo sistematično rabo pri tvorjenju informacij.
- za izdelavo predstavitev in
- splet kot vir podatkov in komunikacijsko orodje.

Medpredmetne povezave se lahko izpeljejo v razne namene in na razne načine, npr. kot motivacija, nadgradnja obstoječega znanja, oblikovanje avtentičnih nalog, projektni dan ipd. Uresničevanje medpredmetnih povezav (tudi po vertikali) pa je odvisno od povezovanja učiteljev in učiteljic vseh predmetnih področij in načrtovanja povezav na treh ravneh – na ravni šole, na ravni strokovnih aktivov in posameznih učiteljev in učiteljic.

Cilj povezovanja predmetov je globalni pristop, ki spodbuja t. i. celostno učenje in poučevanje. Medpredmetno povezovanje zato lahko poteka na ravni vsebin (npr. tema protestantizma v okviru projektnega tedna), na ravni procesnih znanj (npr. iskanje virov kot spretnost, ki pride v poštev pri vseh predmetih) ter na konceptualni ravni (npr. poglobljanje razumevanja istih pojmov pri različnih predmetih).

5.4 Preverjanje in ocenjevanje znanja

Učitelj oz. učiteljica naj najprej preveri učenčevo oz. učenkino predznanje, nato pa naj učenca oz. učenko vodi in ugotavlja, kako dobro dosega cilje. Učencu oz. učenki naj daje povratne informacije, spodbuja naj samovrednotenje doseganja ciljev in standardov znanja, pomaga naj mu/ji načrtovati delo in naj razvija zmožnost učenja učenja. Učitelj oz. učiteljica naj preverja učenčevo oz. učenkino doseganje ciljev med usvajanjem novih ciljev ter po zaključenem učnem sklopu in pred ocenjevanjem.

Poučevanje je tesno povezano s preverjanjem in ocenjevanjem znanja, saj učitelj oz. učiteljica ocenjuje tisto, kar je učenec oz. učenka usvojil/usvojila v procesu učenja in poučevanja. Učenec oz. učenka mora poznati merila ocenjevanja. Učitelj oz. učiteljica naj ocenjuje doseganje ciljev in standardov znanja, v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju pa naj ocenjuje, kako učenec oz. učenka napreduje glede na opredeljene cilje oz. standarde znanja. Preverjanje in ocenjevanje je ustno in pisno, npr. branje umetnostnih in neumetnostnih besedil, pisni izdelki, ustni odgovori, govorni nastopi in druge oblike.

A) JEZIKOVNI POUK

Učitelj oz. učiteljica naj ugotavlja in vrednoti, v kolikšni meri učenci in učenke dosegajo cilje in standarde znanja pri jezikovnem pouku, torej preverja in ocenjuje učenčev oz. učenkin sporazumevalno zmožnost. Skladno s cilji in standardi znanj v učnem načrtu naj preverja in ocenjuje učenčev oz. učenkin zmožnost pogovarjanja, poslušanja, govorjenja, branja in pisanja tistih besedilnih vrst, ki so določene z učnim načrtom. Ob različnih besedilih naj vrednoti učenčev oz. učenkin poimenovalno, skladijsko, pravopisno, slogovno in metajezikovno zmožnost, ob govornem nastopanju in pogovarjanju pa še učenčev pravorečno zmožnost in zmožnost nebesednega sporazumevanja.

B) KNJIŽEVNI POUK

Pri književnem pouku naj učenec oz. učenka ves čas razvija svojo recepcijsko zmožnost, zato morata tako učitelj oz. učiteljica kot tudi učenec oz. učenka v procesu izobraževanja z različnimi pristopi spremljati in preverjati razvijanje te zmožnosti. Ob tem naj skupaj ugotavljata učenčev oz. učenkin napredek in načrtujeta nadaljnje delo.

Učitelj oz. učiteljica naj preverja in ocenjuje učenčev oz. učenkin zmožnost branja oz. recepcije umetnostnega besedila tako, da vrednoti učenčeve oz. učenkin odgovore, s katerimi ta v skladu s cilji in standardi znanja v učnem načrtu dokazuje zmožnost samostojnega razumevanja, vrednotenja umetnostnega besedila.

Učitelj oz. učiteljica naj vrednoti učenčev oz. učenkin(po)ustvarjanje ob umetnostnem besedilu tako, da vrednoti izbrano (po skupni izbiri učitelja oz. učiteljice in učenca oz. učenke) učenčev oz. učenkin zapisano besedilo, interpretativno branje in govorni nastop glede na cilje in standarde v učnem načrtu (tudi ob bralnih nalogah, povezanih s samostojnim domačim branjem).

5.5 Informacijska tehnologija

Razvijanje digitalne zmožnosti se povezuje z razvijanjem sporazumevalne zmožnosti v slovenskem jeziku. Digitalna kompetenca vključuje samozavestno, kritično in odgovorno uporabo digitalnih tehnologij in vsebin ter interakcijo z njimi pri učenju, delu in družbenem udejstvovanju. Vključuje informacijsko in podatkovno pismenost, sporazumevanje in sodelovanje, medijsko pismenost, ustvarjanje digitalnih vsebin, varnost (tudi digitalno dobro počutje in kompetence v zvezi s kibernetiko varnostjo), vprašanja intelektualne lastnine, reševanje problemov in kritično mišljenje. Uporaba digitalnih tehnologij in vsebin zahteva premišljen in kritičen, a radoveden, odprt in napreden odnos do njihovega razvoja. Prav tako zahteva etičen, varen in odgovoren pristop k uporabi teh orodij. (Priporočilo Sveta Evropske unije o ključnih kompetencah za vseživljenjsko učenje, referenčni okvir, z dne 22. maja 2018)

Rabo informacijske tehnologije (IT) naj učitelj oz. učiteljica načrtuje za uresničevanje učnih ciljev pri pouku slovenščine kot drugega jezika, za spodbujanje aktivnosti učencev in učenk, za njihovo motivacijo ter za digitalno opismenjevanje. Če so načini in oblike dela temu prilagojeni, lahko raba

informacijske tehnologije bistveno pripomore k učinkovitejšemu doseganju ciljev pouka slovenščine kot drugega jezika. Učence in učenke naj spodbuja k rabi računalnikov, pametnih telefonov, tablic ipd. tudi pri domačem delu.

Sodobna informacijska tehnologija omogoča rabo raznih oblik in metod dela ter omogoča učitelju oz. učiteljici pripravo in prilagoditev besedil, nalog in drugega gradiva za doseganje raznih ciljev, zapisanih v tem učnem načrtu. Učenje s pomočjo sodobne tehnologije učence in učenke večinoma motivira, zato pouk, ki vključuje rabo IT, omogoča hitrejšo in kakovostnejšo doseganje ciljev pouka slovenščine. Cilj takega pristopa je prilagoditi in uporabiti tehnologijo za spodbujanje učenja, zato naj bo raba pri pouku smiselna in učinkovita. Primerna je metoda sodelovalnega poučevanja in učenja z dejavnostmi v raznih spletnih učnih okoljih, kot so forum, klepetalnica, uporaba anket ali drugih odzivnih sistemov za razne oblike preverjanja, videokonferenca za sodelovalno učenje v povezavi z učenci in učenkami drugih šol, uporaba družabnih omrežij ipd. Učitelj oz. učiteljica načrtuje delo z IT pri pedagoškem delu in pri posameznih učnih aktivnostih skladno s cilji učnega načrta. Vključuje naj delo s kakovostnimi e-vsebinami (e-gradiva, e-knjige, e-učbeniki, spletni slovarji in drugi jezikovni priročniki ...) in e-storitvami. Vključevanje naštetega omogoča večjo stopnjo diferenciacije in individualizacije/personalizacije pri pouku in učenju.

Razne e-vsebine in e-storitve se razvijajo zelo hitro, hkrati pa tudi hitro zastarijo, zato je treba tehtno razmisliti in izbrati, kaj naj se v pouk vključi in kaj ne. Vodilo pri tem je, da je raba tehnologije in z njo povezanih e-vsebin in e-storitev smiselna in upravičena, če učencem in učenkam omogoča hitrejšo in kakovostnejšo doseganje učnih ciljev.

Učitelj oz. učiteljica naj učence in učenke ozavešča o odgovornem poseganju v splet in o odgovorni rabi informacijske tehnologije.

6 ZNANJA IZVAJALCEV

Predmet	Izvajalec	Znanja s področja
Obvezni predmet slovenščina kot drugi jezik		
- prvo vzgojno-izobraževalno obdobje	učitelj	visokošolskega izobraževanja razrednega pouka
- drugo vzgojno-izobraževalno obdobje	učitelj	visokošolskega izobraževanja razrednega pouka ali slovenščine
- tretje vzgojno-izobraževalno obdobje	učitelj	visokošolskega izobraževanja slovenščine